

Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

107449

VA'Dİ DİVÂNI (TENKİTLİ METİN)

107449

Mahmut YÜCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana / 2001

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

VA'Dİ DİVÂNİ (TENKİTLİ METİN)

Mahmut YÜCEL

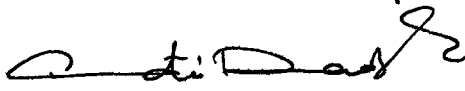
DANIŞMAN : Doç. Dr. İ. Çetin DERDİYOK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana / 2001

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. İ. Çetin DERDİYOK

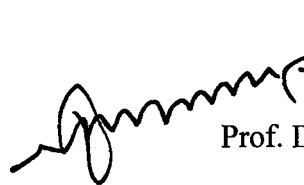
ÜYE: Prof. Dr. Mine MENGI

ÜYE: Yard. Doç. Dr. Nuran YILMAZ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Mahir FİSUNOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖZET

VA'Dİ DİVANI (TENKİTLİ METİN)

Mahmut YÜCEL

M. Tezi “Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü”

Danışman: Doç. Dr. İ. Çetin DERDİYOK

2001,211 s. + IV

Bu çalışma 17. yüzyıl şâirlerinden Va'di'nin şiirlerinden oluşmaktadır. Tez, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Üsküdarlı Va'di Ahmet Çelebi'nin hayat hikâyesini ve edebi kişiliğini içermektedir. İkinci bölümde ise Va'di Divanı'nın tenkitli metni yer almaktadır. Bu çalışma üç nüshanın karşılaştırılmasından oluşmaktadır. Nüshaların ikisi İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde diğeri ise Yıldız Kütüphanesi'ndedir.

Va'di'nin Divanıyla birlikte Firuz u Dilefruz adlı 1370 beyitten oluşan manzum bir hikâyesi vardır. Yaşamı süresince çevresinde tanınmış bir şâir değildir. Çoşkulu bir kişiliğe sahiptir. Kişiliğini şiirlerine yansıtmıştır. Şiirlerinde lirik söyleyişler çok fazladır. Sanatsal yönden şiirleri orta derecededir. Bununla birlikte çok güzel şiirleri vardır. Divan şiirinin karakteristik özellikleri Va'di'nin şiirlerinde görülür. Verdiği eserlerle Türk Edebiyatına katkısı olmuştur.

Anahtar Sözcükler: Üsküdarlı Va'di Ahmet Çelebi. Divan Şiiri. Divan. Yıldız Kütüphanesi. Firuz u Dilefruz

ABSTRACT

THE DİVAN OF VA'Dİ (EXAMINATION-TEXT)

Mahmut YÜCEL

M. Thesis, "Turkish Language and Literature" Department

Supervisor: Doç. Dr. İ. Çetin DERDİYOK

September 2001, 212 pages + IV

This study is formed on the poems of Va'di who was a 17th century poet. The mentioned study has two chapters. The first chapter contains the life story and literary personality of Üsküdarlı Va'di Ahmet Çelebi. In the second chapter the critized text of Va'di Divani takes part. The critized text has been exposed by comparing of 3 copies. Two at the copies are in the library of İstanbul University, the other one is in the library of Yıldız.

In addition to Divan, Va'di has also a story named Firuz u Dilefruz written in verses with 1370 couplets. He was unknown poet in the period he lives. Va'di had an exuberant and lively nature. He has reflected his personality characteristics to his poem. Lyrical says are dominant in his poems. His poems are middle degree in the literary aspect. Besides he has also very beautiful poems. The general characteristics of divan poem can be seen in his poems. His work of arts have contributed to the Turkish literature.

Key Words: Üsküdarlı Va'di Ahmet Çelebi, Divan poem, divan, Yıldız Library, Firuz u Dilefruz.

İÇİNDEKİLER

SAYFA NUMARASI

ÖNSÖZ.....	II
KISALTMALAR.....	IV
GİRİŞ.....	1
I. Hayatı.....	1
II. Vefatı.....	6
III. Edebi kişiliği.....	8
IV. Eserleri.....	21
V. BİÇİM.....	23
V.1. Nazım Biçimleri.....	23
V.2. Vezin.....	29
V.3. Kafiye ve Redif.....	31
VI. DİL ve ÜSLÛP.....	33
VI.1. Edebi Sanatlar.....	33
VI.2. Anlatım Tekniği.....	37
SONUÇ.....	41
KAYNAKÇA.....	42
KARŞILAŞTIRILAN NÜSHALAR.....	44
TENKİTLİ METİN.....	47-211

ÖNSÖZ

17. yüzyıl şâirlerinden Va'dî'nin (Üsküdarlı Ahmet Çelebi) hayatı, edebî kişiliği ile bilgi vermenin yanında Dîvân'ının karşılaştırmalı metnini hazırlamak bu çalışmamızda gözettiğimiz ilk hedefdir. Va'dî Dîvân'ının karşılaştırmalı bir metnini ortaya koymak, şâirin hayatı, edebî şahsiyeti hakkında kısa bilgiler vermek, edebiyat tarihimiz bakımından faydalı görülmüştür.

Çalışmamız, Dîvân'ın tamamıldığı inceleme ve Dîvân metninin yer aldığı kısım olarak iki bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde eski ve yeni kaynaklar taranarak Va'dî'nin hayatı, edebî şahsiyeti, eserleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu bilgilerin yanı sıra Dîvân, dil ve edebiyat yönünden incelenmiş, şiirlerin nazım şekilleri, konuları tanıtılmıştır. Şiirlerin kafiye sistemleri, vezinleri, redifleri değerlendirilip bunlar hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmamızda edebî sanatların kullanımına dair bilgiler verilmiş ve Va'dî'nin anlatım tekniği üzerinde de durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde nüsha karşılaştırmalarına dayanan transkripsiyonlu metin yer almaktadır. Araştırmalar sonucunda Dîvân'ın 3 nüshası bulunmuştur.

Bu nüshaların birisi İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde, birisi Yıldız Kütüphanesi'nde birisi de Nurosmaniye'de yer almaktadır. Ana metnin kurulmasında Yıldız nüshası esas alınmış ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki iki nüshadan faydalanılmıştır. Milli Kütüphane ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki toplam üç nüsha İstanbul Üniversitesi'ndeki T.2852/2 numarada kayıtlı nüshanın mikro-filmle çoğaltılmış şeklidir.

Dîvân'ın düzenlenmesinde şiirlerin ve beyitlerin sıralanmasında en geniş ve en okunaklı yazma olan "Y" nüshası esas alınmakla birlikte "Ü" nüshası ve "N" nüshası kelime kelime karşılaştırılmış eksik ve fazlalık edebiyat disiplinine uygun bir biçimde sayfanın alt kısmında aparatta gösterilmiştir.

Va'di 17. yûzyilda yaşadığından, Őirlerini dönemin dil ve fonetik özellikleri gözönünde bulundurularak inceledik.

Her Şeye rağmen bu çalışmamızda gözden kaçan hatalarımız olacaktır. Bu husus ile ilgili yapılacak uyarı ve düzeltmeler beni memnun edecektir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde başından sonuna değin bana yardımlarını esirgemeyen hocam Sayın Doç. Dr. İ.etin Derdiyok'a Őukranlarımı sunarım.

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
B.	: Beyit
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Divân	: Va'dî Divâm
G.	: Gazel
H.	: Hicri
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
K.	: Kaside
KK.	: Kıt'a-ı Kebîre
Kt.	: Kıt'a
Ktp.	: Kütüphane
M	: Milâdi
MFA	: Mikro Film Arşivi
N.	: Nurosmaniye Nüshası
No.	: Numara
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
Ü.	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası
Y.	: Yıldız Nüshası

GİRİŞ

Üsküdarlı Ahmet Çelebi 17. yüzyılda IV. Mehmet döneminde yaşamış Divân şairlerimizdendir. Tezkirelerde ve yeni kaynaklarda Va'dî hakkında çok kısa, yetersiz bilgiler bulunmaktadır. Buna karşın bizi Va'dî'yle buluşturan en önemli bilgiler yine tezkirelerde yer almaktadır. Bu bilgiler kimi tezkirelerde ufak tefek farklılıklar göstermektedir. Çalışmamızda bu bilgi farklılıklarına değinerek Va'dî hakkında bilimsel çerçevede yargılara varmaya çalıştık.

Kaynaklarda sınırlı ve pek de nesnel sayılamayan bilgiler olduğundan Va'dî hakkında en doğru bilgileri kendi eserlerinden çıkartabiliyoruz. Bundan dolayı bu çalışmayla Va'dî'nin Divânı'nı sadece ortaya koymak değil hayatını ve edebî şahsiyetini ile doğrularıyla vermeye çalıştık.

Aslında bizim çalışmamızın konusu Bursalı Va'dî Divânı idi. Bursalı Va'dî hakkında bilgi toplamaya başladık. İlk önce Bursalı Mehmet Tahir'in Osmanlı Müellifleri'nde verdiği bilgiler doğrultusunda Millî Kütüphane'den Bursalı Va'dî Divânı'nın nüshalarını temin ettik. Böylece çalışmamızı sürdürdük.

Gerçekte Bursalı Va'dî Divânı diye çalıştığımız eserin Üsküdarlı Va'dî Divânı olduğunu çalışmamızın bitimine doğru anladık. Bu yanlış Osmanlı Müellifleri'nde verilen bilgilerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çalışma konumuzu değiştirmeden hem eski hem de yeni kaynaklardaki bilgileri düzeltme arzusuyla Va'dî ve Divânı üzerindeki çalışmalarımızı devam ettirmeyi düşündük.

I.Hayati

Osmanlı İmparatorluğunun en önemli kültür merkezi İstanbul'da, Üsküdar'da doğmuştur.¹ Va'dî'nin doğum tarihi mevcut kaynaklarda belirtilmemiştir. Vekayîü'l-Fudalâ², Safâyî Tezkiresi³ ve Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyli Zübdeti'l-Eş'âr'da⁴ asıl adının Ahmet olduğu belirtilmiştir. Buna karşın Türkçe Yazma Divânlar Katalogu'nda "Mecelletü'n-Nisab ile Sc. Os.'ye göre Mehmed'dir".⁵ ifadesi geçmektedir. Gerçekte bu iki eserde Va'dî mahlasıyla adı geçen şairin Üsküdarlı Va'dî değil, Bursalı Va'dî olduğu hemen anlaşılmaktadır.

Bunu, Bursalı Va'dî'yle ilgili bilgi veren Ravza-i Evliya, Güldeste-i Riyaz-ı İrfan, Gülzar-ı İrfan,⁶ Vekayîü'l-Fudalâ⁷ gibi kaynak eserlerden anlıyoruz. Arapça yazılmış Mecelletü'n-Nisab'a⁸ biraz daha dikkatli bakıldığında Bursalı Va'dî'yle ilgili bilgi verilen kısmın hemen bitiminde "hakezâ ve mahlas Ahmed el-kâtib mahkemetü'l-Üsküdar tevüffîyye fi's-seneti'l-râba'a ve tis'in ba'de'l-elf" (Böylece ikinci adı Ahmet, Üsküdar Mahkemesi'nin kâtibidir, 1094 senesinde vefat etti.) ibaresinin yer aldığı görülür. Bu nedenle Türkçe Yazma Divânlar Katalogu'ndaki Va'dî'nin adıyla ilgili olarak verilen bilginin eksik olduğu görülmektedir. Bu bilgileri esas alarak Va'dî'nin gerçek adının Ahmed Çelebi olduğunu söyleyebiliriz.

1.Şeyhi Mehmet Efendi, Vekayîü'l-Fudalâ, C.I, Çağrı Yayınları, İstanbul, s. 718

2. age. s. 718

3. Türkçe Yazma Divânlar Katalogu, C. II, M.E.B. Yayınevi, İstanbul 1958, s.462- 463

4. Abdulkadiroğlu, Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim, İsmail Belig , Nuhbetü'l- Asar li-zeyli Zübdeti'l- Eş'âr, Ankara, 1985, s. 671

5. Türkçe Yazma Divânlar Katalogu, C. II, M.E.B. Yayınevi, İstanbul, 1958, s.462

6. Atlansoy, Kadir: Bursa Şairleri, Asa Kitabevi, Bursa, 1998. s.179,333,388

7. Şeyhi Mehmet Efendi, Vekayîü'l-Fudalâ, C.I, Çağrı Yayınları, İstanbul. s. 718

8. Müstakim-zâde Süleyman Sadettin Efendi; Mecelletü'n-Nisab, Tıpkıbasım. Ankara-2000, s. 437

Va'dî'nin adı ile ilgili yeni kaynakların verdiği bilgiler doyurucu değildir. Herhangi bir incelemeye tabi tutmadan oları nakletmişlerdir.⁹ Va'dî, Vekayîü'l-Fudalâ'ya¹⁰ göre tahsilini Üsküdar'da tamamlamıştır. Üsküdar Mahkemesinde kâtiplik işiyle meşgul olmuştur. İsmail Belîğ'in Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyli Zübdeti'l-Eş'âr'ına göre Üsküdar Kâtibiyken başkatipliğe kadar yükselmiştir.¹¹ Va'dî'nin kâtiplikten başka ne gibi işlerle meşgul olduğunu bilemiyoruz. Va'dî, Sultan IV. Mehmet döneminde yaşamıştır. Dîvânı'nda hayatı ve yaşadığı dönem hakkında ipuçları veren 133 beyitlik bir kasidesi bulunmaktadır. Bu kasideyi büyük olasılıkla IV. Mehmet'e sunmuştur.

Rüstem-i ma'roke Sultân Mehemmed Gâzî

Ki cenâb ile bulur revnak ü fer feth ü zafer (6b.N)

Beytiyle Sultan IV. Mehmet'in adını zikreder.Yine bir kasideside IV.Mehmet'ten bahseder.

Sütüde-menkıbe Sultân Mehemmed Gâzî

Ki ta'n-ı fizesidür hasma reh-nümâ-yı 'adem (6b Ü)

Va'dî, Sultan IV. Mehmet'e yazdığını tahmin ettiğimiz kasidesinde konu itibariyle İstanbul'dan bahsederken yer yer de IV. Mehmet'ten övgüyle söz etmiştir.

Ri'ayet itdi nevâ-yı resül-ı muhtereme

Donatdı şehri-i Sitanbul'ı dâver-i 'âlem (8b Ü)

Mesîre eyledi gülşen gibi Sitanbul'ı

Nesîm-i hîmnet-i şâhen-şeh-i sütüde-şiyem (9a Ü)

İderse niyet eger hâlde munsam olmaz

Bu zînet ile Sitanbul'ı şimdi bir âdem (9a Ü)

9. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler\İsimler\Eserler\Terimler, C. VIII, İstanbul, s.1308

10. Şeyhi Mehmed Efendi, Vekayîü'l-Fudalâ, C. I, Çağrı Yayınları, İstanbul, s. 718.

11..Abdulkadiroğlu, Yard. Doç. Dr. Abdülkerim, İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyli Zübdeti'l-Eş'âr, Ankara-1985, s.671

Va'dî, bu beyitlerde İstanbul'un güzelliğini över. Her tarafın IV. Mehmet sayesinde güllük gülistanlık olduğunu belirterek ondan övgüyle bahseder. Va'dî'nin yukarıdaki beyitlerden İstanbul'u beğendiğini anlıyoruz.

Va'dî'nin nasıl bir ömür sürdüğünü bilemiyoruz. Elimizdeki kaynaklar şuâra tezkireleridir. Onlar da biyografik bilgiden başka bir şey söylememişlerdir. Tezkireciler elimize geçen kaynaklarda Va'dî'nin küçük bir anısını veya hayatından bir iz sayılabilecek hemen hiçbir şey kaydetmemişlerdir. Bu durum muhtemelen onun şâirliğinin iyi olmayışındandır olmayışındandır.

Orta hacimde bir Divân ve Firûz u Dilefrûz isminde bir manzum hikâye yazdığına göre iyi bir medresede eğitim almıştır, fakat eğitimini ne zaman nerede tamamladığını bilemiyoruz.

Va'dî, IV. Mehmet'e sunduğunu tahmin ettiğimiz uzun bir kasidesinde şu isimlerden bahseder:

Birisi dahı hekim başısı Süleymâni

Ki şabâ eylese boyun tuhaf-ı âlem eger (7b N)

.....
Birisi Şalîh Efendi biri Nevruzîye

Biri çorbacı başı pesendide-i erbâb-ı nazar (7b N)

.....
Birisi Mîr-°Alî'dür ki olur hayrâmı

.....
Kalem-i şun°-ı Hudâvend'e °imâd itse nazar (8a N)

.....
Va'dî, şiirdeki isimlerden övgüyle bahseder. Bu isimlerin Va'dî'yle yakınlık derecelerini bilemiyoruz.

Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri'nde¹² Bursalı Va'dî'yi kayda geçmiş, hakkında çok az bilgi verdikten sonra Bursalı Va'dî'nin sandığı bir gazeli örnek vermiştir. Gerçekte:

Gönül ne çeşm-i bîdâr ü ne baht-ı hüfte isterler
Rumûz-ı aşka vâkıf bir dil-i âlüfte isterler (13a, Y)

beyitiyle başlayıp devam eden bu gazel Üsküdarlı Va'dî'nindir.

Bu gazel Üsküdarlı Va'dî'nin Divân'ını ortaya koyarken karşılaştığımız Y,Ü,N, nüshalarında mevcuttur.

Bursalı Mehmet Tahir'in Osmanlı Müellifleri'ndeki bu bilgilerin bizce iki yorumu vardır. Birincisi Bursalı Mehmet Tahir "Va'dî Mehmet Çelebi Burusevî" başlığı altında verdiği bilgileri Üsküdarlı Va'dî'ye ait olduğunu sanmıştır.

İkinci bir ihtimal Üsküdarlı Va'dî'nin gazelini kitabına sehven almıştır. Biz birinci yorumun doğru olduğunu düşünüyoruz.

İsmail Belig, Nuhbetü'l-Âsâr'da Va'dî'nin "Üsküdarlı Sırrı" mahlaslı bir şairin üstadı olduğunu belirtmiştir. Va'dî'nin detaylarıyla verebileceğimiz bir hayat hikâyesi hiçbir kaynakta yoktur. Va'dî'nin huzurlu, rahat bir hayat sürmediğini tahmin ediyoruz. Şiirlerinde şikayetler görmekteyiz Aşağıdaki şiirde bize bunu sanki gizliden gizliye terennüm eder:

IV. Mehmet'e çok az kaside yazmasının nedeni IV. Mehmet'in 7 yaşında tahta geçmesi, yönetim ve asayişin kontrolden çıkması, padişahın bunlara iradesinin yetmemesi olabilir. Zaten büyüyen Sultan IV. Mehmet kendini zevk ve sefaya kaptırılmış, devlet işlerini devrin ileri gelen ricallerine bırakmıştır. Va'dî, her halde başarı sağlayamayan bir padişahı övmeyi doğru bulmamıştır. Bunu da onun kişiliğiyle bağdaştırabiliriz.

Va'dî'nin vefatına dek ömrünü katipliği dışında ne işlerle tamamladığını ayrıntılı olarak bilmesek de vefat tarihini tezkirelerden çıkarabiliyoruz.

II.Vefatı

Va'dî'yle ilgili itibar edilecek kaynaklardan biri de Vekayîü'l Fudalâ'dır. Bu kaynakta Va'dî'nin vefatına dair şöyle bir kayıt düşülmüştür.

“Va'dî, Üsküdarî Ahmed Efendi'dür. Maskat-ı re'si olan belde-i mezkûrede mahkemesinde kitâbet hizmetiyle kanâ'at üzre iken bir taksan dört senesinde rihlet ü 'âlem-i ervâha 'azîmet eyledi. Ahbâbından biri bu târîhi düşmüştür.”

Fikr-i lu'fûn ile Hudâ'ya didiler târîhini
Ruh-ı Va'dî buldı envâr-ı cemâlünle neşât¹³

Bu beytin ikinci mısrası tam tarihle yazılmıştır. Bütün harflerin sayı değerlerinin toplamı (H. 1094) Va'dî'nin vefat tarihini gösterir. O halde Va'dî M.1678\79 yıllarında vefat etmiştir.

Va'dî'nin vefat yılı için tezkirelere baktığımızda, tezkireler sırayla şu tarihleri kaydetmişlerdir.

Mecelletü'n-Nisab'ta “tevüffiyye fi seneti'l râbî'a ve't-tis'in ba'de'l-elf” ibaresi geçer.¹⁴ H. 1094-M.1678\79 yıllarına tekabül eder. Mecelletü'n-Nisab'taki bu tarih Müstakim-zade Süleyman'ın Vekayîü'l-Fudalâ'sından alınmış olabilir.

13. Şeyhi Mehmet Efendi, Vekayîü'l-Fudalâ, C.I, Çağrı Yayınları İstanbul, s. 718

14. Mustakim-zade Süleyman Sadettin Efendi, Mecelletü'n-Nisab, Tıpkıbasım, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s. 437

*Nüshalardaki aynı şiirler farklı varaklarda olduğundan metinleri sıralama konusunda küçük değişiklikler yaptık. Mesela “Çemenistân-ı Hayal” başlıklı şiir 133 beyitlik bir kasidedir. Bu uzun kaside N'de aynı bir yerde olduğundan metindeki kasideler kısmına dahil edilemiyordu. Küçük değişiklikler sonucunda bu uzun şiiri metinde kasideler kısmına dahil ettik.

Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda,¹⁵ Sicilli Osmanî'nin Va'dî'nin vefat tarihinin (H.1059) yanlış verildiği belirtilmiştir. Oysa Sicilli Osmanî'deki vefat tarihi Üsküdarlı Va'dî'nin değil Bursalı Va'dî'nindir.¹⁶

Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyli Zübdetü'l-Eşâr'da "Biñ toksan beş senesinde teslim-i rûha incâz-ı va'd itti."¹⁷ ibaresi kayıtlıdır. Bu bilginin hemen altında "Ruh-ı Va'dî bula envâr-ı cemâlünle neşât" mısrası geçmektedir ki bu mısradaki Arap harflerinin sayı değeri (H. 1094) tarihini vermektedir. İsmail Belig Nuhbetü'l-Âsâr'da neden (H.1095) yazmış diye düşündük.

Bunun iki ihtimali var. Birincisi İsmail Belig, aceleyle yanlış hesaplamıştır. İkincisi yuvarlak hesap olsun diye (H.1095) demiştir. Bizce ikinci ihtimal kuvvetlidir.

Şuara tezkireleri Va'dî'nin vefatını (H.1094=M.1678\79) yılları aralığında göstermiştir. Bizce bu bilgiler doğrudur

III. Edebî Kişiliği

Va'dî'nin kültür ve edebiyat tarihimiz açısından ön plâna çıkan yönü, elbette onun başkatipliği değil şairliğidir. Va'dî'nin şairlik ruhu, Bâkî ile Nedîm arasında bir çizgidedir. Va'dî'nin, şuh tabiatlı, hoş sohbet bir şair olduğu şiirlerinden anlaşılıyor

Örnek:

Elünden cam gitmez dâğ-ı aşk-ı yâr gönülden

°Acep °âlemdesün Va'dî levendâne vü rindâne (26a Y)

15. Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, C. II, İstanbul 1958, s. 463

16. Mehmet Süreyya, Sicilli Osmanî, C.IV, Matbaa-ı Âmire, İstanbul, H.1308, s.609

17. Abdulkadiroğlu Yrd.Doç Dr. Abdülkerim İsmail Belig Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyli Zübdetü'l-Eşâr, Ankara 1985, s. 67.

*Vekayü'l-Fudalâ Va'dî'nin vefatıyla ilgili tafsilatlı bilgi vermemiştir. Zaten Şeyhi Mehmet Efendi'nin Vekayü'l-Fudalâ'sı (1657-1730) yılları arasını kapsar. Mecelletü'n-Nisab ise Katip Çelebi'nin Süllemü'l-Vüsul'una zeyldir. Bu eser de (1757-1761) yılları arasını kapsar.

Örnek:

Pür neşâtu^ç cur^â-i cām-ı le^ûñle biz yine
Bezminüzde bāde vü peymāne olsun olmasun (24b Y)

Va^â dî'nin kimi şiiirlerinde anlam ve söz sanatından çok söyleyiş güzelliği peşinde koştuğunu görüyoruz. Va^â dî, kurduğu beyti ince nüktelerle bezer, hayallerle örer ve basit söz sanatlarıyla tamamlar. Şiiirlerinde derinlemesine olmayan bir manaya ulaşmak onun amacıdır. Şiiirlerindeki dil ne çok yalın ne de çok ağdalıdır. Yer yer Türkçe sözcükleri aruza uydurmak gayesindedir. Bu tutumuyla anlatıma bir akıcılık getirdiğini görürüz. Va^â dî, çoğu kez sözcüklerin tekrarından ahenkli bir söyleyiş yaratmıştır.

Örnek

N^â ola olsam bu bezmin rind-i dürd-āşāmı ey sākī
Şarāb-ı şāf kanda cām-ı ʿişret kanda ben kanda (27a Y)

O ser-mest-i şarāb-ı ʿişve ben bî-tāb-ı cām-ı ğam
Hevā-yı bezm-i ūlfet kanda şohbet kanda ben kanda (27a Y)

Söz ve anlam sanatlarını iç içe kullanmış, seslerin ahenginden faydalanmış, beyti kanaviçe gibi işlemiştir.

Dîvân'da az sayılmayacak kadar çok şuhâne gazeller ve beyitler vardır. Va^â dî bu yönüyle bu tarzdaki beyitleri ve söyleyişleriyle Nedîm'e çok yaklaşmıştır.

Örnek:

Pür-neşâ^ç ammā ki Va^â dî lutf-ı meyden bî-ğaber
Tab^â-ı şühem mest-i şahbā-yı elest olmak gerek (22a Y)

Devr eyledükçe sâgar ü peymâne kim bilür
Öpsem bezimde la'lüni mestâne kim bilür (15a. Y)

Va'dî şiirlerinde aşk, sevgili, şarap, gönül, maşuk, âşık, gam, hicran, yârân, kavramlarını çokça kullanmıştır. Bu kavramları, tasavvufi anlamda değil edebiyat lûgati olarak beyitlerde işlemiştir. Şiirlerinde görüldüğü kadarıyla Va'dî kendisi için dışa dönük, yerinde duramayan, neşeli bir tip olarak görünüyor.

Örnek:

Gönül âyinesüz bir lahza sensüz olmasun meclis
Şafâ geldün gel ey sâki-i gül ruhsâr hoş geldün (22a. Y)

Şâir, yaşamak istediklerini gizlememiş bazı şiirlerinde bunu yansıtmıştır.

Örnek:

Nice dâğ olmayam bu devr-i nâ-hem-vârına çerhün
Mişâl-i hâle âgüşumda bir meh-i peykerüm yokdur (16b. Y)

Va'dî'de zorlama söyleyişlerle kurduğu birkaç beytin dışında şiirlerinin çoğunda söyleyiş doğallığı vardır.

Örnek:

Olmış o da benüm gibi sergeşte-i gamun
Hergiz ne bende şabr ü ne sükût-ı çerh (12a. Y)

Türkçe söyleyişler azımsanmayacak kadardır. Hem rahat hem de edalı bir söyleyiş ruhu vardır.

Örnek

Ḳadr-i leb-i mey-günü Va'dî bilür ancak
Sağar gibi her ḳadrini bilmezlere şunma (26b Y)

Dest-i berdâste-i bârgeh-i Mevlâ ol
Böyle ḳalmaz açılır üstüne bir ḳanlı ḳapu (25b Y)

Yolun uğrasa bizden ey şabâ`aşḳ ile luḫf eyle
Çemen bezminde yârân -ı şâfâ-yı câm-ı gerdâne (26a Y)

Va'dî, hayat var oldukça sadece kendisinin değil derde düşen tüm insanların kabul ettiği bir davranışı kendisi de tasdik ederek evrensel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

Örnek:

Ĝam hücüm itse hemân mey iç efendi hele ben
Bulmadım def'-i ğama çâre mey-i nâb gibi (36a Ü)

Ayrıca bu beyitte Nedîmâne bir üslûp sezilir.

Va'dî günümüze değin gelen söz kalıplarını beyitler içerisinde ustalıkla kullanmıştır.

Örnek

Bu intizar çekilmezdi bir içim şuya
Cemâl-i Yûsuf'a olmasa kârvân müştak (21b Y)

Va'dî'nin iyi bir öğrenim gördüğü yazdığı şiirlerden bellidir. Dîvân şiirinin ince kaidelerini bellemiş ve bu çerçevede ürün vermiştir. Şiirlerinde Arap ve İran

edebiyatından İran şairi Câmî dışında hiç kimse yoktur. Va dî'nin İran edebiyatının büyük şairlerini bu nedenle okuyup okumadığını bilemiyoruz.

Va dî'nin şiirlerinde daha çok Dîvân edebiyatımızın büyük üstadlarından Necâtî, Fuzûlî, Bâkî, Nef'î, Şeyhülislâm Bahâyî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Nâbî'nin etkisi hissedilir. Zaten bu şairlerin çoğuna naziresi vardır.

Aşağıdaki beyitte geleneksel bir değer anlatılmıştır. Eskiden kapıya veya bir yerin giriş yerine at nalı ters çevrilerek asılır bunun uğur getireceğine inanılırdı. Bu gelenek günümüze dek gelmiştir.

Örnek

°Arşa-i °aşkında na°l-i rahşun eyle bâz-gün
Bülbül ol gül şevkına pervâne bilsünler seni (30a Y)

Va dî'nin gazelleri genelde rediflidir. Bu redifler, Dîvân şiirinde hemen her şair tarafından kullanılmıştır. Va dî Dîvân'nda gazellerin rediflerini Necatî, Fuzulî, Bakî, Üsküplü İshak, Nef'î, Nabî , Şehülislam Bahayî, Nailî'de de görebiliyoruz. Gazellerin redifleri aynı olmasına karşın Va dî kafiyeyi, anlamı ve kelime kadrosunu farklı kılarak şairlik hünerini göstermiştir. Aşağıdaki beyit, bu açıklamaya güzel bir örnektir.

Bâkî:

Sürâhî nâlesin artursa n'ola cām-ı sahbâdan
Figân-ı °andelibe çün gül-i sîr-âb olur bâ°iş¹⁸

Va'dî:

Nevâ-yi nâleme ruhsâr-ı yâr olur bâ°iş
Figân-ı bülbüle faşl-ı bahâr olur bâ°iş (11a Y)

18. Küçük, Dr. Sabahattin, Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.118

Va'dî gazellerinde daha önce de bahsettiğimiz gibi redifin anlam çerçevesine dayalı beyitler kurmuştur. Bunu Dîvân şairlerinin çoğu yapmıştır. Elbette Va'dî'nin redifle kurulu gazelleri ahenk, sözcük dağarcığı, beyitlerin verdiği anlam diğer Dîvân şâirlerinin benzer redifli gazellerinden ayrılır. Aşağıdaki gazeller bu açıklamaya örnektir. Necâtî'nin gazeli:¹⁹

1. Tutuptur zülfün ucundan cemâlünle cihân âteş
Giceyle olıcak halka katı eyler ziyân âteş
2. ° Aceb midür naşihat eyledükçe inlese gönlüm
Bilürsin üstine su sepseler eyler figân âteş
3. Ğam u guşsa üşüp gönlüm evin yıkdıkları budur
Ki etrâfa ulaşmaya derûnumda yanan âteş
4. Eger didâr ümîdi olmayaydı bâğ-ı cennette
Cehennem gibi olaydı gül ile erguvân âteş
5. Gerek ağla gerekse gül cihân fâriğdur ey bülbül
Kimine âteş olur gül kimine gülsitân âteş
6. Beni senden şovutmağa sevâdın ekşidür nâsih
Bilür kim sirke ile yeğ söyünür bi-gümân âteş
7. Necâtî gönlünü her dem ider bir lâle-ruh yağma
Şanasın Bursa şehridür ki yakar her zamân âteş

Va'dî'nin gazeli:

1. Ben ol hâkister-i aşkum ki itmezsem °iyân âteş
Derûnumdan yine hâli degüldür her zamân âteş

.....
19. Çavuşoğlu, Mehmet, Necâti Dîvânı'ndan Seçmeler, Tercuman 1001 Temel Eser, s.16

2. Yağup hākister eylersün sen ey gül bülbüli ammā
Olur bir nāle-i dil-süz iderse gülsitān āteş
3. Beni bir bezmün ey sākī-i °aşk it şule-nüşı kim
Ola hem cām anda hem şarāb-ı erguvān āteş
4. Dil-i pür-dāğdandur māye-i ser-çeşme-i çeşmüm
°Aceb mi olsa eşküm gibi çeşmümden revān āteş
5. Berid-i āh ile Va°dī vuşul-ı nāma müşkildür
Me°āl-i nāme āteş kâşid ammā hem-cinān āteş (20b Y)

Bâkî'nin Dîvân'ında "gibi" redifli gazelin kafiye kurgusu Va°dî'ninkiyle aynı olmasına karşın Va°dî bu gazele belki bakarak belki de bakmayarak yazmıştır. Va°dî'nin gazeli en az Bâkî'ninki kadar güzeldir. Bazı beyitler anlam itibarıyla birbirine koşuttur.

Bâkî'nin gazeli:²⁰

1. Ağlayup inlemeden derd ile dölāb gibi
Oldı çihremde yaşum yolları mizāb gibi
2. Ağlamaktan gam-ı hicrān ile bî-hüş oldum
°Aklımı kanlu yaşum aldı mey-i nāb gibi
3. Başumı kesdügine rāziyem ol hūnīnün
Ayağın bassa yüzüm üstine kassāb gibi
4. Gōnlümü rüşen ider şule-i dāğ-ı °aşkun
Pertev-i meş°ale-i mihr-i cihān-tāb gibi
5. Bād gīsūların açdukça görünür ruḥ-ı yār
Bāğ-ı cennetde açılmış gül-i sīr-āb gibi

20. Küçük Dr. Sabahattin. Baki Dîvânı, TDK Yayınları, Ankara 1994, s. 415, 416

6. Şāyed ol servi kenāre getürem ey Bākī
Varayın yüz süreyin ayağına āb gibi

Va'dî'nin gazeli:

1. Açılıp bezm-i çemende gül-i sîr-āb gibi
Sun lebûn bu dil-i ser-mest-i mey-i nāb gibi
2. Şarılır yāre diyu Rüstem-i ğamzeñ nice bir
Çāk ide sînemizi sîne-i Sührāb gibi
3. Gülşen-i dil ne kadar hurrem olurdu tîgûn
Aksa tırmasa niyāmından eger āb gibi
4. Serkeş olsun o boyı servi bulaydum tenhā
Şarıluydum aña bir bir vech ile leblāb gibi
5. O dañı merdüm-i çeşmümle olur hem-pehlü
Bir gice gelse hayālûn gözüme h'āb gibi
6. Ğam hücüm itse hemān mey iç efendi hele ben
Bulmadım def-i ğama çāre mey-i nāb gibi
7. Her şeb-i 'ayş ki Va'dî ire pâyāna hemān
Ele cām al yine hürşîd-i cihān-tāb gibi (36a Ü)

Va'dî'nin aşağıdaki gazeli aynı şekilde çağdaşı Şeyhülislam Bahayî Efendi'nin gazeliyle redif bakımından çok yakındır, fakat kaffiyeleri farklıdır. Bizim izah etmeye çalıştığımız durum şudur: "bülbul" anahtar sözcüktür, şairler bu kavram üzerinde hünerlerini sergilemişlerdir.

Şeyhülislâm Bahayî'nin gazeli:²¹

1. Hırâsân olmasa gülden dil-i nâ-şâdın ey bülbül
Neler eylerdi hâra âh-ı âteş-zâdın ey bülbül
2. Dil-i dildârı nermetmiş işittim nâle vü zârın
Aceb kim taşta tesir eylemiş feryâdın ey bülbül
3. Ne teshîr etti gülzârı ne urdu âteşe hân
Yine durmaz okursun rûz u şeb evrâdın ey bülbül
4. Güle olur n'olursa yoksa âhır gerdiş-i gerdûn
Gelir bir dem ki alır hâr elinden dâdın ey bülbül
5. Çekil sen dahi kûy-ı derde gülzâr-ı selâmetden
Bahâyî-veş çekildi aşk ile çün adın ey bülbül

Va'dî'nin gazeli:

1. Tâ mest-i güle 'arz-ı niyâz eyledi bülbül
Her gonceyi bir sâgar -ı nâz eyledi bülbül
2. Nâz itse n'ola gonce-i nev-reste kenâra
Perverde-i âgûş-ı niyâz eyledi bülbül
3. Ne goceye ne hâra eşer itdi çemende
Feryâdını hep cân-gûdâz eyledi bülbül
4. Olmadı gülûñ cilve -ger-ı gûş-ı helâli
Her çend leb-i nâleyi bâz eyledi

21. Tolasa, Doç. Dr. Harun. Şeyhülislâm Bahayî Efendi Dîvânı'ndan Seçmeler, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1979, s. 204

5. Yazdı güle esrârını gülşende nühüfte
Her bergini bir gülşen-i râz eyledi bülbül
6. Va'dî dil-i pür-hûnını bir gönce-i nâza
Hem bâde vü hem cām-ı niyâz eyledi bülbül (27a Ü)

Va'dî, Bâkî'nin aşağıdaki gazeline nazire yazmıştır. Sanatta görecelik kavramı esastır. Biz yine de Va'dî'nin sanatı Bâkî'ninkinden pek de aşağı görmemekteyiz.

Bâkî'nin gazeli:²²

1. Kaddûn katında kâmet-i şimşâd pest olur
Zülfün yanında revnak-ı °anber şikest olur
2. Tâb-ı ruhuñla la°lûñ ağan °akım aldurur
Şevk ile içse kişi meyi katı mest olur
3. Reftâra gelse kâmet °ar°ar-hurâm ile
Bâlâ-yı yâre serv-i çemen zîr-dest olur
4. Zinhâr eline âyine virmeñ o kâfirûñ
Zîrâ görince sûretini bût-perest olur
5. Bâkî çeker mi bâde-i engür minnetin
Her kim ki mest-i cür°a-i cām-ı Elest olur

Va'dî'nin gazeli:

1. Çeşmiyle meyl-i ülfet iden mey-perest olur
Rind-i sebû-be-düş ü piyâle-be-dest olur

22. Küçük Dr. Sabahattin. Bakî Dîvânı, TDK Yayınları, Ankara 1994, s. 160

2. Bir nize-i kirişmede biñ Rüstemi yıkar
Çeşm-i siyâh-mesti ne pür-rüz mest olur
3. Lutf it taħammül eylemez itme °itâbe dil
Germ olsa bâde cām-ı muşaffâ şikest olur
4. Şüfi der-i muğāna ayak seyrin eyle gel
Cem –bār –gāhi gör ki ne cāy-ı nişest olur
5. İtme nigāh-ı lūtfına çendān-ı i°timād
Va°dî o dem ki nergis-i maħmūrı mest olur (16a Y)

Va°dî, Necatî'nin aşığıdaki beytine adeta cevap verir. Hakikaten Va°dî'nin bu beyti, Necatî'ninkinden geri kalmaz.

Necatî:²³

Gülşen-i vaşfunda her beyti Necatî çākerün
Benzer ol mevzûn nihāle kim ucında vār gül

Va°dî:

Hep bû-yı gül gelür sūhanumdan °aceb degül
İtdi derûn-°ālemini reh-güzâr gül

Beyitlerin birbirlerine anlamca yakın olmaları kelime kadrosunun, kafiyenin redifin ortak olması, Va°dî'nin aşığıdaki gazelini Na'îlî'ye nazire yazdığı izlenimini uyandırmıştır.

23. Çavuşoğlu, Mehmet, Necari Divānı'ndan Seçmeler, Tercüman1001 Temel Eser, s.68

Na'îlî'nin gazeli:²⁴

1. Benim ol şu'le olmaz benimle hemzebân âteş
Maşaff-ı berķ-ı âhımdan eder °atf-ı °inân âteş
2. Gılâf sîneden âşık ki sell-i seyf-i âh eyler
Olur dûzahı hirâsân hâsıl eyler bîm-i cân âteş
3. Hezâr-ı dilde tâb-ı çünbiş-i âh olduĝun görse
Olur ol tâze berg-i gülşen-i hûbî hemân âteş
4. Dil-i pûrtâb-ı âşık hüsn-i âlem-sûz-ı dilberdir
Yem-i âteş-telâtum şebçerâĝ-ı dûdmân âteş
5. Tılısm-ı genc-i aşķ ancak ser-i pûr-dâĝın ey abdâl
Ki ol kûh-ı belâda eksik olmaz her zamân âteş
6. Cihân-ı vahdetin bir renge konmuş unsur-ı çarı
Gül âteş bülbül âteş nev-bahâr âteş hazân âteş
7. Yakar ey Nâ'îlî Cibrîlî dâĝ-ı reşĝ-i kıssisi
Maħabbet sūmenât-ı fitnedir hūsn-i bûtân âteş

Va'dî'nin gazeli:

1. Ben ol hâkister-i °aşķum ki itmezsem °iyân âteş
Derūnumdan yine hâli degüldür her zamân âteş
2. Yakup hâkister eylersün sen ey gül bülbülü ammâ
Olur bir nâle-i dil-sûz iderse gülsitân âteş

.....

24. İpekten, Prof. Dr. Haluk, Na'îlî Divânı, Akçaĝ Yayınları, Ankara, 1990, s.232

3. Beni bir bezmün ey sâkî-i ʿaşk it şuʿle-nüşî kim
Ola hem cām anda hem şarâb-ı erguvân âteş
4. Dil-i pür-dâgdandur mâye-i ser-çeşme-i çeşmüm
ʿAceb mi olsa eşküm gibi çeşmümden revân âteş
5. Berîd-i âh ile Vaʿdî vuşul-ı nâma müşkildür
Meʿâl-i nâme âteş kâşîd ammâ hem-cinân âteş(20b.Y)

Vaʿdî, çağdaşı olan şairlere daha çok nazire yazmıştır. Vaʿdî aşağıdaki gazelini Naʿilî'ye nazire olarak yazmıştır.

Naʿilî'nin gazeli:²⁵

1. Sûz hemân hüsñüdedir yârın mekânın kim bilir
Gevherinde âb u tâb olsun da kânın kim bilir
2. Var ise seng-i siyâh-ı kalb-i âşîkdır mihek
Yoksa o şûhun ayâr-ı hüsñ ü ânın kim bilir
3. Havf-ı tîg-ı gamze mâni'dir recâ-yı vuşlata
Ol tılısm-i fitnenin genc-i nikâhın kim bilir
4. Çîn-i ebrû gösterir mi gamze derkâr oldugun
Bir kazâdır yohsa bir tîrdir kemânın kim bilir
5. İmtilâh-ı esâfil ehline nân-pâre yok
Hân-ı dehrin hikmet-i rûzî-resânın kim bilir

25. İpekten, Prof. Dr. Haluk, Naʿilî Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara. 1990, s.197

6. Zâtı eşrâf-ı zamânın Nâ'îli ma'lûmdur
Ehl-i ilmin kim şorar zâtın zamânın kim bilir

Va'dî'nin gazeli:

1. Devr eyledükçe sāgar ü peymâne kim bilür
Öpsem bezimde la'lûni mestâne kim bilür
2. Gözle nişâneñ ey kaşı yâ ihtirâzi ço
Pey-der-pey irse tîr-i müjeñ câna kim bilür
3. İtmiş havâle şu'le-i tîğ-i 'itâbına
Şem'a ne söyledi gice pervâne kim bilür
4. Âbâd göñlüm eyledi çeşmüñ gibi harâb
La'lûñ ne fitne şaldı dil ü câna kim bilür
5. Ey serv-sâyeden beni kim fark ider meger
Düşsem çemende pâyüñe mestâne kim bilür
6. Çeşmüñ nihâni mey-gede-i nâz ü 'işveden
Ben meste şunsa bir iki peymâne kim bilür
7. Rindi-i çeşm-i dilberi Va'dî bilür hemân
Bilmezse mest hâlini mestâne kim bilür

Va'dî'nin üstad sayılan şâirlere nazire olarak yazdığı şiirlere baktığımızda bu şiirlerin alıntı olmadığını görürüz. Va'dî, etkin bir üslûpla olmasa da şâirlik hûnerinin damgasını vurabilmiştir.

IV. Eserleri

a) Dîvân

Va'dî'nin incelediğimiz eseridir. Dîvân tertip etme geleneğine tam uymayan bir eserdir. Dîvân'da 6 kaside, 155 gazel, 18 rubai, 1 kıt'a-i kebire, 6 kıt'a, 3 nazım, 10 beyit biçiminde şiirler yer almaktadır. Çalışmamızın konusu Va'dî ve Dîvânı olduğu için edindiğimiz bilgileri burada açıklama gereği duymadık. Ayrıntılı bilgi için çalışmamızın inceleme kısmına bakılabilir.

b) Fîrûz u Dilefrûz

Va'dî'nin Dîvân'ından başka Fîrûz u Dilefrûz isimli manzum hikâyesi vardır. Eser mesnevi biçimindedir. Tezkirelerde Va'dî'nin bu manzum hikâyesinden hiç bahsedilmemiştir. Manzum hikâyeye ilgili bilgiyi Türkçe Yazma Dîvânlar Katoloğu'nda bulduk.²⁶ Kaynakta verilen bilgi eksiktir diye şüphelendik. Eserin mikrofilmını Millî Kütüphane'den temin ettik.

Türkçe Yazma Dîvânlar Katoluğu'ndaki bilgi şöyledir: “ Baş tarafında kütüphane mührü ile Mustafa Nazif ve Rıza mühürleri basılı iki temellük kaydı yazılıdır. 90 yapraktan ibaret olan bu mecmuanın 1-51'inci yapraklarında Va'dî'nin manzum Fîrûz ve Dilefrûz hikâyesi yazılıdır.” eserin H.1078 tarihinde tamamlandığı belirtilmiştir. Manzum hikâyenin bir beyti de bu bilgiler altında örnek verilmiştir. Bu bilgileri kısmen doğru kabul edebiliriz.

Fîrûz u Dilefruz isimli manzum hikâyeyi inceledikten sonra şu sonuca vardık. Bu eser Millî Kütüphâne'de (A-1165) numaradadır.Eser 1958'de gözden geçirilmiştir. Eserin başına Latin harfleriyle yanlış biçimde “ Va'dî Mehmet Çelebi, Bursalı, ölm.1059 ” yazılmıştır.

Bursalı Va'dî ile Üsküdarlı Va'dî birbirine karıştırılmıştır. Başlıkta verilen ölüm tarihi de gerçekten Bursalı Va'dî'nin ölüm tarihidir. Bursalı Va'dî ile ayrıntılı bilgi veren eski kaynaklara bakıldığında onun böyle bir eserinin varlığından hiç bahsedilmediğini görürüz.

26. Türkçe Yazma Dîvânlar Katoluğu, C. II, MEB Basımevi, İstanbul 1958, s.463

Zaten eserin sonunda Üsküdarlı Va'dî'nin Dîvân'ı olduğu söylenmektedir. Fîrûz u Dilefrûz mesnevisine baktığımızda eserin sonunda Üsküdarlı Va'dî'nin Dîvân'ına rastlayamadık. Türkçe Yazma Dîvânlar Katoluğu'nda Fîrûz u Dilefrûz isimli eserde Dîvân'ın başlangıç ve bitim beyitleri verilmiş. Aslında bu esere Millî Kütüphane'de katalogda ayrı künye tutulmuş, mikrofilmi dahi ayrıdır. Millî Kütüphane'de "T.2852" numarada bulunmaktadır. Millî Kütüphane'de Üsküdarlı Va'dî'nin Dîvân'ı ayrı, Fîrûz u Dilefrûz mesnevisi ayrıdır.

Manzum hikâyenin IV. Mehmet'e sunulduğunu tahmin ertmekteyiz.

"Mürettib-i asker Sultân Mehemmed Hân-ı râbi" ifadesi geçmektedir.

Eserin ikinci sayfasında eserin incelendiği "Edebiyat Kütüphanesi" kaşesi bulunmaktadır. Bunun altında Farsça sözdizimiyle Üsküdarlı Va'dî'nin Dîvân'ı ve Fîrûz u Dilefrûz'u olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilerin altında eserin müstensihleri Mustafa Nazif ve Rıza Efendi'nin mühürleri yer almaktadır.

Fîrûz u Dilefrûz'un başında bir tevhid, yine dini bir şiir, bir münacat ve bir de not bulunmaktadır. Bunların ardından eserin Sultan IV. Mehmet'e sunulduğunu tahmin ettiğimiz bir başlık vardır. Sözü ettiğimiz başlıktan sonra savaş meclisleri ve aşk ile ilgili açıklamalar, Fîrûz u Dilefrûz'un güzelliklerini anlatan kısımlar yer almaktadır.

Fîrûz u Dilefrûz'un hikâyesi anlatılmaya başlanır. Başlıklar altında kahraramanların başından geçen olaylar verilir. Eserde, kimi yerler mensurdur. Nesir olan kısımlarda bazı açıklamalar verilmiştir. Eserin bitimine doğru başlıklar altında kıt'alar yer almaktadır. Eserin sonunda bir "Hatime" bölümü vardır. Bu bölüm mensurdur. Fîrûz u Dilefrûz'un çektikleri acılar Tanrı'ya du'a kısımları bulunmaktadır. Eser şu tarih kıt'asıyla biter.

Tamâm oldu hamd şükr ü minnet Hudâ'ya

Bu tağ-ı Dilefrûz-ı ferhunde bünyâd

Güzel düşdi Va'dî bu târih hakkâ

Zihî dil-güşâ kasr-ı Fîrûz-âbâd

Kıt'anın son mısra'ını oluşturan harflerin sayısal değeri H.1078 M.1663-1664 yıllarına tekabül etmektedir. Eser, bu tarihte bitirilmiştir.

Fîrûz u Dilefrûz “ fâ'îlâtûn fâ'îlâtûn fâ'îlûn ” kalıbıyla yazılmıştır. Eser 1370 beyittir.

Eser lirik bir edayla yazılmış ve incelenmeye şayandır. Konumuz Va'dî Dîvânı olduğundan eser hakkında ayrıntılı bilgi vermeyi gereksiz bulduk.

V.BİÇİM

V.1.Nazım Biçimleri

Kasideler

Va'dî'nin bütün yazmalardan çıkartılan kasideleri 6 tanedir. Va'dî, Dîvân'ın ilk kasidesini Hz. Muhammed için yazmıştır. Bu kaside miraciye türünde olup 89 beyitlidir. Kaside tasvir ve tahkiye ağırlıklıdır. Va'dî başta çevre tasvirleri ile giriş yapmıştır. Tabi kasidede tasvirler ve kimi tahkiyeler hayalidir. Bu kaside, gerçekten ağır bir dille yazılmıştır. Türkçe sözcük yok denecek kadar azdır. Bu durum kasidenin Hz. Muhammed'e yazılmasına bağlanabilir. Bu nedenle Dîvân şiirinde övülen kişi yüce bir kişiliğe sahip ise şiirde kullanılan dil biraz daha ağırlaşmaktadır.

Örnek:

°Azimü'l-ıqadr u °âlî-menzilet şâh-ı felek rıf'at
Serir-ârâ-yı nuşret-i tâcdâr mesned ü vâlâ (2a Y)

Va'dî ikinci kasideyi de Hz. Muhammed'e yazmıştır. Kasidenin türü miraciyedir. Va'dî bu kasidesini, Dîvân şiirinde başlı başına bir vâdi ve kaside ustası sayılan Nef'î'nin “virür” redifli kasidesine nazire olarak yazmıştır.

Nef'i:

Tab'im 'arūs-ı ma'nāya meşşātelik eder
Endişem āyīne kalemim sūrmedān verir²⁷

Va'di:

Pirāye-i cemāline meşşāta istemez
Müjgānı mil sūrme gözi sūrmedān virür (5a Y)

Va'di'nin üçüncü kasidesi "gül" redifli na'ttır. Necatî'den itibaren baktığımızda Dîvân şiirinde "gül" redifli kaside çokdur. Bu kasidelerin çoğunun vezni "fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün", Va'di'nin kasidesinin vezni ise bunlarla aynı değildir. Bir ihtimal Füzûlî'nin "gül" redifli kasidesine nazire olabilir. Çünkü kelime kadrosu ve hayaller birbirine oldukça yakındır.

Füzûli:

Çıhtı yaşıl perdeden 'arz eyledi ruhsār gül
Sildi mir'āt-ı zamīr-i pākden jengār gül²⁸

Va'di:

'Arz itdi lāle gibi dil-i dāgdār gül
Jāle-i meyden oldu meger neşvedār gül (6b Y)

Füzûlî'nin kasidesi bu kasidenin yanında çok daha derin, çok daha anlamlıdır.

Va'di'nin dördüncü kasidesi miracıyedir. Kasidenin matla beytinden önce kafiyeleleri ayrı iki beyit vardır; fakat konu itibariyle kasidenin tümüyle birlik halindedir. Va'di bu kasideyi Nef'i'nin Sultan Ahmet Han'a sunduğu kasidesine nazire olarak yazmıştır.

27. Akkuş, Yrd. Doç. Dr. Metin, Nef'i Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, s.56

28. Akyüz, Prof. Kenan ; Beken, Süheyl; Yüksel, Doç. Dr. Sedit : Cunbur, Dr. Müjgan, Fuzuli Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara 1990, s. 44

Nef'i:

Ėam Ėitse  acep mi yine  ıyd-ı ramaz andır
 ıyd-ı ramaz an revnak-ı b az r-ı cih andır²⁹

Va'di:

Ey dil ne Şeb-i k adr ne r z-ı Ramaz undur
Bu leyle-i mi rac-ı Şehen-Ő h-ı cih undur (7b Y)

Div n'ın beŐinci kasidesi 28 beyitlidir. Bu kısa kasidede İstanbul ve IV. Mehmet hakkında övgüler yer alır.

Div n'ın altıncı kasidesi " emenistan-ı Hayal" başlığı altında Sultan IV. Mehmet'e sunulmuŐ 133 beyitlik uzunca bir kasidedir. Kasidede yer yer özel isimler geçmektedir. Sultan IV. Mehmet' ten övgüyle söz edilmiştir. Kaside  evre tasviriyle baŐlar ki bu kısım kasidenin nesip bölümüdür.

Sözünü ettiğimiz kaside Div n Şiri geleneğindeki kasideciliğin güzel bir örneğidir. Va'di nesip kısmından sonra girizĖ h beyitini hissettirir ve medhiye kısmı fahriye bölümüne kadar sürer. Kasidede tegazzül kısmı da vardır.

 rnek:

OĞıyup bu Ėazeli   n g l-i Şebnem h me
İtdi zeyl-i çemene vaŐıĖı p r-d r   güher (11a.N)

Yine Merr h-Őıfat düşmez elinden h ncer
Başına zülfi gibi düşse perif an diller (11a.N)

Va'di fahriye bölümünde Şairlik yeteneğinden övgüyle söz eder.

 rnek:

İltif t nle gelür n tık  zeb n k lem m
S yled r t t i-ı Őirine te al  Şekker (11a. N)

29. Akkuş, Yrd. Doç. Dr. Metin, Nef'i Div nı, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, s.72

Son olarak Va'dî dua beyitiyle kasidesini bitirir.

Örnek:

Yeter İşār-ı güher vaqt-ı du'âdur Va'dî
İrdi pâyâna bu ser-rişte-i lû'lû' ü güher (11b. N)

Dîvân'daki 7. parça “Der menkıbet-i Resulallah Şallallahu Te'âlâ 'Aleyhi Vesellem Va'dî-Çelebi el-Merhum” başlığı altında verilen gazel biçiminde bir şüirdir. Şiirde Hz. Muhammed çeşitli yönleriyle övülmüştür.

Gazeller

Dîvân'ın asıl önemli kısmı gazeliyat bölümüdür. Va'dî'nin edebî kişiliğini ortaya çıkaran gazellerdir. Tezkireciler Va'dî'nin gazelleriyle ilgili bir şey dememişlerdir. Bizce bu bir eksikliklerdir.

Va'dî'nin bilinen Dîvân nüshalarında bulunan gazelleri 155 tanedir.

Gazellerin konuları aşk, şarap, sevgili ile ilgilidir. Düşünce bakımından sıg, , basit benzetmeler, mecazlar, kelime ve mantık oyunları ile süslenen bu şiirlerde, şairin az çok kendi yaşamına ve zamanın yaşayışına ait bazı değer yargıları görmemiz mümkündür.

Va'dî'nin eğlenceye, yârân sohbetlerine, zevke, güzellere düşkün olduğu gazellerinden az çok anlaşılıyor. Gazellerinin hangisine bakılırsa ya şaraba davet, ya sevgiliye çağrı, ya da yaran ile içki meclisinde zevk ve sefa bulma isteği vardır.

Va'dî'nin gazelleri genel olarak 5 ve 7 beyitlidir. Bunların yanında 6, 8 ve 9 beyitli birkaç gazeli vardır. Bu şiirler dilleri bakımından kasidelerle kıyaslanmayacak ölçüde yalındır.

Gazellerde Türkçe kelimelere daha çok yer verilmiştir. Bu yönleriyle gazellerde anlam açıklığı vardır. Söz, mecaz ve anlamla ilgili, sanatlar kullanılmıştır. Bu sanatlara

“Edebî Sanatlar” bölümünde örnekler verilmiştir.

Va'dî Dîvânı'nda anlamı çok açık basit sözcüklerle kurulmuş beyitlerin sayısı kabarıktır. Bu özellik, Dîvân edebîyatında örnek veren çoğu şâir için aslında geçerlidir. Birkaç tanesi dışında bir Dîvân şâirini şâir yapan Dîvân şîrine damgasını vurmuş şâirlerin Dîvân'larındaki orijinal şîirlerdir. Va'dî'nin de basit beyitleri, gazelleri elendiğinde yine de azımsanmayacak kadar çok güzel beyitleri, gazelleri mevcuttur. Bunlar Dîvân edebiyatının mantığına uygun söylenişi güzel, klişe mazmunların, telmihlerin ve edebî sanatların başarıyla kullanıldığı şîirlerdir.

Va'dî'nin gazellerinde kullandığı dil devrinin diğer şâirleriyle aynı özelliği gösterir. Gazellerinin bazılarında Türkçe kelimeleri tercih ederken, bazılarında ise yabancı kelimeler kullanmıştır.

Gazellerindeki rediflerin 75'i Türkçe, 25'i Arapça, 14'ü ise Farsçadır. Dîvân'da Türkçe rediflerin çokluğu dikkati çekmektedir. Bir bakıma Va'dî'nin Türkçeyi arzu uydurma çabasını görmekteyiz.

Va'dî'nin şîirlerindeki terkipler genelde Farsça belirtili ve belirtisiz ad tamlaması şeklindedir.

Örnek:

Sevdâ-yı zülfün ile dil pâ-y- mâlün olmuş
Sırdur hevâ-yı aşkın aşûfte hâlin olmuş (21a Y)

Dişlesün nâlesini bülbül-i bâğuş Va'dî
Şahn-ı gülzârda bir hûb-ı makâm olsa bize (27a Y)

Çok sayıda zincirleme ad tamlaması da kullanılmıştır.

Örnek:

Bisat-ı şāha-i eyvān-ı cāhı atlas-ı gerdūn
Ġulām-ı āsitān-ı devleti İskender u Dārā

Kıt'a-i Kebire

11 beyitlik, Allah'a dua türünde matla beyti olmayan bir şüirdir. Dîvân'da tek bir tane kı'ta-i kepire vardır.

Rubailer

Dîvân'da 18 rubai vardır. Rubailerde ahreb kalıplarından vezinler kullanılmıştır. Bu vezinler metin kısmında rubailerin üzerindedir. Rubailerde içki meclisi, dünya nimetleri, ukba alemi, Allah'la ilgili konular ele alınmıştır.

Kıt'alar

Dîvân'da 6 kı'ta yer almaktadır. Bu kı'taların 5'i iki ile dördüncü beyitleri birbiriyle kafiyeli olan kı'talardır. 1 kı'ta murassa olup birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri birbiriyle uyaklıdır. Kı'talarda genelde, yokluktan şikayet, kaba sofuluk gibi konular işlenmiştir.

Nazım

Va'dî Dîvânı'nda 'nazım' biçiminde üç parça vardır. Gerçekte bu şiir parçaları kı'ta adı altındadır, fakat bu kı'taların birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri aralarında kafiyeli olduklarından nazım diye adlandırılır. Bu nazımlar "sevgiliye övgü" içeriklidir.

müfredler

Dîvân'da 10 beyit yer almaktadır. Beyitlerde sevgili, şarap, aşk anlatılmıştır.

V.2.Vezin

Va'dî, aruz veznini büyük ustalikle kullanmış diyemeyiz. Çok sık kullanılan imaleler şiirin ahengini kimi yerlerde kuvvetlendirmiş kimi yerlerde zayıflatmıştır.

Örnek:

İrince Sidre'ye Cibrîl o şâha rîtizâr itdi
Ki bundan bir ser-i mû ruhsat-ı pervâz yok aslâ (3a. Y)

Şiirlerinde vezin hususiyetlerinden ulama ve med'i çok kullanmıştır. Va'dî'nin kullandığı medler şiirde ritmik bir ahenk sağlamaktadır.

Örnek:

Zemîn-i âsitân-ı pâyede gerdûndan °âlî
Ayağı toprağı kadriyle tâc-ı °arşdan a°lâ
Divân'da vezin dağılımına bakıldığında Va'dî'nin "hezec ve remel" bahirlerinin kalıplarını çok kullandığı görülür. Bunların yanısıra "müzari ve müctes" bahir kalıplarını da kullanmıştır.

Hezec : mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

K.1

G.25

Kt.1

B.2

mef'ülü mefâ'îlû mefâ'îlû fa'ülün

K.1

G.32

B.1

Kt.2

mef'ulū mefā'ilūn fa'ulūn

G.1

Recez : müfte'ilūn mefā'ilūn müfte'ilūn mefā'ilūn

G.3

Remel : fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

G.30

Kt.2

fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn (fā'lūn)

K.1

G.25

Kt.2

B.1

Muzari : mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

K.2

G.15

Kt.1

B.3

mef'ulū fā'ilātūn mef'ulū fā'ilātūn

G.5

Müctes : mefā'ilūn fe'ilātūn mefā'ilūn fe'ilūn (fa'lūn)

K.1

G.17

Kt.1

Seri : müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün
G.1

Müterakip : fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül
K.K.1

V.3.Kafiye ve Redif

Va'dî şiiirlerinde anlamın yanında kafiyyeye de önem vermiştir. Kafiye olarak kullandığı sözcüklerin birbirleri ile anlam ilgilerine ve ses değerlerinin benzer olmalarına dikkat etmiştir.

Va'dî Dîvânı'nda yer alan 189 kadar şiiirin 109 tanesi tam kafiye, 35 tanesi zengin kafiye, 45 tanesi ise yarım kafiye ile kurulmuştur. Bunların yanı sıra cinaslı kafiyyeye birkaç yerde rastlanmaktadır.

Va'dî kasidelerde zaman zaman kafiye sıkıntısı çekmiş, bazen aynı kafiyyeleri yinelemekten kendini alamamıştır. “ Çemenistân-ı Hayâl ” isimli kasidesinde bu durumun farkına varır ve şöyle der:

.....şafvet-i âyine-i güftârdadır

Ğâfiye her ne kadar olsa mükerrer ne gider (11b N)

Beyitte seslerin verdiği ahenk önemlidir. Bu durum seslerinin birbirlerine âşina tarafını bulup ustalıkla işlemekle mümkündür. Burada kafiyenin ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz.

Örnek:

O ser-mest-şarâb- ı 'işve ben bi-tâb-ı câm-ı gam
Hevâ-yı bezm-i ülfet kanda şohbet kanda ben kanda

Va'dî'nin şiirlerinde kafiyelere baktığımızda çoğu kez aynı kelime kadrosunun kullanıldığını görürüz. Bir şâir için bu durum olumlu bir özellik değildir.

Va'dî'nin redifsiz şiiri yok denecek kadar azdır. Bazen redifi ek halinde kullanmıştır.

Örnek:

Müje mi çeşmi midür gamze-i fettân midür
Tîr mi tîgi midür hançer-i bürrân midür (17b Y)

Bazen de redifi sözcük halinde kullanmıştır.

Örnek:

Jâleden mey la°lden peydâ kırup peymâne gül
Eylemiş terûb-i meclis şubh-dem şâhâne gül (23a Y)

Sâkiyâ bir câm-ı lebdür rind-i nâzûk- meşrebe
°Ârife bu dehr bâğından yeter bir dâne gül (23a Y)

Bir çemendür gerdiş-i sāgarla bezm-i bâde kim
Ol çemenden şâki-i meclis şunar yârâne gül (23a Y)

Daha önce de belirttiğimiz gibi Va'dî en çok Türkçe, sonra Arapça daha sonra da Farsça sözcüklerle redif yapmıştır. Redifler şiire çoğu kez anlam ve ses itibarıyla bir çeşni katmaktadır.

Örnek:

İtmez başa bir güşe-i çeşmile nazar hiç
İtmez gibi nâlem o gözi mest-i eşer hiç (11b Y)

Eyler beni lutf-ı suhan ol leyllere muhtâc
Tûtî gibi ider hüsn-i edâ sükkere muhtâc (11b Y)

VLDİL ve ÜSLÛP

VL.1.Edebî Sanatlar

Va'dî'nin sanatlı bir söyleyişe önem verdiği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Hiçbir Dîvân şâirinin vazgeçemediği sanatlı söyleyişe Va'dî de uymuştur. Edebî sanatları daha çok kasidelerde görmekteyiz. Kasidelerdeki dilin ağırlığına koşut olarak söz ve anlam sanatlarının kullanımı artmıştır. Gazelerde daha çok teşbih, istiare, kinaye gibi sanatlar kullanılmıştır. Dîvân şiirinde klasikleşmiş benzetmeler Va'dî'de çoktur. Gazellerin dili kasidelerinkine göre sade olduğundan sanatların çeşitliliği ve verimliliği azalmıştır.

Beyitlerdeki anlam tezat sanatıyla çarpıcı bir şekilde verilebilmektedir. Va'dî aşağıdaki beyitte manevî tezata güzel örnek vermiştir.

Örnek:

Büs-i lebi ki mürde-i 'aşka revân virür
Ammâ ki būs idince dil-i hasta cân virür (4b Y)

Sevgilinin dudağı aşk derdinden ölen kimseye hayat vermektedir, fakat sevgili, âşığı öpünce aşğın can vermesi manevî tezata güzel bir örnektir

Dîvân şiiri, İslamî kültürün derin değerlerini taşımaktadır. Bu kültürün değerleri genelde telmih sanatıyla şâirlerce hatırlatılır. Va'dî islamî bilgileri iyi bellemiş ve telmih sanatını bolca kullanmıştır. Aşağıdaki beyitte Hz. Muhammet'in Ay'ı ikiye bölmesi hatırlatılmıştır.

Örnek:

Güvâh-ı 'ādili şakku'l-kamer besdür risâlette
İki şâhid yeter ilzâm-ı hasm-ı münkire zîrâ (2b Y)

Beyitte, yeni ay şekli itibariyle ata ilk binişte sol ayağın bastığı üzengiye benzetilmiştir. Bu benzetme yeni değildir. Hemen hemen bütün şâirler kullanmıştır. Cebraîl de atın dizginini tutan birisine benzetilmiştir. Beyitte yeni ay üzengiyi tutan birisi

gibi düşünülduğünden beyitte teşhis sanatı da vardır.

Örnek:

Cibrîl ü mâh-ı nev kâdemîn büsgâh idüp
Biri tutar rikâbını biri °inân virür (5b Y)

Aşağıdaki beyitte güzel benzetmeye (teşbih-i belîğ) örnek verilmiştir. Şiir gül bahçesi gibi düşünülüp bir ağaca benzetilmiştir.

Örnek:

Bir devhâdır ki gülşen-i nazmum o devhanuğ
Her nev-nihâli tâze gül ü erguvân virür (6a Y)

Örnek

Pîrâye-i cemâline meşşâta istemez
Müjgâm mil -i sürme gözi sürmedân virür (5a Y)

Yukarıdaki beyit tenasüp sanatına güzel bir örnektir. Süslemeyle ilgili terimler bir arada kullanılmıştır.

Şâirler tarafından çok az yapılan leff ü neşr sanatını Va' dî de yapmıştır. Aşağıdaki beyitte leff ü neşr-i müretteb sanatı aşikârdır.

Örnek :

O ruh ol zülf ü o kad gülşen-i hüsnün Va' dî
Güli mi sünbûli mi serv-i hıraman mıdur (17b Y)

Va' dî sevgi ateşinin, sevgilinin çektiği eziyet neticesinde gittiğini ve bundan dolayı gönül yarasının ateşi, kıvılcım yayması mübalağa sanatına aşağıdaki beyit güzel bir örnektir.

Örnek :

Gitmedi cevruñ ile suz-ı muhabbet dilden
Âteş-i dağ-ı derûnım şerer-engiz dahı (30b Y)

Örnek :

Çeşm-i siyâh mest mey ü sâgar istemez
Bin kan ider nigâhı gibi hançer istemez (19a Y)

Güzelin bakışları hançer gibi yaralayıcı ve kesicidir. Sevgili âşığı bin yerinden hançerlemiş gibidir. Sevgilinin siyah gözû içki sarhoşluğundan da tesirlidir. Va'dî yukarıdaki beyitte mesajı mübalağayla vermektedir.

Aşağıdaki beyitte “güster” ve “göster” sözcükleri Arap harfleriyle yazıldığında aynı şekli verdiğiinden tam cinasa örnek olmuştur.

Örnek :

Olsun elünde sâgar çün mah-ı cılve-güster
Her cür'asında ammâ bir âfitab göster (13a Y)

Va'dî, şarap dolu bir kadehi kırmızı ve açmış bir güle benzetmektedir.

Örnek :

Bir çemendür gerdiş-i sâgarla bezm-i bâde kim
Ol çemenden saqî-i meclîş sunar yârâne gül (23a Y)

Örnek :

Görünen bilmem o ser-mest-i garîbân mıdur
Gül midür lâle midür çâk-ı girîbân mıdur (17b Y)

Sarhoş olan kimse içkinin etkisiyle kendini kaybeder. Dert yanar, yaka yırtar.Gül

veya lale açtığında yeşil çanakların içinde kırmızı olan kısım gözüktür. Şâir bunu bildiği halde gül mü , lale mi demekte oysa öyle olmadığını kendi de bilmektedir. Va'dî burada tecahül-i ârif yapmıştır.

Örnek :

Elünden cām gitmez dâg-ı ʿaşk-ı yâr gönlünden

ʿAceb ʿâlemdesün Va'dî levendâne vü rindâne (26a Y)

Yukarıdaki “âlemdesün” sözcüğünün birden fazla anlamı vardır. Şâir tecrid sanatı yoluyla kendi kendine seslenerek “ Acaba bu dünyada mıyım ya da eğlence meclisinde miyim?” demektedir. Şâir ikinci anlamı vurgulayarak uzaktan da olsa birinci anlamı kasederek tevriye yapmıştır.

Aşağıdaki “l ve y” konsonantlarının sık kullanılmasından doğan ahenkli bir söyleyiş vardır. Beyitte gönül şarap kadehine benzemiştir. Gönül de lalenin ortasındaki karalık misalidir. “Gönül” ve “siyah” sözcükleri tekrar sanatına örnektir. Gerçekten lirik bir edayla söylenmiş, edebi değeri olan bir beyittir.

Örnek:

Niçe bir piyâle gönlüm ola dâg-ı lâle gönlüm

Yeter ey siyâh mestim yeter âyinem siyâh it

Aşağıdaki beyitte aynı kökten türemiş “ıztırab-muztarib” sözcükleri iştikak sanatına güzel bir örnektir.

Örnek:

İztırab eyler hırâmından o dürr-i şâh-vâr

Bâg-ı ruhsarında gül âsüde şebnem muztarib

Va'dî, edebî sanatları başarıyla kullanmıştır. Yaptığı sanatlarda derinlemesine bir anlam olmasa da şâirane söyleyiş içerisinde sanatların kullanım alanını genişletmiş Dîvân şiirine katkıda bulunmuştur.

VI.2. Anlatım Tekniği

Divân'da yer alan kasideler dışındaki şiirler genel olarak orta derecede bir dil çizgisindedir. Bazı şiirlerde dil ağırlaşmış, Türkçe sözcükler, yerini Arapça, Farsça sözcüklere bırakmıştır.

Örnek:

Hoşa ki Allah zihî şâm şehir feyz-i ferâh – efzâ
K'anı tahkîk ider mazmûn-ı Sûbhân – ellezi isrâ (1b Y)

Çün estâr-ı harem şarka çekildi bir siyeh perde
Dikildi ğarbe °Abbâsi °alem serv-i çemen-âsâ

Olup pervâneler pertev gedâ-yı şu°le – i câmı
Ziyâ-pâş oldu bu °işret –gehe bir şem°-i bezm – ârâ

İdüp rüşen çerâğın neyyir-ı şubh-ı sa°âdetden
Kamer red eyledi hürşide ol şeb itdigin i°tâ

Kimi şiirlerde de Türkçe söyleyiş ön plândadır. Bu özellik Divân'ın gazeliyyat kısmı için geçerlidir.

Va'dî'nin şiirlerinde kullandığı dil, 17. yüzyıl dil özelliklerini yansıtır. Yer yer Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini yansıtan kullanımlar vardır.

Örnek:

Firâz-ı şavır kanda tâb-ı rû'yeti kanda ben kanda
Tecellâ-yı cemâl-i yâre tâkat kanda ben kanda (27a Y)

Kimi yerlerde 1. çoğul şahıs eklerinin E.A.T.'deki biçimleri kullanılmıştır.

Örnek:

Küyün yolunda hün-ı dile minnet itmezüz
Merdân-ı rāh-ı aşka tevekkül nevâledür (13b Y)

Bazı yerlerde şahıs eklerini Eski Anadolu Türkçesindeki şekilleriyle yazmıştır.

Örnek:

Virmezün zevk-i vişâle gam-ı zülfün virse
İtimâd eyleme Va'dî-i perişân-hale (18a Y)

Va'dî şiirde ahengi sağlamak amacıyla asonası çokça kullanmıştır.

Örnek:

Mâ-dâm ki hamdür ham-ı pür-piç ü dü-tâdür
Ol zülf-i siyeh âleme bir turfe-belâdur (15b Y)

Beyitte görüldüğü gibi “ü, u” vokalleri bir ahenk oluşturmuştur.

Bazen sözcük tekrarından oluşan ritimli yapıda beyitler kurmuştur.

Örnek:

Zaman zaman ser-i zülfinde ıztırâb-ı dile
Cihân cihân sitem-i rûzgâr olur bâ'is (11a Y)

Çemen çemen şalınup yine cüybâr-ı ümîd
Hırâma başlasa her serv-i sebze-zâr-i ümîd (12b Y)

Âşina-meşreb nihanî gamzesi bigâne hü
Âşinâya âşinâ bigâneye biganeyüz (18a Y)

Va'dî şiiirlerinin hepsinde olmasa da bile anlama uygun sözcükler seçmiştir.

Örnek:

Girme bir avuç kanına sāgar gibi ey dil
Meclisde şaķın cām-ı leb-i dilbere şunma (26b Y)

.....

Būs-ı lebi mürde-i aşka revān virür
Ammâ ki būs idince dil-i hasta cān virür (4b Y)

Va'dî, gazellerinde mahlas beytine soğuk mührünü vurmakla kalmaz bu beyitte şairlik yeteneğini çoğu kez över.

Örnek:

Güiyâ cevheri-i kân sūhanumdır Va'dî
Pür-güherdür yem-i tab'um gibi gencine-i dil (23b Y)

Va'dî, deyimleri beyitte iki anlama gelecek şekilde kullanmış, ustalığını konuşturmuştur.

Örnek:

Görünmezdi çıkup zîr-i külehden zülf-i pür-çîni
Anı başdan çıkarmış mest iken şikeste destān

Bā-husūs ola nigāhı gibi şimşir be-kef
Görse dil bir şeh-i nāzı kulı kurbānı olur (13b Y)

Va'dî'de kendini yere atan, üstünü parçalayan, pejmürde ve sefil bir âşık tipine rastlanmaz. Kimi zaman Va'dî, ince nüktelerle umursamaz tavırlarını sözcüklerle sezdirir.

Örnek:

Âşinâ-meşreb nigâhı gamzesi bigâne hû
Âşinâya âşinâ bigâneye bigâneyüz (18a Y)

Va'dî adeta kendini aşağıdaki beyitle tanımlıyor.

Örnek:

Hübân-ı ehl-i 'aşkuñ nâz u niyâz-ı Va'dî
O serv-i serkeş ile hep haşb-ı hâlün olmuş (21a Y)

Va'dî'nin kimi beyitleri vecize derecesine yaklaşmıştır.

Örnek:

Qadr-i sũhan-ı nâdire sancakı bilürler
Bũlbũl gibi her mũrg-i çemen hoş-nefes olmaz (18b Y)

SONUÇ

Üsküdarlı Va'dî hakkında buraya kadar söylediklerimizi şöylece özetleyebiliriz: 17. yüzyılda yaşamış IV.Mehmet dönemi şâirlerindendir. Asıl adı Ahmet Çelebi'dir. Bir Dîvân ve Fîrûz u Dilefrûz isimli bir manzum hikâye tertip edecek kadar iyi bir eğitim almıştır. M.1678\79'da vefat etmiştir. Nereye defnedildiği bilinmemektedir. Pek müreffeh bir hayat sürmemiştir. Coşkulu, sohbeti seven, arzulu bir kişi olduğu şiiirlerinden anlaşılmaktadır.

Şiirlerinde dış çevreden çok hayali öğeler ağır basar. Anlam derinliği şiiirlerinin en önemli eksikliği sayılır. Şiirlerinde anlam derinliği olmadığı gibi düşünce olarak da zengin sayılamaz. Bunların yanı sıra Dîvân şiiirinde berceste denilen şiiirlere girebilecek şiiirleri vardır. Bu şiiirler klasik sayılabilecek düzeydedir. Aruz veznini orta derecede kullanmıştır. Kafiye ve rediflerin tekrarımdan doğal bir çeşnilik oluşturmuş, şiiirlerine ahenk katmayı başarmıştır.

Va'dî daha çok kendi döneminde yaşayan Nefî, Na'îli, Ş.Yahyâ, Ş.Bahayî'den etkilenmiştir. Bâkî ve Fuzûlî'yi okuduğu bunlardan da etkilendiği şiiirlerinden bellidir. Va'dî'nin bu şâirlerin çoğuna nazire yazması onları üstad kabul etmesindedir.

Va'dî Dîvânı'nda 6 kaside, 155 gazel, 18 rubai, 6 kıt'a, 3 nazım, 1 kıt'a-i kebire, 10 müfred yer almaktadır. Fîrûz u Dilefrûz manzum hikâyesi ise 1370 beyitlidir.

Her şeye rağmen Va'dî bu haliyle ikinci derecede kalan bir şâir durumundadır. Yaptıklarıyla Dîvân Edebiyatının zincirine bir halka takmayı başarmıştır. Açık sözlülüğünün dışa dönük yaratılışını şiiirlerine yansıtarak şiiirlerinin doğal bir yapı kazanmasını sağlamıştır. 17. yüzyılda başkâtipliğe kadar yükselip Sultan IV.Mehmet'e şiiir sunmuş ve sözünü Nedîmâne-Bâkîyâne çizgide söylemiş orta derecede sayılabilecek bir şâirimizdir.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim, İsmail Belig, Nuhbetü'l- Âsar, li-zeyli Zübdeti 'l-Eş'âr, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1985.

Akkuş, Yard. Doç. Dr. Metin, Ne'fi Dîvânı, Akçag Yayınları, Ankara, 1993.

Atlansoy, Kadir, Bursa Şairleri, Asa Kitabevi, Bursa, 1998.

Baltacı, Dr. Cahit, Tasavvuf Lûgati, Elif Neşriyat, İstanbul, 1981.

Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, C. II., Matbaa-ı Âmire, İstanbul, H. 1333.

Cengiz, Halil Erdoğan; Eren, Gönül Hatay, Rahmî-i Harputî Dîvânı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

Çavuşoğlu, Dr. Mehmet; Tanyeri M. Ali, Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı, Tenkitli Basım, İstanbul, 1989.

Çavuşoğlu, Mehmet, Necâfî Bey Dîvânı (Seçmeler), Tercüman 1001 Temel Eser 13. İstanbul(tarihsiz)

Derdiyok, İ. Çetin, Cemâli, Hayatı, Eserleri, Dîvânı, Harvard Üniversitesi, Doğu Dilleri Edebiyatı Kaynakları, 1994.

Dilçin, Cem, Örneklele Türk Şiir Bilgisi, 4. Baskı, TDK Yayınları, Ankara, 1997

Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara, 1983.

Gölpınarlı, Abdülbakî, Fuzulî Dîvânı, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1985.

İpekten, Prof. Dr. Haluk, Na'îlî Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.

İpekten, Haluk, Karamanlı Nizâmî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974.

İslâm Ansiklopedisi, C. VII, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988.

Küçük, Dr. Sabahattin, Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım, TDK. Yayınları, Ankara, 1994.

Levent, Agah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, TTK Yayınları, Ankara, 1998.

Mehmet Süreyya, Sicillî Osmanî, Matbaa-i Âmire, İstanbul, H. 1308

Muallim Nâcî, Lûgat-i Nâcî, Çağrı Yayınları, İstanbul 1995

Müstakim-zâde Süleyman Sa'dettin Efendi, Mecelletü'n-Nisab, Tıpkıbasım, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Özcan, Doç. Dr. Abdulkadir, Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeylleri, Şeyhî Mehmed Efendi Vekayîü'l-Fudalâ, C. I, II, III, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1989.

Şemsettin Sami, Kâmûs-ı Türkî, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989

Tolasa, Doç. Dr. Harun, Şeyhülislâm Bahayî Efendi Dîvânından Seçmeler, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1979.

Toparlı, Recep, Harezmlî Hafız Dîvân'ından Seçmeler, Türk Klasikleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Devirler, İsimler, Eserler, Terimler, C. VIII, Dergah Yayınları, İstanbul, 1998.

Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu, C. II, M.E.B. Yayınevi İstanbul, 1958

KARŞILAŞTIRILAN NÜSHALAR

1. Y İstanbul Üniversitesi Ktp.(Yıldız Ktp. Nüshası) T.5554

1 İstinsah Tarihi.....

2. Müstensih.....

Baş : Hoşa ki Allah zihî şâm seher feyz-i ferâh – efzâ

K'anı tahkîk ider mazmûn-ı Sübhân – ellezi isrâ

Son : Geçilmez küşe-i çeşminden olma gâfil ey Va'dî

Nigh bir yerde rehzen gâmze-i hûn-h'âr bir yerde

3 na't , 136 gazel, 11 rubai, 4 kıt'a, 4 beyit vardır.

Yk : 38 , ölç: 202x126 , st : 19, yz : talik , kt : âharlı avrupa , ct : etrafi meşin , üstü ebru kaplı , zencirekli miklebli.

2.Ü İstanbul Üniversitesi Ktp. T.2852

1 İstinsah Tarihi 1666

2. Müstensih

Baş: Olup âheng-i teşrifinden aña çerh-i bostânın

Çerâgân itdiler kerübeyân-ı âlem-i bâlâ

Son: Gerçi ki hilâl ol kameruñ ra kaşı ammâ

Âyîne-i ruhsarına bakdum iki günlük

2 na't, 3 miraciye, 136 gazel, 6 rubai, 7 beyit, 1 tarih.

Yk : 43 , ölç: 232x148 - 180x105 , st : 19 , yz : adi talik , cl : ve szb : kırmızı , kt: âharlı avrupa , ct : güvez bez kaplı.

3. N Nurosmaniye Ktp. No: 4959\2

1 İstinsah Tarihi.....

2. Müstensih.....

Baş: Hoşa ki Allah zihî şâm seher feyz-i ferâh – efzâ
K'amı tahkîk ider mazmûn-ı Sûbhân – ellezi isrâ

Son: Gelse gül gonce ile bezm-i meye °âr olmaz
Düş-ı yârân sebûk –ruha sebû-bâr olmaz

3 kaside, 82 gazel, 4 rubai, 1 müfred

DİVÂN-I VACDİ

HABİB-İ HÜDÂ RESÛL-I KİBRİYÂ TÂC-I SER-İ HAYL-I ENBİYÂ HAZRETLERİNÛD MİDHAT-I MİRÂC-I MÜNİRLERİDÜR*

Bismillahirrahmanirrahim

1

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1.b 1. Hoşâ ki Allâh zihî şâm seher feyz - i ferâh – efzâ
K'anı taḥkîk ider mazmûn-ı Sübhân – ellezi isrâ
2. Çün estâr-ı harem şarka çekildi bir siyeh perde
Dikildi garbe °Abbâsi °alem serv-i çemen-âsâ
3. Olup pervâneler pertev gedâ-yı şu°le – i câmı
Ziyâ-pâş oldu bu °işret –gehe bir şem°-i bezm – ârâ
4. İdüp rüşen çerâğın neyyir-ı şubḥ-ı sa°adetden
Kamer redd eyledi hürşide ol şeb itdigin i°tâ
5. Degül encüm zer-efşân itdiler etbâk-ı gerdüne
Ki tâ kim ol şehûñ kadr-i bülendın ideler imlâ
6. Görince leşker-i şahuñ hücümü hüsrev-i hâver
Siper berdüş olup mağrib zemîni eyledi me'vâ
7. Velikin ol şehûñ zarb-ı ni°al – ı bād-ı pâyından
Şererler oldu peyveste revâk-ı çerḥe ser-tâ-pâ

Bu kasidenin ilk 19 beyti Ü' de yoktur.

* Bu başlık Y'de ve N'de yoktur.

1\3(b) pâş:baḥş N

8. Şihâb-ı rûz-ı ter düşmiş seher evzâ^c-ı şebnemden
Şeb-i târ olmayınca olmadı andan eser peydâ
9. Degül mihr ü şafağ bir taşta içinde kana mustağrak
Felek fark-ı Siyâvus'ı nümâyân eyledi güyâ
10. Bu bâğa şanma kim hürşid-i didânî ^cazîz itdi
Niğâlınden düşüp bir gül çemende oldu nâ-peydâ
11. Ser-â-ser dâmenin pür-gevher itdi atlası çerhım
Temevvüc eyleyüp bu bâz - güne lücce-i hazrâ
12. Bakılmaz şimdi câm-ı âfitâb-ı ^câlem efrûze
Hilâl-i câmâdur bu nûzhet – efvâda nazâr hâlâ
13. Giyüp altun benekli perçemi bir sıkma haftânı
Yine zâl-ı felek gösterdi kendin hayli müstesnâ
14. Döküldi dâmen-i gerdüna câmı ra^cşeden mihrün
Şafağ dirler aña bu encümin gâfilleri ammâ
- 2a 15. Bırakdı lengerin gâfil meh-i nev sâhil-i bahra
^cAceb mi geşti-i çerh olmasa bir yirde pâ-ber-câ
16. Pür itdi sâhilin ^canberle çün hatt-ı leb-i dilber
Nesîm-i şevkle pür cüş olup ol nîl-gün deryâ
17. Nihânî fitnesinden meh degül âsüde hürşidün
Sevâd-ı şâmda eyler tekâpü pâsbân- âsâ
18. Hilâle za^cf geldi devri-i hürşid-i enverden
Kemâle olmasun girre felekde hiç kes aslâ

19. Ğilāle hāle-i meh cevherī nūh-tā zırhdur yer
N'ola gelmezse çerhe hancer-i Behrām'dan pervā
20. Olup āheng-i teşrifinden ana çerh-i bostānm
Çerāġān itdiler kerūbiyān-ı ālem-i bālā
21. İrüp gūş-ı hilāle ol gice āvāze-i 'azmi
Nücümüñ çeşm-i h'āb oldu bīdār oldu sertābā
22. Açıldı şukke-i rāyāt-ı rahmet 'āleme ol şeb
Semend-i 'azm ol şeb oldu felek peymā
23. 'Azimül-kadr u 'ālī-mezilet şāh-ı felek rı'at
Serīr-ārā-yı nusret tācdār-ı mesned ü vālā
24. Şefī'-i rüz-ı maşşer mültecā-yı mihter ü kihter
Felek-evreng dāver-āfitāb evc-i evednā
25. Şehen-şāh-ı felek-fer-geh mu'allā-bārgēh husrev
Meh-i hürşīd - pertev şadr-ı dīvān- hāne-i ferdā
26. Cenāb-ı Muştafa mihr-i sipīhr-i Yeşrib-i batħa
Meh-i gerdūn -pīrā āfitāb-ı āsmān-ārā
27. O tēc-ı enbiyā ol şāhib-i mi'rāc kim anuġ
Zemīn-i ħink-i 'azmidūr fezā-yı 'ālem-i bālā
28. Bi-ħamdillah ki ol zāt-ı şerīfūn nūr-ı zātıyla
Şeref buldı münevver oldu 'ālem āfitāb-āsā
29. O sālār-ı ħarem aħkām-ı furķān-ı mecīd üzre
Bu bāġa cūybār-ı emr-i şer'i eyledi icrā

30. O ŧāhuŧ gördiler baŧa çıkılmaz tıg-i ŧer'iyle
Ser(i) teslimden gayrı mudārā bulmadı a'ā
31. Bu ne eŧdāf u bārān-ı ŧehāb-ı āferiŧiŧden
Zuhura yitmedi zātı gibi bir gevher-i yektā
32. Gubar-ı hāk-i pāyin eyleyüp glgne-i ryı
Gzellendi kudmiyle 'acz-ı 'ālem-i dünyā
- 2b. 33. Muŗarra bir gl-i ter hüsn-i Ysuf bāg-ı kadrinde
Mesih – enfās-ı pākinden ŧifā-baħŧ u hayāt-efzā
34. Cemāli shufinuŧ gl bergi evrāk rengini
O la'ı-ı nev-ŧahından sīne –aki gnce-i ra'nā
35. Der-i devlet-i ma-beynn meh-i nev halka der gŧı
Felek sergeŧte- hāl-i āsitāni āfitāb-āsā
36. Mbārek zuhrı bir gencīne-i ter-i ilāhīdr
Ki dest-i kudret urmıŧ aŗa mhr-i kenz-i lā-yfnā
37. Zemīn-i āsitānı pāyede gerdndan 'ālī
Ayağı toprağı kadriyle tāc-ı 'arŧdan a'lā
38. Bisāt-ı sāħa-i eyvān cāhı atlas-ı gerdn
Glām-ı āsitān-ı devleti İskender u Dārā
39. Mselsel eyleyüp bir eŧme cārī her benānından
'Uyn-ı mu'cizātı eyledi her teŧneyi iġnā
40. Gvāh-ı 'ādili ŧakku'l-ķamer besdür risālette
İki ŧāhid yeter ilzām-ı ħasm-ı mnkire zīrā

41. Cenāb-ı hāk idüp anı makām-ı kurbā erzānī
Müşerref oldı pā-būsiyla buna tārem-i mīnā
42. Dağı mestāne çeşmi ravza-i ārāngāhında
Henüz ālüde-i h^vab-olmadan çüm nergis-i şehlā
43. Nüzül itdi huzūr-ı Ahmed'e Cibril-i fermān-ber
Didi da^cvet ider gel yā Muhammed Hazret-i Mevlā
44. Getürdim yā Resülallāh senünçün huld bāğında
Müzeyyen bir Burāk-ı mu'teber k'olmaz aña hemtā
45. Temāşā it hilāl-āsā her iki gūş-ı mevzūmı
Sipīhr-i hüsne olmuş her biri bir gurre-i ğarrā
46. O pīşānī-i rahşānı letāfet āsumānında
Degülse cebhe-i hürşiddin a^clā degül ednā
47. Güher – pāş olsa tut ma^czūr hāk-i izzete çeşmi
Niçe demdür cemālūñ hasretiyle oldı hün pālā
48. Dem-i cilve perīşān itse yāl-ı anber –efşānuñ
İder hürān-ı firdevsi dimāğ āşūfte vü şeydā
49. Eger tāvūs-ı cennet gibi cevlan eylese gāhī
Ferāmūş itse cā'iz gerdişin nüh-tārem-i mīnā
50. Mücellā sīnesi āyīneden şāf u dilārādur
Mişāl-i sīne-i āyīne-i mihr-i cihān-ārā
51. Ne deñlü dil-firīb ü nāzūk o nerm ü latīf olsa
Yine ka^cb-ı ğazāl olmaz o ka^cb-ı dil-keşe hemtā

- 3a 52. Hep anuñ buldılar ƙadr u bahāyı bŷy-ı nāfindan
Bu bāzār-ı fenāda mŷşk-i ezfer °anber-i sārā
53. Kerem reftār ū her çend olsa her āteş per ū bālī
Yine hem –bāl ū per olmaz anuñla hiç vakt °anƙa
54. Felek ger bir yetimi eylese her çend āzŷrde
Yine gŷlgŷn eşki pŷyide olmaz aña hemtā
55. İdince vaşfını bu vech ile Rŷhŷ'l-Ƙudŷs anuñ
Sa°adette sŷvār oldu hemān ol rahşsa bī-pervā
56. İmām-ı enbiyā oldu maƙām-ı ƙurba yol buldı
O menzilden olup ārāmƒāh-ı Mescid-i Akşā
57. Sŷrŷp ol cāy-ı ħurremden o ħink berƙ-i cevlanın
Azimet itdi eflāke niyāz-ı şubĥgāh-āsā
58. Şeref virdi semend-i °azmi ŷn meydān-ı gerdŷna
Nişār oldu sŷm-i Şebdiz'ine çok gevherr-i zibā
59. Egerçi itdi meh āmāde ƙurşın itmedi ammā
Nigāh-ı iltifāt ol pādīşāh-ı mŷlk-i istignā
60. Ola zir-i ƙalemdānında aĥkām-ı felek tā kim
°Utarid yazdı bir menşur ekdi sŷnbŷle tuĥra
61. İdŷp evtār-ı sāzın rişte-i tesbih-i şerminden
Görŷp taĥyir-i vaz° itdi o şāhı Zŷhre-i zehrā
62. Görŷp ol gözleri şāhbāzı bām-ı erĥ-i arumdan
Ƙoyup tāvus-ı zer-bāl āşiyānın oldu nā-peyd

63. Bulur adr u bahāyı mūſterīden geri her gevher
O gevherden bahā vū adr buldı Mūſteri ammā
64. Sūrūp yūz pāy-ı rehvārına Behrām ol dilārānuſ
Rikābı hıdmetin itdi temennā māh-ı nev-āsā
65. Mūnevver tal°ati keyvāmı handān itdi ol ſāhuſ
Olinca gūl cemāli bustān-ı heftūmīn-pīrā
66. Œalup pertev cemāli āfitābından bu nūh tāa
Mūnevver oldu nūr-ı tal°atıyla °ālem-i bālā
67. İrince sidreye Cibrīl o ſāha i°tizār itdi
Kı bundan bir ser-i mū ruſat-ı pervāz yok aſlā
68. İdersem merkezūmden piſter va°z-ı adem eyler
Vūcūdum hırmenin ber-i celāl-i kibriyā ifnā
69. Olup Cibrīl'den mehcūr aldı Seyyid-i °ālem
Ol °ālemde ſadefden ayru bir dūrr-i yetim-āsā
70. Velīkin hāl-i Cibrīl'i ıyās it devr-i hazretten
Cūdā bir ſem°-i nūr-efſāndan pervānedūr gūyā
- 3b 71. Gelūp derhāl Refrefi o hūmā-yı lā-mekān-ſeyri
Alup bir °āleme irdi ne °arz u ne semā peydā
72. Geūp sehm-i sa°adet gıbi andan kābe avseyini
ūn oldu fahr-ı °ālem mazhar-ı fermān-ı evednā
73. Nūmāyān oldu bir āyine-i ſāf u mūcellā kim
Ne eſkāl-i ſuver zāhir ne naſ-ı māsivā peydā

74. Olup göñli gözi pür-nür envâr-ı tecelliden
Velî keyfiyyetinden olmadı ʿarif dil ü dānā
75. Ne oldu hiç-kes ol gülşen-i esrârdan gülçin
Ne ol güft ü şinevden oldu aña güş-ı cān aşlā
76. Vişāle irdi gördi her maḳāmı yine devletle
Saʿadet-hānesin itdi müşerref ol şeh-i vālā
77. Girībanın ki şeb ol gülsitāndan pür-gül itmişdi
Dem-i şubḫ eyledi aşhāba birer ikişer ihdā
78. Zihî ʿālî-ḳadirler şāf-diller kim olurlardı
Hemīşe müstefiz-i mihr-i ruhsārı hilāl -āsā
79. Yeter min-baʿd ey kilk-i Mesīh-enfās u muʿciz-dem
Senā gevherlerin eyle hemān ol ḫazrete ihdā
80. Saña ol evcde pervāze ruḫsat yokdur ey gāfil
Felekde mürğ-i zerrin - per gerek ol Ḳāfda ʿānkā
81. Anuḫ şānı ʿazīm ü ḳadri ʿālidür feleklerden
İder taḫḳik erbāb-ı ḫired bundan şeb-i İsrā
82. Edā-yı ḫidmet-i pā-būsı idi matlabı ʿarşın
Anı men ʿ eyledi ol devlet-i cāvīdden mevlā
83. Hümā - pervāz olmak evc-i vaşfinda ne mūmkindir
Murādı yā Nebiyulallāh bu ʿabd-i kemterin ammā
84. Senā -ḫʿānuḫ olup bir zerre iken āsītānuḫda
Ola hürşid-āsā müstaʿid-i evc-i istiʿlā

85. Kef-i destüm ola pür gevher-i bahr-ı şefa'atle
Senâ-^vânın tehi göndermez erbâb-ı kerem zîrâ
86. Düşüp kaldı veh-i cürm ü hatâda Va'dî-i bî-dil
Şefî ü destgîri ola bî-tâbın Hudâvendâ
87. Şalâ bu nazma kim ola şefa'ât rûz-ı mahşerde
Budur deryâ-yı bî-pâyân-ı lutfundan ricâ hâlâ
88. İdüp her harfini hüsni kabûlün lü'lü'-i lâlâ
Ola her beyti bir silk-i le'âl-i gerden-i hâlâ
89. Şalâvat ile selâm ol gice târ-ı âlem-i kudsün
Olâ hemvâre rûh-ı pâkine lâ-hadd ü lc-yuhsâ

80. Bu beyit Ü' de yoktur

81. Bu beyit Ü' de yoktur

84. a. "Sen ey memdüh-ı Hak gayrdan degülsin vâfina" Ü

85. a. Kef ü destim ola: kef ü destim pür eyle

Mİ'RACİYYE MÜŞKİL-GÜŞA-YI 'ALEM Ü

SEYYİD-İ ÂDEM SALLALLAHÜ 'ALEYHİ VE-SELLEM*

2

mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

- 4b. 1. Būs-i lebi ki mürde-i 'aşka revân virür
Ammâ ki būs idince dil-i hasta cân virür
2. Güyâ rahîk-i bâğı cinândur ki bî-dirîğ
Dil- teşnegân-ı 'aşka 'ataştan amân virür
3. Meftûmı eylemez mi bu hüsni mu'amele
Nakd-ı revân olur leb-i gevher – feşân virür
4. Haqqâ o la'l-i nâb ki bir nûş-hand ile
Sermâye-i hayâtı dil-i cavidân virür
5. Gör şivesin ki hastasına ol tabîb-i cân
Virse eger ki şerbet-i la'îm nihân virür
6. Çeşmi ki Rüstem-i nîgeh-i ceng-i cüyına
Perh'âş-gâh-ı nâzda tîr ü kemân virür
7. Nâ-cestes her hadeng-i müje kabzadan henüz
Eyyâma heft-h'ân gibi dâstân virür
8. Ol nâzenîn-i 'işve ki zülf-i mu'anberi
Kâm-ı revâna nûkhet-i sünbûlsitân virür

*Bu başlık Y'de yoktur.

Bu kaside N'de yoktur.

9. Ol serv-i gül-sitn-ı melhat ki cilvesi
Bg-ı revna revna-ı bg-ı cinn virür
10. Ol mh-ı sumn-ı letfet ki pertevi
Rusr-ı tb-nk-ı gül-i Őuba Őn virür
11. Hengm sürme nergis-i Őehl-yı mestine
yinesin ki usrev-i versitn virür
12. Őb-ı naŐ-ı sni virüp udsiyne Őev
Seyr-i cemle her biri nad-ı revn virür
- 5a 13. Yok yok ars-ı snini tezyn iin gehi
Ol fitb-ı nzua yine n virür
14. Prye-i cemline meŐŐta istemez
Mjgnı mil-i sürme gözi srmedn virür
15. Ghi helk-i eŐmine lutf-ı tekellmi
Nuk-ı Mesh'e sebat ider tze cn virür
16. Ghi lebi edeble cevhir- feŐn olup
k-ı niyza zemzeme-i udsiyn virür
17. Geh k-ı sitn-ı Őehi kblegh idüp
Her tlib-i viŐle aremden niŐn virür
18. Ol Şeh ki ry-ml idüp k-ı izzete
Py-ı serre bsa nhm sumn virür

9.(a) melaht : belgat 

12.(b) : bu beyit 'de yoktur.

19. A°nī Muhammed-i °Arabī kim risāletin
Taḥkīke berg-i sebze zebān-ı beyān virür
20. Sultān-ı enbiyā ki huzūr-ı sa°adete
Pirāye-i taḥiyyeti peygāberān virür
21. Şān-ı °azīm şāhibi ki çeşş-i nusreti
Bī-zarb-ı tığ aña ekāsireye kesr-i şān virür
22. Eyler bahār-ı tal°ati hurrem bu gülşeni
Zāt-ı kerīmi °āleme emn ü emān virür
23. Nūr-ı cemāli kim ide bir şem°i pūr-ziyā
Tā ḥaşrı ne ziyāsı gider ne düḥān virür
24. Ednā gubār-ı bārgelin müddetü°l-°ömr
Nāf-ı gāzāl-i Çine viren rāygān virür
25. Ḥaşma zebān-ı tığı virür ol cevābı kim
Şāh-ı °Acem ne ḥusrev-i Hindüstān virür
26. Olsa nigāh-ı luḫfi mu°in-ı za°if eger
Mür-ı ḥakire saḫvet-i şır-i jiyān virür
27. Bir mürğ-i nātüvāne eger olsa dil-nüvāz
Çengāl-i şāhbāzı aña āşiyān virür
28. Ḥiyāt-ı kārhāne-i kudret ki zātuna
Eksün pādīşāhi-i kevn ü mekān virür
29. Gör °izzeti ki kıḫ°a-i ebr-i sefidden
Farḫ-ı ser-i sa°adetine sāyebān virür

30. Ger iltifātı olsa mürebbī-i büstān
Vaqt-ı hazāna faşl-ı gül ü gülsitān virür
- 5b 31. Şimşiri virse su çemen-i rezmgāha ger
Teşîr-i nev-bahāra da hükmi hazān virür
32. Ol dem ki hükmi gerdiş-i gerdün re feti
Her bî-dile telâfi-i süz-ı nihān virür
33. Pervāneye hezār-ı çemen gibi hoş-nevā
Şem'e tabîat-i gül-i bāğ-ı cinān virür
34. Ol şehsüvār-ı bâdiye-i lâ-mekān kim
Zertengini kemiyyetine kim kehkeşān virür
35. Cibrîl ü mâh-ı nev kademin büsgāh idüp
Biri tutar rikâbını biri inān virür
36. Birden güzâr iderse bu nüh perdeyi n'ola
Rehvârına şitâbı Hüdâ-yı cihān virür
37. Ol rahş-ı dil-pesend ki reftâr-ı nâziki
Gerçi zamîre cilve-i hür-ı cinān virür
38. Ammâ ne seyr-i sūr'atini seyl-i kühsâr
Ne bād-ı şubh naş-ı semendin nişān virür
39. İrdi sa'âdetile o şāh-ı felek - serîr
Bir bezme kim ne vehm u haber ne gümān virür
40. Bir âleme irişdi ser-i rāh-ı azmi kim
Hergiz haber ne hem-reh ü ne hem-inān virür

41. Bir āyine müşāhede itdi ki Muṣṭafā
Andan ne vehm ü ‘aql ü ne dāniş beyān virür
42. Bir anda irdi ḥazrete geldi maḳāmına
Bātil taşavvur eyleme ‘aqla ziyān virür
43. Kādirdir ol Ḥüdā ki cenāb-ı ḥabībinūḡ
Çün berç-i bād pāyine tayy-ı mekān virür
44. Şāh-ı çihār-yār-ı güzīnūḡ egerçi kim
A°dā-yı dine derd-i ser ü bīm u cān virür
45. °Ahinde her ḥıdiv-i cihān dāverūḡ velī
Şimşir-i °adli fitneye ḥ°ab-ı girān virür
46. Ey serv-i büstān-ı nübüvvet zihī şeref
Na°tūḡ derūna revnaç-ı bāḡ-ı cinān virür
47. Feyz-i bahār-ı na°t-ı bülendūḡle bāḡ-ı dil
Gülḥiz olur çemen gibi serv-i çemān virür
48. Na°tūḡ şeker – feşān olup cān dimāḡına
Tūti-i ṭab°-ı şuhuma şirin-zebān virür
49. Nā°tūḡ müselleḡ itdi dehān-ı zebānuma
Ḥāh-i siyāhā ol ki zebān ü dehān virür
- 6a 50. Bir devḫadır ki gülşen-i nazmum o devḫanūḡ
Her nev-nihāli tāze gül ü ergüvān virür
51. Gerçi nesīm-i güyuḡa çün güher-i nazm
Her şāf-dil ki bir tuḫaf-ı dil sitān virür

52. Ammā kemīne bende hezār-ıstiyāk ile
Hūnīn dīde vū ciger-i hūn-feşān virür
53. Kıl pāy-ı merd-i °abd-i ḥakīr ebr-i lutfuḡı
Dūzah şerāresi ki o dem bīm-i cān virür
54. Geldüm ḥuzūr-ı °izzete ümmīd-i lutfīle
Dil-h°āhım gedāya şeh-i kāmran virür
55. Va°dī bir āsitānenūḡ oldum ki çākeri
Kadr ü sa°adeti baḡa ol āsitān virür
56. Tā ki çemensitān-ı felek hem çū bāḡ u rāḡ
Gāhi gül-i mutabbak ü geh uḡhuvān virür
57. Olsun revāna öyle şalāt u selām kim
Anı revān-ı pākūḡe kerrūbiyān virür

**RESŪL-I EKREM VE NŪBŪVET-İ MUḤTEREM SALLALLAHŪ TE°ALE
°ALEYHİ VESELLEM ḤAZRETLERİNŪD MİDḤAT Ū DİL-PEZİRLERİDŪR.**

3

mefū°lū fa°ilātū mefa° i lū fa°ilūn

- 6b. 1. °Arz itdi lāle gibi dil-i dāḡdār gül
Jāle – i meyden oldu meger neşvedār gül
2. Virdi °arūs-ı ḡonceye ḡūsn ü bahā yine
Şebnem ḡüherlerinden idüp ḡūşvār gül
3. Olmuş esīri bir boyı servūḡ ki ḡülşene
Cūlar gibi şalınsa olur bī-ḡarār gül

4. Bir serv-i hoş-hırām ki hākka ki pāyına
İtse revādur eşk-i terin cūybār gül
5. Bir nāzenīn ki tā ki temāşā-yı hūsn de
Āyīne olmuş aña hem āyīne dār gül
6. Bir nāmver ki hıdmet-i pā-būs itmedīn
Olmış felek de mihr gibi tābdār gül
7. Bir şeh ki rūymāl idüp hāk-i pāyına
Olmış çemende gonçe gibi tācdār gül
8. Bir pādīşeh ki tāb-ı ruhindan ider hayā
Her çend olsa mihr gibi tābdār gül
9. Ya'ni cenāb-ı Aħmed-i Muħtar kim anuñ
Eyler zülāl-i luḫfi ile iftiħār gül
10. Ol āfitāb-ı şubħ-ı sa'adet ki jāleden
Eyler nesīm-i kūyına dūrler nişār gül
11. Reşħ-i siħāb-ı 'adli ile gonçe ser-be ceyb
Bād-ı bāhār-ı hulķi ile şermsār gül
- 7a. 12. Nev'ā müşābehette gül-i bāğ-ı hūsnine
Bulmuş bu gülsitānda çok i'tibār gül
13. Olmuş muhīt-i ni'mete gavvās şubħ-dem
Şebnem le'ālin itse n'ola der-kenār gül
14. Şimşiri bāğ-ı nuşrete bir cūybārdur
Ol cūdan alsa feyz virür cūybār gül

15. Ger alsa āfitāb ruḥundan ziyā olur
Hürşid-i tābnāk gibi şu'ledār gül
16. Manzur-ı nergis-i çemen-i kadri olsa ger
Çün şahn-ı gülsitān bitirür şürezār gül
17. Olsa fūrüg-ı hūsni eger cūya āyine
Āyine cūybār olur cūybār gül
18. Bir bāgdır felek ki aña mihr ü mähla
Eksik degül o bāgdā leyl ü nehār gül
19. Çün reng ü būda oldu nazīri zihī şeref
Başumda yer iderse eger ber- karār gül
20. Bāg-ı nübüvvet ile cihān oldu gülsitān
Ol bāg güllerinden olup her diyār gül
21. Kūyında kim görirse yüzün kendin öldürir
Olmış o gülsitānda her dem şikār gül
22. Olmuş nesīm-i şubhla hemreh ki tā ide
Bāg-ı cinān kūyını geşt ü güzār gül
23. Kūyın hevāsın alsa virür şah-ı gül gibi
Şahn-ı çemende serv-i fezāda çenār gül
24. Meh nisbet itse şemse-i eyvān cāhuḡı
Bāg-ı risālete ruḡı ey tābdār gül
25. Levḡ-ı zamīrine daḡı nakş olmadan hemān
Küstāhi-i kamerden ider itizār gül

26. Redd ü kabûlün itse sirâyet çemen çemen
Ey büstân-ı kurbda pür-i°tibâr gül
27. Gülzâr-ı hüsnün olmaya çendân revnaķı
Revnaķ-fezâ-yı bāg ola her nev-bahâr gül
28. Bu nazm-ı pâki vird-i zebân eyleyip seher
İtdi ehâli-i çemeni bî-ķarâr gül
29. Olmuş libâs-ı hüsn ile bir şiveķâr gül
Eyler hezâr bûlbûli gülşende zâr gül
- 7b. 30. Bir serve düşdi gül ki gülistân-ı hüsnine
Leb gonçe zülf sünbül-i hoş -bû °izâr gül
31. Virmez şafâ-yı seyr ruħun yine ol mehûn
Virse gül-i şabâh gibi sebzezâr gül
32. Şeyr eyle tâb-ı sāgar-ı la°liyle ruħların
Gonçe o gülsitânda bir bî-şümâr gül
33. Çerhün ne âfitâb u ne mehindedür gönül
Bu gülsitânda baņa yeter rûy-ı yâr gül
34. Meyl itdi şanma hâre müjeņ hasretin çek
Düşdi çemende haņçere bî-iħtiyâr gül
35. Va°dî dil oldu bir gülün âşüfte hâli kim
Olmaz nazîr-i nûr-ı cemâli hezâr gül
36. Şer°-i mutahharun ki odur dil-güşâ çemen
Olmuş o dil-güşâ çemene çâr-yâr gül

37. Ammā ol iki necm-i saʿādet ki her biri
Gülşen-serā-yı devlete bir yādigār gül
38. Ey bāgbān -ı bāg-ı şefeʿat mahallidir
Şunsañ o bāgdan baña rüz-ı şümār gül
39. Eyle külāh-i gūşemi güllerle reşk-i bāg
Olsun hakire mādde-i iftībār gül
40. Vaʿdī nigāh-ı luṭfuñ ümīdiyle serverā
ʿArz itdi hāk-i ʿizzete hurşīd-vār gül
41. Ümmīdim ol ki bula huzūrında iʿtibār
Olmaz baʿid bulsa eger iʿtibār gül
42. Hep büyü gül gelir sūhanımdan ʿaceb degül
İtdi derün ʿālemini reh-güzār gül
43. Bu bāg-ı dil-güşāda gül-i āfitābdan
Bālā-yı serde göstere tā kūsār gül
44. Tā kim hezār bülbüli gülşende zār idüp
Reng-i ruḥ-ı çemen ola her nevbahār gül
45. Her sīneden ki şıdk u şafā gülsitān
Ol Ravza-i Mutahhara olsun nişār gül

*** RESUL-I GŪZİN HĀBĪB-İ RABBŪ'L-ĀLEMĪN HĀZRETLERİNŪD
MĪRĀC-I LATĪFLERĪDŪR**

4

mef'ulū mefā'ilū mefā'ilū fa'ulūn

- 3b.Ū 1. Bir ŧeb ki sa'adetle o ŧāh-ı enver
Varmıŧdı henŪz uyhuya ŧehlā gŧzler
2. Cibril uyarup didi seni İzid-i pāk
Tır kim ni'am-i vuŧlata da'vet eyler
3. Ey dil ne ŧeb-i ka'dr ne rŪz-ı Ramazāndur
Bu leyle-i mi'rāc-ı ŧehen-ŧāh-ı cihāndur
4. Ol gevher-i tābende ne Cemŧid ū ne Cem'dŪr
Peygamber-i Hāk mā-ħaŧal-ı kevn ū mekāndur
5. Hādī-i sŪnbŪl meŧhar-ı gŪl faħr-ı rŪsŪl kim
ŧer'iyle cihān dāi're-i emn ū amāndur
6. Hem nŪr-ı dili māh-ı ŧeb-ārā-yı nŪbŪvvet
Hem mihr daħi nŪr-ı dil pŪr-fer keyāndur
7. EbrŪlarınuŧ hem meh-i nev ħalka be-gŪŧı
Hem bende-i ħāk-i der i zerrin-kŪlahāndur
8. Tābende vŪ raħŧende hilāli meh-i neyden
HŪrŧid-i dil envār-ı cemāli leme'āndur

9. Saḥḥ-ı ḥaremi mehbit-i Cibril-i emindür
Ḥāk-i ḳademi būsıḡa ʿālemyāndur
10. Pür - nür idi ḥürşid gibi ol şeb-i esrā
Güyā ki dem-i şubḥ-ı teheccüd gūzerāndur
11. Bir şeb ki letāfetde vü şafvetde siyāhı
Āyine-i hūr sürme-i ḥürān-ı cināndur
12. Yā zūlf-i ʿarūs-ı ḥarem-i muḥterem-i dil
Yā ḥāl-i ruḥ-ı şāhid-i maʿnā vü beyāndur
13. Ol şāh-ı felek -cāhuḡa ervāḥ-ı muḳaddes
Rū-māl-i der-i devletine beste -miyāndur
14. Ol şāh ki māh-ı ʿalem-i şukḳe - tırāzı
Ḥürşid-i firūzān gibi nūr -feşāndur
15. Pür -feyz ʿaceb bāḡçedür ḥulḳ-ı kerīmi
Kim anda zülāl-i sūḡanı āb-ı revāndur
16. Ḥulḳ-ı ḥaseni gülşen-i firdevs-i berūndür
Luṭf-ı suḡanı çeşme-i Tesnīm-i cināndur
- 4a.Ü 17. Dest-i keremi ebr-i güher-pāş ü bahāri
Ḥāk-i ḳademi tāk-ı ser-i pādişehāndur
18. Ḥüsn-i nazār-ı gevher ider ḥāk-i siyāhı
Deryā-yı kefi kân-ı güher -i gevher kāndur
19. Müstaḡni-i ser-çeşme-i Ḥızr itdi cihānı
Ol laʿl-i revān-baḡş ʿaceb çeşme-i cāndur

20. Hacet mi kalur Adem-i firdevs-i berine
Ol yerde ki mu'ciz demi çün bād-ı vezāndur
21. Çün faşl-ı bahār ol meh-i tābende cemālin
Çendān ki hūsn-i nazarı feyz-resāndur
22. Firdevs gibi şüre-zemīn-i dil-i 'ālem
Ol feyz ile bir gülşen-i bī- hār u hazāndur
23. Hasmı ki ider tāk-ı mücevherle tefāhūr
Şimşirine her gevheri bir seng-i fesāndur
24. Şimşiri rezm-gāhda kim fitne – gubārın
Def' itmek için şu yerine hūn-feşāndur
25. Çendān ki te'şiri virür reng-i şakāyık
Güyā çemen-i ma'reke bir lāle-sitāndur
26. Ol şahsūvār-ı şeb-i mi'rāc kim anuğ
.....nūh-tāk-ı nişāndur
27. Sālār-ı harem Seyyid-i kevneyn-i Muhammed
Kim hātīme-i cümle-i peygāamberāndur
28. Her yār-ı cihāndı ki hemīşe nazarında
Her birisi āyīne-i esrār-ı nihāndur
29. Her birisi hem pādīşeh-i şūret-i ma'nā
Hem mihr-i cihānūm felek-i 'ālem-i cāndur
30. Ger şıdık u eger 'adl u eger hilmū sehāda
Hürşid gibi her biri meşhūr-ı cihāndur

31. Ammā ol iki gevher-i ŧehvār kim anuŧ
Her birisi bir tāze gūl-i bāġ-ı revāndur
32. Her birini hem Hāyder-ı Kerrāra dū-dīde
Hem sīne-i hāyrū-l-beŧere rūh-ı revāndur
33. Sūrdū kadem-i pākine yūzine gice geldi
Bir raŧısla Cibrīl ki ferhunde-^oināndur
- 4b Ū 34. Didī ki hūrām it ki dem-i geŧt-i ŧemendūr
Kaddūŧ o gūlistānda kim serv-i ŧemāndur
35. Ol raŧı-ı hūmāyūn ū hūmā-sāye kim anuŧ
Vaŧfında hūred-kāŧır-ı dil-beste ziyāndur
36. Ārām kōmaz dilde temāŧā-yı hūrāmı
Seyr-i ruhı ārām-ı dil – i hūr-ı cināndur
37. Germ olsa pez endāz ider raŧı hayāli
Çendān ki çūn nūr-ı baŧar tūz – cināndur
38. Hākkā ki o gūlgūn – tek ū berk-i ŧitābı
ŧebdīz kalem-i vaŧfdan fersūde-i Mennān
39. Pervāzda tāvus-ı felek seyrdūr ammā
Reftārda bād-ı seher ū āb-ı revāndur
40. Yirden gögi fark itmeye bī-tāb ^oaceb mi
Mest olmuş idi ^oaŧk-ı resūliyle zamāndur
41. Devr itdi bu nūh perdeyi perrānda gūyā
Her bāġda tāvus gibi cilve kūnāndur

42. Çün tîr-i du^â virdi varup evc-i huzûra
Mâbeyni iki yâ kaşı da aña nişândur
43. Hâ'il mi olur hîç buna perde ki aña
Mihmân – serâ perde-i hallâk-ı cihândur
44. Kaldı ser-i mü kalmadı refîara mecâli
Tâvus-ı muqaddes ki aña sidre-mekândur
45. Gerçi çemenistân nüh-etbâk idi hurrem
Nergisleri ammâ ki ne her sū nigerândur
46. Bir âleme irdi reh-i iqbâli ki hergiz
Ne vehm-i hayâl anda ne endîşe – revândur
47. Bir bezme nedîm oldu ki ne cur^â-i cām
Sermâye-i keyfiyyet-i pâkize-dilândur
48. Cûlar gibi bir bâğa şalındı ki o bâğun
İrür çemeni âb-ı ruh-ı gülşen-i cândur
49. Bir lücceden oldu dūr-i hikmetle leb-â-leb
Kim her şadefi mihr gibi nūr-feşândur
50. Bir nūrdan aldı meh-i ruhsârı ziyâ kim
Ne peyker-i hūrşîd ü ne mihre leme^ândur
51. Bir kasra nüzûl eyledi kim şu^{le}-i cāmı
İleyine rû-yı dil-i mu^{ciz}-nefesândur
52. Bir bezme ayak basdı ki ta^{rîfi} o bezmün
°Aşk odı gibi havşala sūz-ı dil-i cândur

- 5a Ü 53. Bir vech ile kim ʿarz-ı cemāl eyledi bāri
Çün buña hemān gonçe de pinhān ü ʿiyāndur
54. Tahkik idemez kimse o keyfiyyeti zirā
Her dīde vü her dilden ol esrār-ı nihāndur
55. Nergisleri sīrāb idi envār-ı cemāle
Çeşm-i ser-i hūbını eger dīde-i cāndur
56. Vālā-güherā muhteremā gerçi ki naʿtūñ
Haddüm degül ammā ki baña vird-i zebāndur
57. Her cevheri-i ʿālem-i endīşe ki anuñ
Ṭabʿi güher-i maʿrifete lücce vü kāndur
58. İtmezse dūr-i naʿtūñi hem sīlk-i şüreyyā
Pāzār-ı taşavvurdan anuñ sūdi ziyāndur
59. İtseñ n'ola bir güşe-i çeşm ile teselli
Demdür nigehi luṭfuña Vaʿdī nigerāndur
60. Pür olsa n'ola nūr-ı vişālünle derūmı
Bir kāse tehī bī-ser ü sāmān-ı cihāndur
61. Her çend ʿazīz olsa n'ola gevher-i naʿtūñ
Ki māye dil ü ṭabʿuma sermāye-i cāndur
62. Bir şemʿ uyandurdı bu şeb ṭabʿ-ı münirüm
Kāndil-i şürayyā gibi bi-dūd-ı duhāndur
63. Cevzā gibi itse meh-i n'ola hamā'il
Bu nüşha ki taʿvīz-i revān-ı hıramandur

5*

mefâ'ilün fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün (fa'lün)

- 8b.Ü 1. Hezâr nahl-i muşarra'la hıdıv-i 'âlem
Müzeyyen eyledi şehr-i mişâl-i bâğ-ı İrem
2. Ri'âyet itdi nevâ-yı resûl-ı muhtereme
Donatdı şehr-i Sitanbul'ı dâver-i 'âlem
3. O nice hük-i hümâyûnı -cû gibi cârî
Çemen-sitân-ı cihân oldı ser-te-ser hurrem
- 9a.Ü 4. Mesîre eyledi gülşen gibi Sitanbul'ı
Nesîm-i himmet-i şâhen-şeh-i sûtüde-şiyem
5. Nigâr-hâne-i çîn oldı her taraf şimdi
Ki seyr-i naķş-ı 'azîmi kômaz gönülde elem
6.oldı temâşâ dür ü cevâhir ile
Niteki şâh-ı gül-i erguvân pür-şebnem
7. Yanargibi kandîl ü tâb-ı meşaleden
Pür oldı lüccede her nahl-i dil-keş-i

*Bu parça Y ve N'de yoktur.

8.ki nazır oldılar
Olup sipihr ser-efrūhte mişāl-i ʿālem
9. Çekildi evc-i hevāya taraf taraf andan
Fişekler oldu birer ejdehā-yı āteş-i dem
10. İderse niyet eger hālde munşam olmaz
Bu zīnet ile Sitanbul'ı şimdi
11. ʿArūs-ımaʿmūre buldı hem zīnet
Hezār sūret ile ʿarz-ı cilve eyledi hem
12. Nazır-i sūr-ı hümāyūn olursa lāyıkdur
Ki sebkat itmediginde nazır-ı yok şubhem
13.gelse n'ola çeşm-i mihre bakmaqdan
Mişāl-i bükalemūn oldu ser-te-ser ʿālem
14. Zamān-ı lāle degüldür mişāl-i lāle vü gül
Pür oldu şuʿle-i kandil ile.....laʿl.....
15. Gören nücūm ile şeb-tā-seher çerāgānı
Sipihr-i oldu şanur arza mülhḥḥ ü munzam
16. Görüp bu revnaḳzinet-i şehen-şāhı
Çü gonce-i çemen-ārāgül-i harem
17.maʿnī.....lafz ile Vaʿdī
ʿAceb mi ben dedükkān-ı endişem
18. Zihī ḥaceste dü-nümā-yı şehir-i yār-ı
Behişt ü ehl-i behişt oldu ʿālem ü ādem

19. Cihān-penāh-ı ŧehen-ŧeh ki luṭf-ı ṭab'ından
Cihān ü ḥalk-ı cihān oldu gūl gībi ḥurrem
20. Baḡa ne dāver-i ʿālem ki anuḡ olmuŧdur
Zamān-ı zīnetini faŧl-ı bahar ile tev'ev
21. Ṭoḡar penāh ü ŧüreyyā-maḡal felek-mesned
Ḥudā yekān-ı mu'azzam ŧehen-ŧeh-i a'zam
- 9b.Ü 22. Sipīhr-i ma'delet-i āfitāb-ı ferruḡ-ruḡ
Serīr-i salṭanat-ı ŧehr-i yār-ı ferruḡ-dem
23. Sūtūde menḡibe sultān Meḡemmed-i Ġāzī
Ki ta'n-ı fīzesi dūr ḡaŧma reh-nūmā-yı ʿadem
24. Dem urmaz idi daḡı nām-ı pehlivān
Göreydi kuvvet-i bāzū-yı ḡimmetin Rüstem
25. İderse baḡŧ-ı dilberi zebān-ı ŧimŧiri
Hezār Behmen ü İsfendiyār olur mülzem
26. Gelūr hilālle bir bürce ḡusrev-i ḡāver
Sa'ādet ile rikābe idince def'ı ḡadem
27. Berā-yı tehniyet-i maḡdem-i ḡümāyūnı
Ki tā le'āl-i maḡabbet ola niŧār-ı
28. İdüp hemīŧe müzeyyen bu nūzhet ābād
Ola hemīŧe ŧafālarda dāver-i ʿālem

ÇEMENİSTÂN-I HAYÂL*

6

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fa'îlün)

- 6b. N 1. Habbezâ bâğçe-i dâver-i ferhunde-siyer
Ki çemen şuffa degül nağş-ı cihân aña nazar
2. Bâğ-ı ferhunde ki enfâs-ı nesîm-i seheri
Bü-yı cennet gibi dünyâyı mu'attar
3. Nüzhet-âbâd ü şafâ bahş dil-ârâ k'olmuş
Çemenistân tahayyül gibi pür-zînet ü fer
4. Dil-güşâ gülşen-i hürrem ki şafâ-yı havzı
Gayret-i çeşme-i şebnem ü zülâl-i kevşer
5. Sel-sebîlinde olan hâleti virmez şebnem
Gül-i şad-bergden âheste olan olsa eger
- 7a.N 6. Ğazab-âlûde meger bir şanem-i dil-cûdur
Ki virür çîn-i cibîn aña hûsn-i diger
7. Bârek-Allah zihî gülşen-i zibâ ki virür
Nûkhet-i hâki meşâm-ı dile bü-yı 'ânber
8. Levhaş-Allah zihî ravza-i huld-âsâ kim
Luţf-ı ta'rîfi degül kâbil-i idrâk-ı beşer

*Bu kaside Y ve Ü' de yoktur.

9. Dir idüm bāg-ı İrem çehre-i hūbān gibi
Dā'imā bāg-ı İrem olsa eger tāze vü ter
10. Gülşen-i huld gibi yine nazır olmaz aña
Olsa her bāg eger tāze vü ter her ne kadar
11. Kaşr-ı cennet gibi her çih sūhan-ı erbābı
İtdiler vaşfına āgāz-ı muşavver eylerler
12. Kendisin bāg-ı cinān içre hūrāmān görür
Kim ölüp dirilüp ol bāga ayak basar eger
13. Haşret-i cenneti çekmezdi olunca ādem
Böyle bir bāgçe-i [lutf] eylese dūnyāda eger
14. Mütebessim leb-i hūbān gibi gonceler sā
Ruḥ-ı dılber gibi rengin ü dil-ārā güller
15. Nergis-i mestine hem-reng olup hūbānuñ
Şubḥ-dem almış ele bir kadeḥ-i zer-^eabher
16. Hıfz için ol çemen-i hurremi Mirrīḥ-şekil
Süsen almış ele pür-jale mücevher ḥançer
17. Garaz ol bāgçeden ezher
Yeter ey ḥāme bu taṭvīl-i suḥandan ne biter
18. Nāle-i bülbülini başka maḳāl eyleyemem
Güllerün ḥüsn-i pür-āşübını başka defter
- 7b.N 19. Eyledük tāze bu gülzārı ḥayāt lebinden
Āferin ey dil-i çālāk-ı mu^eallā - perver

20. Gerçi āsān degül na^ct-ı gül ü reyhām
Vaşf-ı zerrīnini itmekdedür ammā ki hūner
21. Silk-i güftāra çeküp gevher-i endīşe gibi
Her birin ismi ile eyle beyān ü defter
22. Birisi zīnet-i gül-zār-ı bihişt-ārā kim
Oldı perverde-i mevlūdi-i ferhunde-siyer
23. Oldı güyā ki bir āyīne-i zībā ki aña
Bulmadı devlet-i ^cahdinde zafer İskender
24. Nedür ol berg-i hoş-āmīz o mevzūn kadeh
Nedür ol serv-kağ-i efrāhte Allah ekber
25. Birisi dahı hekīm başısı Süleymānī
Ki şabā eylese buyın tuhaf-ı ^cālem eger
26. Hāk-i kabrinde Felātūn'a virüp tāze hayāt
Bu ^cālī niçe mürde dili zinde ider
27. Vaşfı kabīl mi Süleymānī kebirūñ ammā
.....seher āheng-i hūrām eylerler
28. Biri tāvus-ı tañ gibi olup bāl – gūşā
Birisi küngüre-i ^carşda pervāz eyler
29. Birisi Sālīh Efendi biri Nevrūziyye
Biri çorbacı pesendīde-i erbāb-ı nazar
30. Gül-i hūrşīd gibi gerçi ki bu gülşende
Vaşfa muhtāc degül herbiri ammā ki eger

31. İtse dil lutfını endîşe yine herbirinün
İrem-âbâd-ı hayâl-i çemen hulde döner
- 8a.N 32. Birisi Mîr -^cAlî'dür ki olur hayrânı
Kalem-i şun^c-ı Hudâvend'e ^cimâd itse nazar
33. Bir perîdür ki hakîkatde bu gülşende anuñ
Olmadı mihr dahı cilveger-i çeşm-i beşer
34. Nice vaşf ideyin ammâ ki bihişt efrûzı
Bâğa hengâm-ı seher ^carz-ı cemâl itse eger
35. Meh hicâbımdan irüp perdeder ey
Şâh-ı hâver çekilür ebre serâ-perde ider
36. Cilve-i hüsni cihân-gîr ile ^câlem-gîrûñ
Eyledi bu çemeni gerçi ki pür-revnağ ü fer
37. İtseler herbiri tâ ki sipîhr-ârâyı
Meh gibi mihrîde bî-revnağ bî-kadr eyler
38. Biri dil-cü biri şâhâne ki çün bād-ı şabâ
Kürre-i gonçe-i evşâfını hal itsem eger
39. Çemenistân-ı girîbân-ı hayâlimden o dem
Pür olur bü-yı bihişt ile cihân ser-tâ-ser
40. Eyle dil-cüya nazar ol dahı mevlüd-ı nîk
Nazar-ı himmet-i dil-cüyına olmuş mazhâr
41. Hande - rûdur birisi biri cihân-ârâ kim
Olsalar encümen-i bâğda ber-kef sâğar

42. °Aks-i hürşid gibi āyinesinde kamerūñ
Şu°le-i cāmları sāgar-ı hürşide düşer
43. Biri sultāni Süleymāni ser-efrāz biri
Eylesem herbirinūñ vaşfını tahrir eger
44. Bāg-ı endişede mizāb-ı güher-pāş-ı kalem
Ser-sebīl-i çemen-i ravza-i Rızvāne döner
- 8b.N 45. Mihr-i rahşān birisi biri Süheyl-i lâ°līn
İtse bir evcde her birisi pervāz eger
46. Nürdan sāye degüldür mutaşavver ammā
Fī°l-meşel düşse Süheyl başına sultān eyler
47. Birisi cām-ı Cem ü birisi yek-merdī kim
Döneler āyine-i rü-yı neşāt eyleseler
48. Bir meyūn mesti olurlar ki çemen bezminde
İmtidād-ı eser-i neşveleri haşre sürer
49. Biri şeş-hāne kadeh biri süreyyā la°līm
Tıtsa şeh-nāz ile herbiri çemende sāgar
50. Tarf-ı müdām ne irüp çāk-ı girībānları
Şavt-ı elhānları °ālem-i bālāya çıkar
51. Biri rengīn Süleymāni hoş-āyende biri
Mısr-ı bāg-ı İrem-ābādda herbiri eger
52. Ser-ber ādemde olup çāh-ı °ademden şeheri
Meh-i Ken°ān gibi °arz-ı cemāl eyleseler

53. Eyley o şevk u sürür eyleyemez Zeliḥā
Lâleden eşk döküp jāleden işār-gevher
54. Bir tarafında Süleymāni biri āşüfte
Olmış ālüfte vü āşüfte ʿāceb dilberler
55. Her dem-i şubḥ kadeḥ ber-kef olurlar ammā
Bezm-i mey gerdiş-i peymāne nedür bilmezler
56. Birisi daḥı melūki ki serfir-i çemen
Şeh-levendānede ile eylese teşrif eger
57. Kalmaz ol dāʿirede pertev-i hürşide maḥal
Şuʿle-i berglerün gülşene hürşid yeter
- 9a.N 58. Hoş-nümā-yı haseni biri birisi
Virdiler gülşene çendān ki zāb ü zīver
59. Birini bāḡ-ı ser eylerdi birin peymāne
Devlet-i ʿahdi Cem'ün irse bu eyyāma eger
60. Biri laʿlīn Kerīmi biri Mūsā-zāde
Dil ġarībāne seḥer ġunc ü delāl eyerler
61. Birisi daḥı müselleḡ ki çemen kaşırında
Dil-firīb ile seḥer nāz u niyāz eyerler
62. Şüret-i hālleri her der-i divārında
Peyker-i Yūsuf ile naqş-ı Züleyḥā'ya döner
63. Dil-nüvāz oldu biri biri cihān-ārā kim
Oldılar herbiri maḡbül der-i ehl-i nazar

64. Virdiler bu çemene tã o kadar kim revnağ
Virmez ol revnağı nilufer baħr-ı aħşar
65. Birisi kãh-rübãdur ki bu gülşende daħi
Virmedi revnağ-ı ħüsninden anuñ kimse ħaber
66. Dürr-i şebnem gibi hengã-m seher ezhãra
Ol daħi her ne kadar şive vü nãz itse düşer
67.bir na^cfe olur tã-be felek ezhãri
Şubħ-dem lãleleri ^carz-ı cemãl eyleseler
68. Pür olub gevher-i şebnemle bahãr irdi diyu
Bağtı yãküt dem-i şubħ-ı murãşsa^c micmer
69. Erguvãniolsa n'ola meftũm
Şivede nãzda bir mest-i civãne beñzer
70. Çorbacınuñ ne kadar meşrebi ^cãlidür
Hiç tutmaz sözün ehl-i vera^cuñ cãm tutar
- 9b.N 71. ħüsn-i şĩrĩn görüb kuhken-ãsã ezhãr
Bisütun-ı çemeni eylediler zĩr ü zeber
72. Kalmadı fitne-i ruħsãr-ı bütãna ħãcet
Gülşeni itdi pür-ãşüb ile gül-rũ o kadar
73. Virdi ħoş-reng-ı gülistãn-ı perĩ devletine
ãfitãb-ı çemen-ãrã gibi ħüsn-i diğer
74. Mĩrzãlar gibi lãlãsı kenãrında henüz
Ĥãke zãde ne kadar şive vü nãz itse düşer

75. Geldi pür-jâle gülistâne seher sultânı
Elde la'îlîn kadeh serde mücevher efsar
76. Giydi dîbâ yine bir sâde harîr-i câme
Gösteriş itmekiçün atlas-ı gerdüne seher
77. Virse dinâr-ı nücümü n'ola kân ile felek
Olmaz elmâs gibi kân-ı çemende gevher
78. Ne idi hüsni bu gülşende meger gül-rengün
Dağı hübân gibi hüsni ü bahâ bulmasalar
79. Virdi herbirine bu gülşende meger gül-rengün
Geldi kâlây-ı bahâr ile gülistâne seher
80. Açdı elvân-ı şarâbı çemen ezhârın
Oldı gülgüne 'ârüsân-ı gülistâne meger
81. Böyle cem'iyete bu bāğda kim mâlik olur
Hâzret-i dâver-i Cem kâdr ü cem-âyn meger
82. Husrev-i bahr ü ber ü dâver-i vâlâ-rûtbe
Dâver-i dâdger ü husrev-i pākize-gevher
83. Sām-ı peykār-ı şeh ü bezm-i perhâş anâ
Kuvvet-i kalb sipeh-i rûh-ı revân-ı leşker
- 10a.N 84. Şeh-i seyyâre-i hâşm-ı dâver-i hâver
Revnağ-ı 'âlem ü pîrâye-i merz-i kişver
85. Rüstem-i ma'roke sultân –ı Mehemmed Gâzi
Ki cenâb eyle bulur revnağ ü fer fetih ü zafer

86. Ma°delet-kār zihī dāver-i dānā-dil kim
Görse Nüşirevān-ı °adlini teslim eyler
87. O şehen-şehe ki yem keff-i güher-pāşı olur
Kaatre-i jāle gele gülşene ebr-i āzer
88. Vüs°at-ı °ālem-i kadrin reh-i sipihr çārum
Bir çemendür ki biter anda gül ü nīlüfer
89. Eylese kadrî kebüterleri bālāya hırām
Her biri tāvus-ı zerrīn-i per-i çerhe döner
90. O hūdāvend-i mükrim ki mukābil olsa
Āfitāb-ı felek ārā-yı zamir eyle eger
91. Çerhe devr eylese her çend hilāf ile yine
Nūr-ı hūrşid gibi sābit olur nūr-ı kamer
92. O cihān-gīr ü felek - mesned ü mihr - efsar kim
Gelse devrinde Ferīdün ü Sikender Sencer
93. Birisi °Ayşe-berdüşı °alemdān biri
Maşrıq u mağrıba eylerdi biri ser-°āsker
94. Her kaçan dost ü °izzetle gaza niyyetine
Eylese ceş ü zafer yāver ile °azm-i sefer
95. Şeref-i neyyir-i ikbāline nisbetle olur
Meh ü hūrşid ü felek - cevşen ü şimşir - siper
96. Cüy-bār-ı tekellüm-i ney-i şükr çalar ki
Eylese nül-i mübārek gibi bir bāga güzer

- 10b.N 97. [Serv-î] dil-ber gibi nev-hâste her şâh-ı gülün
Getürüp şive-i refîâra hürâmân eyler
98. Eylese bir varak-ı huşkı ri'âyet hıfzı
Sitem-i bād-ı şabâdan reh-i gülşende eger
99. Tâ kıyâmet nitelim küh-ı girân-ı hilmî
Bir ser-i mü idemez muztarib ânı şar şar
100. Olsa gehvârede hengâm-ı neberd eţfâle
Şive-i zarbda tîgi nesak-âmüz eger
101. Sîneler çâk idüp kâmi revân eylerler
Leblerinden dökülürken dahı şîr-i mâder
102. 'İzam-ı şânını tahkîk ne mümkün ammâ
İtse dil âyinesinden yine fi-l-cümle güzel
103. Felek ü 'arş-ı berîn ol 'azimetle ne disem
Şubh-ı şâdık gibi taşdık u pesend eylerler
104. Tîzdür tâ o kadar âteş-i hışm ü gâzabı
Her sirişt olsa semenderle bu endîşe eger
105. Olmadan hasta vü ber-h'âste ednâ şerrî
Şekl-i pervâne ider sühte vü hâkister
106. Gâzabı böyle müessirdür egerçi ammâ
Lafzma olsa eger bir kes-i bî-kes mazhar
107. Dehen-i gonce-i pür-jale gibi gülşende
Dürc-i âmâli olur tâ-be-şaşir pür-gevher

108. Hüsni-i hulkı ki letâfetde bahâr °âlemdir
Fi-l-meşel eylese dâğ-ı dil-i °uşşâka eşer
109. Her gönül gülşen-i firdevs gibi hurrem olmaz
Gül-i şad-berge döner dâğlan ser-tâ-ser
- 11a.N 110. Dâverâ nâmverâ vü aver a°nî nazara
Ey cihân-gîr ü cihân-dâri ü vâlâ-gevher
111. Midhatûñ gülşeni kim bâğ-ı cinândur anda
°Andelib-i çemen-ârâ gibi bir vakt-ı seher
112. Okıyup bu gazeli çün gül-i şebnem hâme
İtdi zeyl-i çemene vaşfıñı pür-dür ü güher
113. Yine Merrîh-şifat düşmez elinden hancer
Başına zülfî gibi düşse perişân diller
114. Şiddet-i ârzu-yı kaddûñ ile mest gibi
Reh-i küyında gönül gâh turur gâh düşer
115. Dil-i sergeşte biri bulmadı dāmānuñda
Zülf-i °anber şikenûñ zîr-i külehden göster
116. Heb olurlardı senûñ şifte-i şivelerûñ
Sende bu şiveleri görse eger dilberler
117. Dil-i divāneye zincîr cünün kâr itmez
Zülf-i dilber gibi bir silsile-i nâz ister
118. Hüsrevâ zîkr-i cemilünde kelām-ı pāke
İltifatûñle bulursa n'ola kadr-i gevher

119. Kadrüm itse nazaruñ n'ola bülend ü 'ālī
Pādişehler nazarı zerre-i hürşid eyler
120. İltifāt it ele al tāki dil-āyinemi
Göstere şüret-i ma'nāyı latīf ü hoş-ter
121. İltifātünle gelür nātıka zebān kalemüm
Söyledür tūfi-i şirīne te'ālā şekker
122. İltifātiyle olur hūsn ümerā lutf sūhan
İltifātiyle bulur seng-i siyeh kadr-i güher
- 11b.N 123.şafvet-i āyine-i güftārdadur
Kāfiye her ne kadar olsa mükerrer ne gider
124. Rüz u şeb eyle nazār çerhde hürşid u mehe
Ne hasen virdi gör ol bezme mükerrir sāgar
125. Mücib-i gam mıdur ol 'āşıka kim yanınca
Şalina serv-i revān gibi mükerrer dilber
126. Gāret-i şabr ü sükün ile o hāl-i yektā
Var kıyas eyle eger olsa mükerrer neyler
127. Hiç usanmağı gelür ādeme tekrār neden
Bir perī-çehre mükerrer lebin öpdürse eger
128. Bir mezāk ehli olan şāhib-i lutf u keremün
Olsa kāşānesi pür kand-ı mükerrer ne zarar
129. Kimse güftār-ı pesendidemi inkār idemez
Söz ki sultān-ı pesend ola pesend eylerler

130. Çehre-i hür gibi bu çemenistân-ı hayâl
Buldı bu bāğ-ı bihişt içre cemâl ü zîver
131. Yeter işâr-ı güher vaqt-ı du°adur Va°dî
İrdi pâyâna bu ser-rişte-i lû'lû'ü güher
132. Tâ ki her vaqt ü bahar ola şükûfte gülşen
Tâ ki her fasl-ı çemen ola güşâde diller
133. Dâ'imâ hürrem olup gülşen-i baht ü devlet
Bâğ-ı Firdevs gibi her dem ola tâze vü ter

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

134. Komaz bāğ-ı gurûr-ı başdan dildârın ey bûlbûl
Kûlhâni olsa çarha âh-ı âteş-bârın ey bûlbûl*

**DER-MENKİBET-İ RESÛLALLAH SALLALLAHÛ TE°ÂLÂ
°ALEYHİ VESELLEM VA°DÎ ÇELEBİ EL-MERHÛM***

7

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 6b.Ü 1. Kıpınđa şâhlar kemter-gedâdur yâ Resûlallah
Gedâ-yı âsitânın pâdşâhdur yâ Resûlallah
2. Meh-i nev nal°-i zerrîn-i kemend-i °arş-ı cevânın
Felek hâk-ı der-i devlet-serâdur yâ Resûlallah

* Kasidenin sonunda yer alan ayrı bir beyittir

3. N'ola kadeh-i meyde 'arz iderse çerh-i bālā ki
Zemīn būsūñ niyāz ile dū-tādūr yā Resūlallah
4. Nihāl-i ser-bülendūñ nūrdān bir servidūr anda
Cemālūñ gülşen-i hūsn ü bahādūr yā Resūlallah
5. Her engūşt-i keremūñ bir mūbārek çeşmedūr cāna
Kelām-ı mu'cizūñ rūḥa ḡidādūr yā Resūlallah
6. Kādem..... nūh kez şeref-gāhe-tāc-ı 'arş
Saḡa a'lā vū ednā ḡāk-i pādūr yā Resūlallah
7. Ne ḡurrem-dārīa na'tūñ nazm idūm Va'dī gibi ancak
.....kere hemān hūsn ü edādūr yā Resūlallah

*Bu parça Y ve N'de yoktur.

GAZELİYYÂT

1

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 8b 1. Her dil olmaz cām-ı hüsni-yârdan feyz-âşinâ
Olmayınca nūr-ı 'aşkıyle derūnı pūr-ziyâ
2. 'Aşkuña düşdüm ciger-kāniyle itdüm muzmahil
Her ne var ise derūn-ı dilde senden mâ'adâ
3. Hasta-i 'aşk olduğım bildünse benden çek elün
Gâfil olma derd-i 'aşka ey tabīb olmaz devâ
4. 'Aşık ol 'aşık ki hergiz 'aşıka olmaz hicâb
Perdedür zinhâr ey dil 'aşkıdan gayrı hevâ
5. Kıl o bezm-i 'aşkıdan Va'di kabül-i neş'e kim
Devr-i cāmı eylemez hergiz kabül-i intihâ

2

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Yeter gamuñ gūni bu cism-i dâg dâg baña
Ne seyr-i lālesitān u ne geşt-i bāg baña
2. Hemān rişte-i zülfinden itsün ehl-i hıred
Cünūnuma göre lāzım olursa yağ ba

2.Bu gazel N'de yoktur.

3. İder mi pendini nâsih-ıtabi'at ehl-i hıred
Gelür mi hiç méy ü mahbûbdan firâg baña
4. Faķire hürmet çendân ki pür-meygedenüñ
Varınca karşı gelür bir iki ayag baña
5. Hezâr efsere câm oldı gevher ey Va'dî
Gelince devlet-i Cem'den o şeb çerâg baña

3

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çün hâle-gerd ü mâhda ey nâzenin saña
Virmiş tamâm hûsn-i hat-ı 'anberin saña
2. Ol hâk-i âsitâne ki yok ruşat-ı kurb
Hergiz ne ihtimâldür olmak yakîn saña
3. Kurbânun olmasun mı gören pür-ğazab seni
Bir başka hûsn vermiş o çin-i cebin saña
4. Dem ki zamân cilvedür âheste kıl hürâm
Olmaz fezâ-yı dil gibi hurrem zemîn saña
5. Va'dî edâ-yı pāküne söz yok 'aceb degül
İtse bu gülsitânda hezâr-âferin saña

3.Bu gazel N'de yoktur.

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 9a. 1. Kabâ-yı sürhle olsa seher ol nâzenin peydâ
Olur her sîmeden çün berç-i âh-ı âteşin peydâ
2. Aceb mi olsa dil zinhâr h^vâh-ı tîg-i h^vün-h^vârı
Yine olmuş o mest-i âzda çîn-i cebîn peydâ
3. Olur h^vüsn ü bahâ gülzârına pür-jâle bir sünbül
°Araçlar kim ider gâhi o zülf-i çîn çîn peydâ
4. Hezârân bezmi sâgar gibi devr itmek gerek âdem
Sebû-yı mey gibi tâ kim ide bir hem-nişin peydâ
5. Sipîhr-i °âlem-i ma°nâ dahî çok devr ider Va°dî
Olunca tab°-ı pāküm gibi bir sihr - âferin peydâ

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Degül yolında dil-i mübtelâya istignâ
O zülf-i pür-şiken eyler himâye istignâ
2. Firifte olma ger eylerse muntazır °ide
Yine ol âfet ider merhabâya istignâ

5.Bu gazel N'de yoktur.

3. Hemān bŭlbŭl-i zāruŋ fiġānā diŋlensŭn
İder mi meclis-i ġŭlde nevāya istiġnā
4. Ne men° ider seni ey dil rahīk-i la°linden
Revā mıdur o mey-i dil-ġŭşāya istiġnā
5. Ne bŭs-ı dāmene ruḥṣat ne nŭkhet-i nāza
Bu denlŭ dutmaz o zŭlf-i dŭ-tāya istiġnā
6. ġŭl-i bahār-ı ḥasendŭr degŭl mahall-i ūkŭft
İderse ruḥları bād-ı ūbāya istiġnā
7. Yeter ki derd-keş-i cām-ı vaḥdetem Va°dī
Revādŭr itsem eger mā°adāya istiġnā

6

mef'ulŭ fa°ilatŭ mefa°ilŭ fa°ilŭn

1. Bezm-i ūfāda bŭy-ı mey ũ sāġar aşinā
İtmez meşām-ı cān ũ dilin micmer aşinā
2. Bīġānedŭr niġāhuḡa bir sīne-çāk nāz
Olmaz ūhīd-i nāzŭn alan ḥançer aşinā
3. Yākŭt cāmı ġorse ūyundan bilir hemān
Mey-ḡvāra ġibi olmaya bir ġevher aşinā
4. Cām-ı lebŭnle ũlfet iden sāġar istemez
Olmaz harīf-i meclis-i mey kevşer aşinā
5. Va°dī lebiyle itse n'ola imtizāc-ı dil
Kerem -i iḡtilāt sāġar olur cīlber aşinā

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 9b. 1. Reşk eylese temkinüne küh ey dil-i şeydâ
Eylər seni teh cur'a-i cāmı teh ü bālā
2. Seyr eyle kadeh ber-kef o mest-i mey-i nāzı
Hürşide nice menzil olur bürç-i şüreyyā
3. Yoğ rüyına māhiyyet-i ebrūsını fehm it
Äyinede ma'lüm olur gurre-i ğarrā
4. Gencine-i cemden çıkarıp sākī meclis
Bir şulı güzel la'l dimiş cām-ı muşaffā
5. Va'di leb-i meygüni hayāliyle o şuhuş
Keyfiyyet-i cām-ı suhanum oldu dü-bālā

fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün (fa'lün)

1. Nev-bahār irdi idüp gülleri peymāne şabā
Oldı hıdmetde yine meclis-i rindāne şabā
2. Eyleyince seher efrühte táb hürden
Oldı pervāne çerag-ı gül-i handāne şabā

7. Bu gazel N'de yoktur.

3. Yine çün serv-i çemen ber-zede-dâmen şehri
Döşedi naf^e-ı zümürüd çemenistâne şabâ
4. Bülbülün cüy degül girye-i şâdisinden
Şaldı ırmağlar eṭrâf gûlistâne şabâ
5. Eyledi dilleri cûlar gibi pür-şabr u karar
Cilve-i nâz virüp serv-i hürâmâne şabâ
6. Feyz-yâb olmâdadur der-i bezm-i çemende Va^eḏî
N'ola gülşende hürâm eylese mestâne

9*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Ruhında kim hatt-ı ^eanber feşân olur peydâ
Hezâr fitne-i ahîr – zamân olur peydâ
2. Bu gûlsitânda bir gonce olmadan zâhir
Hezâr bülbül dilden figân olur peydâ
3. O serv-i ser-keşi peydâ da hûner yoḥsa
Ne hâlet ise mey-i erguvan olur peydâ
4. Zemîn-i şivedir ammâ ki dâğ-ı ^eaşkuḅla
Derûn-ı sînede lâlelsitân olur peydâ
5. İrür hadengüne her sîne ^earz-ı pergâle
Müdâm o cevher-i nâza kân olur peydâ

9.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

6. Olursa mürğ-i dil o āvere çin-i zülfinden
Yine bu bāğda bir āşiyān olur peydā
7. Ne turfe gülşen olur dil ki tāb-ı sāğardan
Hemīşe gonce-i zār nihān olur peydā
8. Derūna mihrine endīşe nakş iderse eger
Cihān-ı dilde zemīn ũ zamān olur peyda
9. Derūnuñ iline sen şāf vesām kıl Va'dī
°Ināyet-i Şamedi nā-gehān olur peydā

10

mefā'ilūn fe'ilātūn mefā'ilūn fe'ilūn (fa'lūn)

1. Humār-ı bāğda virürse ger ıztırāb baña
Bir iki cām yetürsin o la'l-i nāb baña
2. Şeb-i vişālde ma'zūram içmem bāde
Olur zamānı vişāli hayāli ũ h'āb baña
3. İder mi mevşile-i dehr-i dūna güncāyiş
O nevşe kim ola sāğar bu nūh habāb baña
4. Sezā-yı meşreb-i şuham tedārük itse olur
Sipīhr-i hūşe-i pervīnden şarāb baña

10. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

5. Havāle eyleme bir küşeden nigāh-gīre
Yeter o ğamze-i mest itdigi °itāb baḡā
6. Meh-i sipihr-i cihān-ı muḡabbetem Va°dī
Ben afitāba niyāz itmeme afitāb baḡā

11

mef°ulū mefā°ilū mefā°ilū fa°ulūn

- 9b. 1. Her lāle ruḡı dāğ-ı derūn eyleme yā Rab
Eşḡ-i nedemūm lūcce-i ḡūn eyleme yā Rab
2. °Aşḡ eylese her çend yolum vādī-i ḡayret
Bu aḡlı baḡā rāh-nūmūn eyleme yā Rab
3. Ḥāk-i ḡadem-i merdūm-i pākīze – nihād it
Zerrīn-kūlāh-ı ser dūn eyleme yā Rab
4. Peymānemi şāf it heves-i zūlf-i bütāndan
Mest eyle siyeh mest-i cūnūn eyleme yā Rab
5. Meftūn-ı ser-i zūlfī idūp her büt-i nāzik
Va°dī ğibi bī-şabr u sūkūn eyleme yā Rab

11.Bu gazel N'de yoktur.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 10a. 1. Eylemez bî-mâr-ı hicrânun yine ârâm u h^vâb
Olsa mâh-ı nev eger bâlini pister âfitâb
2. Bir gönül ammâ o da bir şîşe-i meydîr neylesün
Hem nigeh meftûn-ı bâde hem o çeşm-i nîm- h^vâb
3. Çeşm-i şâhbâzun süzüldikçe şarâb-ı nâzdan
Âşiyân-ı sinede mürğ-i dil eyler ıztırâb
4. Yok hisâbı şimdi dâmânun tutan üftâdenün
Ey süvâr-ı esb-i nâz olsun da görürüz hisâb
5. Sâye-perver bir güzeldir kim dâhi gün görmemiş
Vechi-vâr itse meh-i ruhsârma zülfin niķâb
6. Mâh u sâlün bir meh-i nâz ile itsün kim güzer
Âfitâb andan ide her şubh -dem nür iktisâb
7. Meclis-i meyde olan küstâhlık ma^czûrdur
Hâlün 'arz eyle Va^dî sen hemân itme hicâb

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Pâyine düş sâye-veş ki zülf-i müşk-efşânın öp
Ki o ser-mest-i çemânın güşe-i dâmânın öp

13.Bu gazel N'de yoktur.

2. Sînem ey dil zaḥm-ı tîḡ-i ġayra muḥtac itmesûn
Hançer-i ser-tîz-i çeşmin dâmen-i müjgânın öp
3. Ey leb-i zaḥm olma nû-gerdân tîr-i ġamzedem
Her gelişte bilûne ikbâl it ser-i peykânın öp
4. Ol der-i devlet me'âba yalun uġrarsa eġer
Ey nesîm-i şubḡ bizden dâmen-i derbânın öp
5. Ḥasret-i bûs-ı kenâr itdikçe Va'dî tîre dil
Sâkî-i bezmin leb-i peymâne-i rahşânın öp

14

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Mişâl-i ġonce tereşşüh idüp sebû-yı şarâb
Pür itdi nûkhet-i ġül ġûbi bezmi bûyı şarâb
2. Hezâr-ı nergis olur ser-zede kadeḡ ber-kef
Tereşşüh itse ne ġülzârda sebû-yı şarâb
3. Hicâb-ı mâni°-i bezm-i vişâldür yoḡsa
Ne fikr ü câm ü sebû vü ne ârzü-yı şarâb
4. Çemende zevrak ile seyre çıksa lâle vü ġül
Mişâl-i seyl-i bahâr aḡsa gelse cûy-ı şarâb
5. Düşürdi küy-ı ḡarâbâta °aḡibet-i Va'dî
Ḥayâl-i la°l-i bütân eyle cüst u cûy-ı şarâb

14.Bu gazel N'de yoktur.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 10b. 1. Pür – şitāban olur ey cān-ı ʿālem muḫtarīb
Dil ser-i zūlfūnde hem ol zūlfī pür-ḫam muḫtarīb
2. İztırab eyler ḫırāmūndan o dürr-i şāh-vār
Bāğ-ı ruḫsarūnda gül āsūde şebnem muḫtarīb
3. Ūlfet itmiş çün kebüter- becce mürğ-i dil olur
Şahbāz-ı çeşmüni gördikçe her dem muḫtarīb
4. Çeşm-i mestindür o bezm-i āra-yı rezm işve ki
Çekse tiğ-i nāz olur Sührāb-ı Rüstem muḫtarīb
5. Şarşar ehem ider Va'dī şirişküm mevc-hiz
Tund bād olsa hevā lā-būd olur yem muḫtarīb

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Dil olur mı fitne-i la'lünle cānā muḫtarīb
Hiç nesīm-i nāz ile olsun mı deryā muḫtarīb
2. Ey çemen – pīrā-yı bāğ-ı nāz-ı ehemden şakın
Olmasun ol nev-i nihāl gülşen-ārā muḫtarīb
3. Olsa pür-havf-ı temennā bim-i ğamzenle dur
Dil zebān-piçide vü ḫavf-ı temennā muḫtarīb

16.Bu gazel N'de yoktur.

4. Better olduķca olur hūrşid rūy-ı enverin
Çün hibāl-i sāhire zūlf-i semensā mużtarib
5. Büt-i girifte zann ider çeşm-i tegāfūl-meşrebi
Dil-i ʿitāb ğamze-i mestūjle ammā mużtarib
6. Heb müjeñ teʿsīridür pür-cüş deryālar gibi
Oldı şiryān-ı dilümde hūn-ı sevdā mużtarib
7. Dil ser-i zūlfinde Vaʿdī lerzeden hāli degül
Mürg-i dām-ı üftādedür bī-çāre güyā mużtarib

17

müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

1. Zūlfini düşmen yüzine tut niķab
Vech degül dostlaruñdan hicāb
2. Şemʿsin anlar saña pervānedür
Hʿāh-ı meh-enver ü hʿāh āfitāb
3. Kaʿbe-i kūyında muķim ol yeter
Kıble nümā gibi müdām ıztırāb
4. ʿAşķda ey baña naşihat kılan
Mest degül kābil-i luţf-ı hitāb
5. Eyledi bir büt beni Vaʿdī gibi
Mey-gede-i ʿaşķda mest-i harāb

17.Bu gazel Nʿde yoktur.

fa'ilātūn fa'ilātūn fa'ilātūn fa'ilūn

- 11a. 1. Ne esir-i kayd-ı cāh it ne emir-i kec-kūlah it
O ki hāki cevher eyler nazar ile hāk-rāh it
2. O nihāl-i gülşen-i cān dem-i şubh olup hūrām
Ne çemende kılsa cılve beni anda hāk-rāh it
3. Yeter itdi hasta çeşmün gibi hasret-i nuzzarun
Meded ey tabib-ı cānum dil-i zāra bir nigāh it
4. Şāh olunca dād-güster bulur itidāl ʿālem
Sitem itse çeşm-i mestün ser-i zülfün ʿōzr-h ʿāh
5. Niçe bir piyāle gönlüm ola dāğ-ı lāle gönlüm
Yeter ey siyāh mestim yeter āyinem siyāh it
6. Bu kazā-yı pūr füsūnun niçe şāh-bāzı vardur
O tezerv-i nāza Vaʿdī dil ü cānı cılve – gāh it

mef'ülū mefa'ilū mefa'ilū fa'ülūn

1. Hācet meh-i hüveydā iken āşār-ı muḥabbet
Bir nāle-i dil-süz ile izhār-ı muḥabbet
2. Her dāğ ki efrūhte-i şemʿ-i ruḥundur
Olsa n'ola envār-ı muḥabbet

19.Bu gazel N'de yoktur.

3. Hep zîr ü bem oldu reg-i cânım sitemünle
Muzrâb-ı ğama doymadı evtâr-ı muhabbet
4. Kim görse hürîdârıñ olur Yûsuf-ı hûsnûñ
Ey Yûsuf her küçe-i bâzâr-ı muhabbet
5. Vağî gibi aşk ehli başa sâde göründi
Sinemde karar eyliyeli nâr-ı muhabbet

20

mef'ulü mef'âlîlü mef'âlîlü fa'ülün

1. Çeşmümde yeter nakşuñ ey mâh hayâl it
Hürşid-i cihân-tâb gibi arz-ı cemâl it
2. Şal boynuma zincir gibi mihnet-i zülfün
Râh-ı talebünde beni mecnûn-mişâl it
3. Ey pîr-i harâbât nazar meyledür ancak
Peymânemi câm eyle gerek kühne-sifâl
4. Mürğ-i dil-i mehcüre yeter nâle-i hasret
Mîn ba'd nevâ-senc-i gülistân vişâl it
5. Vağî niçe bir mihnet-i eyyâma tahammül
Bir lahza varup mey-gedeye def'-i melâl it

20.Bu gazel N'de yoktur.

mef'ülü mef'ülü mef'ülü fa'ülün

- 11b. 1. Ne mümkün ol nigeh-i şüh u dil-sitānla bahş
İder mi °aklı olan mest-i ser-girānla bahş
2. Hevā-yı rıf'ati serden komuş olup mülzem
Sipihri idermiş egerçi ol sitānla bahş
3. Hıta iderler iderlerse dil- rübālar eger
Kitāb-ı °işveden ol nüktedānla bahş
4. Yıkar tōhmetin iseñde şarāba bahş olmaz
Bezmdede itme leb-i la'l-i dil-berānla bahş
5. Mişāl-i şāne o zülf ile olma piç-a-piç
Olur mu ejder-i bi-cān bi-āmānla bahş
6. Bu nazm-ı şūha nazire demek olur Va'di
İderse cūy-ı muhīt güher-feşān bahş

mef'ülün fe'ilātün mef'ülün fe'ilün (fa'lün)

1. Nevā-yı nāleme ruhsār-ı yār olur bā'is
Figān-ı bülbüle faşl-ı bahār olur bā'is

21. Bu gazel N'de yoktur.

22. Bu gazel N'de yoktur.

2. Zamān zamān ser-i zūlfinde ızırab-ı dile
Cihān cihān sitem-i rüzgār olur bā'is
3. Olur mı bā'is-i bezm-i vişāl hamyāze
Yine olursa mey-i hoş-güvār olur bā'is
4. O hatt-ı nev n'ola hūsn ü bahāyı örterse
Letfāfet-i çemene cūybār olur bā'is
5. Şitāb-ı nāzına Va'di mūdām o berg-i gülūñ
Mişāl-i cūybār dil-i bī-karār olur bā'is

23

mef'ulū mefa'ilū mefa'ilū fa'ulūn

1. İtmez baña bir gūşe-i çeşmile nazar hiç
İtmez gibi nālem o gözi mest-i eser hiç
2. İtdüm niçe mūr'ata nazar görmedüm ammā
Āyine-i sāgar gibi bī-gerd-i keder hiç
3. Her şubh ser-i rāhda müştāk-ı peyāmız
Ol zūlfden ey bād-ı şabā yok mı haber hiç
4. Eyle bizi bir buse-i la'lūñle teselli
Bir cūr'a yeter meclis-i hūsnūñde diger hiç
5. Eyler siper-endāz çi Behrām u çi Rüstem
Olmaz ser-i kūyı gibi bir cāy-ı hañar hiç

- 12a 6. Efsün ile Va'dî saña rām olmaz ol āfet
Tır-i nıgeh-i mestine yārī-i siper hıç

24

mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

1. Gelmezse bezme ol şanem-i mest-i nāzı güç
Olmazsa kār-ı keremi cām-ı niyāz güç
2. İtsün hilāl-i la'lini dil sīnede nihān
Hürşīd olursa mahrem eger keşf-i rāz güç
3. Āsān idi firāğ-ı mey-i nāz ü işveden
İbrām iderse bir şanem-i işve-bāz güç
4. Būs eyle dāmenin dahı bir nev-nihāl iken
Oldukça serv gibi olursa firāz güç
5. Va'dī inān-gır-i semend-i tabī'at ol
Elmās pāre olsa zimerg ü tāz güç

25

mef'ulū mefā'ilū mefā'ilū fa'ulūn

1. Eyler beni lutf-ı suhan ol leyllere muhtāc
Tūtī gibi ider hūsn-i edā sükkere muhtāc

24.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

25.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

2. Tīgün ki odur āyīne-i ehl-i muḥabbet
Ḳurbanuñ olam eyleme rüşengere muḥtāc
3. Ey ğamze-i bī-rahm nedür yine bu iḳdām
Bir yer mi ḳoduñ dilde meger ḥaṅçere muḥtāc
4. Buldı ḥat-ı sebzünle birez şimdi ruḫūbet
Dil olmuş idi gerçi ki berg-i tere muḥtāc
5. Āġūşa alan hāle ğibi bir meh-i nāzı
Ne bādī-i gerdūna ne ḥod aḫtere muḥtāc
6. Bu kaḫt-ı kerem tābuñı ey sāḳī-i meclis
İtdi beni Vaʿdī ğibi bir sāġara muḥtāc

26

fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

1. Taḫt-ı Dārā bezm-i mey mirʿat-ı İskender ḳadeḫ
Rind-i mey-ḥʿora şeh-i cem mesned ü efser ḳadeḫ
2. Bir müferfeh bezme dönmiş şahn-ı ğülşen şubḫ-dem
Lāleler almış sūrahiler ele ğüller ḳadeḫ
3. Rind-i ʿaşḳuñ olsa müstaġni nʿola gerdūndan
Çerḫ-i bezm-i bāde ḥürşid-i ziyā-ġüster ḳadeḫ
4. Var ise imānuñ inşāf eyle zāhid ğör hele
Var midur bir bezm-i meyde laʿline beñzer ḳadeḫ

5. Cam-ı endişen n'ola Va'dî müselleme tutsalar
Böyle pür-feyz ü neşât olmaz muḳarrer her ḳadeh

27

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Sezâ-yı zülf ü 'izârı o dil-sitâna şubḥ
Mihirden âyine eyler hem aḳa şâne şubḥ
2. Nesîmi silsile cûnbân çin-i zülf-i idüp
Uyardı uyḥudan ol mesti nâzikâne şubḥ
3. Çemende 'ayn-ı şafâdan geçilmez oldu yine
Aḳıtdı çeşme-i hürşidi gülüstâne şubḥ
4. Şu virdi bâgda şebnem ile ḥayl-i ezhâra
Ne hûb benzedi gülşende bâgbâne şubḥ
5. Mişâl-i gönçe-i gül çâk idüp giribânın
Şabâhı almış ele sâgar 'âşkâne şubḥ
6. Sepîde-dem ḳ'ola hem cām afitâb Va'dî
Çeker mi minnet-i derdimi şabâne şubḥ

27.Bu gazel Y'de yoktur.

mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Olmazdı kâr-ger-i dile hergiz füsün-ı çerh
Olmasa sihr-i çeşmi eger reh-nümün-ı çerh
2. Rıtl-ı girân lütfını itmez niyâz-ı dil
°Aşk ehli bir neşât için olmaz zebün-ı çerh
3. Olmuş o da benüm gibi sergeşte-i gamuñ
Hergiz ne bende şabr-ü dil ü ne sükün-ı çerh
- 12b 4. Bir câm tut ki zâhir ola çün habâb-ı mey
Nağş-ı vera-yı perde vü râz-ı derün-ı çerh
5. Geşt-i ümidim itmedi şirâb-ı °âfiyet
Va°dî bu şüre-zârda âdem-i gün-ı çerh

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Çemen çemen şalınub yine cüybâr ümid
Hırâma başlasa her serv-i sebze-zâr-i ümid
2. Görünse âyine -i cüydan rih-i maqşüd
Gül-i murâd açılup irse nev-bahar -ı ümid
3. O gonçe-veş k'ola şebnem derün ü birünü
Tereşşüh itse sebü-yı güher-nişâr-ı ümid

28.Bu gazel N'de yoktur.

4. Benüm o bâdiye gird-i cihân-ı nev-mîdi
Ne kûy-ı yâr-ı hüveyda ne reh-güzâr-ı ümîd
5. Kenara çek o boy-ı servi zevrak-ı meyle
Eger müsâ'ade eylerse rûzgâr-ı ümîd
6. Olursa kâbil-i feyz-i şeb-i visâl Va'dî
Gül-i sabâha ider hande gonçe-zâr-ı ümîd

30

mef'ûlü mef'âlîlü mef'âlîlü fa'âlün

1. Müştâk-ı nesîm ser-i zülf-i siyehündür
Demdür ki o sevdâ ile dil hâk-ı rehündür
2. °Arz eyleme şad-pâre olur çin-i cîbinün
Mira't dil şâf ki nuzzâra gehündür
3. Sürh olsa °aceb mi gül-i nesrin-i °izârün
Mecrüh-ı girân-sâye-i perr-i külehündür
4. Her pâre olur âyine-i Yüsuf-ı hüsnün
Ol sine ki şad -pâre-i tîg-i nighündür
5. Dil mülkimi hattundur iden saña müsehher
Sen pâdisih-i mülket-i nâz ol sipehündür

30.Bu gazel N'de yoktur.

6. Va°dī n'ola hem reng dursa nıgehūnle
Sāgar-zede-i küşe-i çeşm-i sıyehūndür

31

mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

- 13a. 1. °Aks-i süheyl-i rüyun şal cāma táb göster
Sāki o kân-ı feyzi pür la°l-i nāb göster
2. Olsun elūnıde sāgar çün mäh-ı cilve-güster
Her cür°asında ammā bir āfitāb göster
3. Bī-cām u bāde sāki mestāne bir nıgehe
Rındān-ı bezm- °aşkun mest-i harāb göster
4. Meydān-ı °ayş hāli erbāb-ı bezm pür-ğamı
Gülgün-ı cāma bir dem sāki şitāb göster
5. Derd-i humār bir sır nıtsün esiri bāde
Ey mürşid-i tarikat rāh-ı sevāb göster
6. Gel bezm-i °ayş u nūşa ey gülşen-i melahāt
Gülde le°āl-i jale sünbülde táb göster
7. Bu seng-rize şı°rūn bezm °āleminde Va°dī
Yārān-ı bā-şafāya la°l-i müzāb göster

31.Bu gazel N°de yoktur.

mef'ulü fa'ilâtün mef'ulü fa'ilâtün

1. Gülgeşt-i bâğa sâkî meyl-i hırâm göster
Bezm-i çemende ya'ni 'ayş-ı müdâm göster
2. Hoşdur çemende bâde virme o devri bâde
Oldukça gül güşâde destünle cām göster
3. Olsa mişal-i 'ar'ar gülşende cılve-güster
Ey serv ol şanavber kadde kıyām göster
4. Sed it reh-i hayālün kıl der-hür-ı vişālün
Çün mihr ü meh cemālün her şubḥ u şām göster
5. Va'dî şalā sūḥanda tarz-ı nev ü gühende
Var ise ger bu fende nāzūk-kelām göster

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

1. Bezm-i gülzârda lāle ne gül-i ter göster
Nergis-i mesti gibi bir tolu sāğar göster
2. Mey-i sürhile tutup bâğda billür kadeḥ
Gül-i pür-jale gibi cām-ı mücevher göster
3. Cām-ı Cem'dür görecek bezm-i çemende sâkî
Bize tâc-ı key ü efser ü Kayşer göster

4. Dil-i rindâne çemen bir kafes-i bülbüldür
Görelim ʿālemi mirāʿt-ı Sikender göster
5. Aç teh-i cām ile jengārını her berg-i terūn
Hañcer-i süseni bu jenkte cevher göster
6. Getürüp cūşa yine kıduram tabʿuñ Vaʿdī
Sāhil-i nāṭıqayı pür dūr-ü gevher göster

34

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Gönül ne çeşm-i bî-dār ü ne baht-ı hüfte isterler
Rumüz-ı ʿaşka vākıf bir dil-i ālüfete isterler
2. Gubār-dāmen olma reh-i revān-ı ʿaşka
Muḥabbet şāh-rānuñ gird-i ğamdan refte isterler
3. Kıpırma mühre-i dāğun ki şehrāyin-i ʿismetde
Taḥallübüne ān istiğnā gül şüküfte isterler
4. Geçürme gözden eşküm gevherini küstāh ey ğāfil
Muḥabbet çārsüyında dūr-i nā-süfte isterler
5. Degüldür kābil-i feyz-i muḥabbet her gönül Vaʿdī
Dimāğ-ı puhte isterler dil-i āşüfte isterler

33.Bu gazel N'de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

- 13b. 1. Zinet - fezâ-yı encümen-i bāğ lāledür
Erbābı °ayş ü °işrete gūyā piyāledür
2. Būlbūl ko āh ü nāleyi ḥaşm olma cānuḡa
Pür āteş eyleyen gūli bu āh ü nāledür
3. °Arz it le°āl-i eşkūḡ o baḡr-ı melāḡata
Zībāyi-i cemāl-i gūle māye jāledür
4. Kūyuḡ yolunda ḡūn-ı dile minnet itmezüz
Merdān-ı rāh-ı °aşḡa tevekkül nevāledür
5. Aḡma çemende yār ile Va°dī geçen demi
Ey nūkte- dān-ı °aşḡ-ı nazār bunda ḡāledür

mef'ulū mef'ılū mef'ılū fa'ulūn

1. Tīrinuḡ dil-geh-i zaḡm-ḡürde-i peykānı olur
Çemenūḡ dāḡ-ı dil-i ḡonce-i ḡandāmı olur
2. Nāz iderken felege zūlfi hevāsmda ḡönḡül
Dā'imā mu°tekif-i kūşe-i dāmāmı olur
3. Bā-ḡuşūs ola nigāḡı gibi şimşir-i be-kef
Görse dil bir şeh-i nāzı ḡulı ḡurbānı olur

35.Bu gazel N°de yoktur.

36.Bu gazel N°de yoktur.

4. Hased ol ʿāşık-ı ser-mest-i giribān-ı çāke
Kullanı bir şanemün tavk-ı giribānı olur
5. Ülgerinden bilirüz dilber-i nev hāsteyi
Yetişür ʿālem-i hūsnūñ meh-i tābānı olur
6. Görmesün bir şanem-i nāzı dil-i dīvāne
Beste-i silsile-i zūlfi perişāmı olur
7. Sineye yaksa eger dāğ-ı ruhuñsuz Vaʿdī
Nūr-ı mehtāb çerāğ-ı şeb-i hicrāmı olur

37

mefʿulū mefāʿilū mefāʿilū faʿulūn

1. Fermān-ber-ı āşķ dil ü dilberi neyler
Ol humdan olan māye-mey ü sāğarı neyler
2. Bī-ʿaķlı gider kūyma erbāb-ı muḥabbet
Vadī-i reh-i ʿaşķı bilen rehberi neyler
3. Bir dil ki ola ḥāşılı āşūb-ı ḥurāmūñ
Naḥl-i emeli zīnet-i berg ü beri neyler
4. Būy-ı mey-i gül-reng yeter bezm-i çemende
Sāğar be-kef ol lāle gibi micmeri neyler
5. Kār-ı dil-i ʿuşşāķa yeter küşe-i çeşmūñ
Şimşir-i vefā güşteleri ḥanceri neyler

- 14a. 6. Gül-i bā-şeker la'lüñi şun pister-i ğamda
Dil – hastelerin şerbet-i nîlüferi neyler
7. Va'dî gibi bir cām tutan meclis-i meyde
Kasr-ı Cem ü âyine-i İskender'i neyler

38

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Dâğ-ı dil mihr-i ruhuñla âşikâr olsun da gör
Zînet-i gül-zârı faşlı nev – bahâr olsun da gör
2. Katre-i eşküm hele olsun müşâdif âhuma
Şiddet-i deryâyı ey dil rûzgâr olsun da gör
3. Evvel-i aşk ü muhabbetdür ne gördün sen dañi
Bu belâ gül-zârı her şu cüybâr olsun da gör
4. Ol saçı Leylâ'yı bilmezsin ne âfet olduñ
İztirâb-ı zülfi dilde ber- karar olsun da gör
5. Tütalım anķâ-yı küh-ı kâf-ı istignâ imiş
Bir tezerv-i nâza Va'dî dil şikâr olsun da gör

38. Bu gazel N'de yoktur.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Bî amâni-i nigâhın sine-çâkinden bilür
Tiz-i şimşirin ol hûmı helâkinden bilür
2. Şâfdur âyinemiz gösterse rüy-ı dil n'ola
Kâdr-i erbâb-ı şafâyı tab'î pâkinden bilür
3. Bâde vü humdur harâb-âbâdı sâkî andıran
Dil hevâsın ol diyârın âb ü hâkinden bilür
4. Çıksa Yusufla eger bir pîrehenden dil yine
Ol meh-i nâzı 'izâr-ı tâb-nâkinden bilür
5. İnerüz Va'dî ma'il-ı luğf-ı tab'ın hâmeden
Rind olan keyfiyyet-i şâhbâyı tâ kendin bilür

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Fitne göz açdurmasa çeşm-i siyâhından bilür
Olsa hûn-âlude dil fig-i nigâhından bilür
2. Şâh-râh-ı husrev-i gül nûkhetinden bellüdür
Dil güzergâhın o şûhuğ büy-ı râhından bilür

40.Bu gazel N'de yoktur.

3. Dil ʿaceb divānedür ol şeh-levend-i ʿişvenün
Piç ü táb zülfini pür-i külâhından bilür
4. Tıfl-ı nevresdür daği ammâ ki pîrân-ı gamın
Şuʿle-i dâğ-ı dilinden dūd-ı âhından bilür
- 14b. 5. Şive-i gerdüne meftün olmasa Vaʿdî n'ola
Bî-vefâyı sipîhr-i mihr ü mâhından bilür

41

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1. Şeh-levendin görse dil pür-i külâhından bilür
Lutf-ı kahrın güşe-i çeşm-i siyâhından bilür
2. Bâʿis-i âşub-ı meste hep nedîm-i bezmidür
Fitne-i çeşmün o şühun dil-i nigâhından bilür
3. Hüsni ü ʿaşk'ın kimse bilmez nev-bahâr-ı sünbülün
Yâr zülfünden bilür dil dūd-ı âhından bilür
4. Olmadın peydâ olur âmâde zer pâyine
Esb-i nâz-ı meh-veşin dil gird-i râhından bilür
5. Fitneden her çend hâli olmasa Vaʿdî gibi
Rüzgâr ol nahl-i nâzûk cilve-gâhından bilür

41.Bu gazel N'de yoktur.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Gerçi dil âdâb-ı bûs-ı pâ vü dâmânın bilür
Olmaz ammâ râm hünk-ı berķ-ı cevânın bilür
2. Her nigâh ü gamzeden biñ tîr kılsa bî-haber
Dil o şühûy yine zahm kâtîli peykânın bilür
3. İltimas itmez nigâh-ı nâz-ı çeşminden daħi
Zahm-ı sinem çâşnî-i tîğ-i müjgânın bilür
4. Eylemez Mecnûn ile da'vâ-yı belâ vü nişîb
Meclis-i °aşkuñ gönül âyîn ü erkânın bilür
5. İtmesün ta'rif meşşâta şabâya sünbülün
Rüzgâr ol âfetün zülf-i perişânın bilür
6. Dil °aceb ser-mestdür her çend câm-ı °aşkla
Bilmese kendin yine dest ü giribânın bilür
7. Hürrem olmazsa n'ola Va'dî nigâh-ı nâzdan
Şâh-râh-ı vuşlatuñ vâdî-i hicrânın bilür

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Gamzeden ber-cüste-tîr-i cân-sitânın kim bilür
°Alem-i hûsnuñ kazâ-yı nâgehânın kim bilür

42.Bu gazel N°de yoktur.

43.Bu gazel N°de yoktur.

2. Olmayınca hūn dil nūş itmede hem-meşrebi
Şive-i mesti-i çeşm-i nūktedānın kim bilür
3. Olmaz ammā el-amān gibi siper şimşir yine
Vaqt-ı hūn-pāşi-i çeşm-i bī-amān kim bilür
- 15a 4. Çeşm-i tūr-endāzınun olmuş nişām her göñül
Nāvek-i müjñānının hātır-nişānın kim bilür
5. Kimden istersin haber Va°dī dil ü dil-dārdan
Aldı göñlüm bir perī ammā mekānın kim bilür

44

mef'ulū fā'ilatū mefā'ilū fā'ilūn

1. Hürşid-i tāb-nāk gibi sinesün bilür
Dil kadr-i rüşenāyi-i āyinesün bilür
2. Gelmez esir-i cāma harābātdan fenā
Cemşidūñ anda var ise gencinesün bilür
3. Olmazsa sine sāf °aceb mi nigāhınun
Dil düşmeni-i hancer-i pūr-kinesün bilür
4. Her çend virse hayret eger Yūsuf-ı ruñı
Ednā nazarda dil yine āyinesün bilür

44.Bu gazel N°de yoktur.

5. Va°dî ider mi mihrine ki dūnūñ i°timād
Erbāb-ı tab'a kīne-i dīrīnesūn bilūr

45

mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

1. Devr eyledükçe sāgar ū peymāne kim bilūr
Öpsem bezimde la°lūñi mestāne kim bilūr
2. Gözle nişāneñ ey kaşı yā ihtirāzı ko
Pey-der-pey irse tīr-i müjeñ cāna kim bilūr
3. İtmiş havāle şu°le-i tīg-i °itābına
Şem'a ne söyledi gice pervāne kim bilūr
4. Ābād-ı gönülüm eyledi çeşmūñ gibi harāb
La°lūñ ne fitne şaldı dil ū cāna kim bilūr
5. Ey serv-sāyeden beni kim fark ider meger
Düşsem çemende pāyūñe mestāne kim bilūr
6. Çeşmūñ nihānı mey-gede-i nāz ū °işveden
Ben meste şunsa bir iki peymāne kim bilūr
7. Rindi-i çeşm-i dilberi Va°dî bilūr hemān
Bilmezse mest hālını mestāne kim bilūr

45.Bu gazel N°de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Seni bu hüsle ne mäh ü ne perr ü pervine bilür
Gâyet-i Yüsuf-ı ruhsârını âyine bilür
2. Şu'le ber-düşdur âbdâl-ı çerâğ-ı hüsnün
Ne nemed-pâre vü ne hırka-i peşmine bilür
- 15b. 3. Şive-i çeşm-i siyeh-mestüñe kurbân olayın
Olsa şimşir-i be-kef ne dil ü ne sine bilür
4. Olmaz âzurde öper başına kor izzetle
Kadr-i seng-i sitemün bu dil-i bî-kîne bilür
5. Eylemez dil dem-i vuslatda ferâmüş yine
Ey gam-ı yâr seni hem-dem-i dirine bilür
6. Meclis-i meyde olan zevk ü şafâyı Va'dî
Ne kadar bilnese ol âfet-i dil yine bilür

mef'ülü fa'ilatü mef'ülü fa'ilün

1. Hengâm-ı 'ayşı aña ki devrân yakîn ider
Mir'at-ı câmı âyine-i dür-bîn ider
2. Sinem hayâl-i şevk-i ruhuñ dâğ dâğ idüp
Ol şüre-zârı gülşen-i hurrem-zemîn ider

3. Nāz itmesün mi la'l-i müzāb-ı lebünle dil
Āşüb-ı çeşm-i pür-fitenünden emîn ider
4. Çün tgi der-niyām-ı ecel hç-kār olur
Ol dem ki ebruvānın o şeh çin çin ider
5. Hatt-ı ruhuñ gamile çemende şirār-ı dil
Her berg-i sebzi lāle gibi āteşin ider
6. Mestāne çeşminün seni te'sir-i sohbeti
Va'dī sūhanda Cāmī-i sihr-āferin ider

48

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Mā-dām ki hāmdür hām-ı pür-piç ü dü-tādür
Ol zülf-i siyeh 'āleme bir turfe-belādür
2. Kadr-i dil 'uşşākı bilür dilber-i hūsnün
Yūsuf gibi āyineye bakmazsa revādür
3. Pür fitnedür ammā yine meyhāne-i çeşmi
Ārām-geh-i hātır-ı rindān-ı Hūdādür
4. Söz gevher-i la'lüñdedür ol māye-i nāzük
Endiše nesim-i ser-i zülfinde hatādür
5. Şeh-nāme-i Cemdür görecek meclis-i meyde
Her sāgar bir Rüstem-i la'lin-i kabādür

6. Olmaz mey ü maḥbûb gibi derd-i ser ammâ
Yârâna nâzar ol daḥi bir başka şafâdur
7. Aḥsenete ney-i kilik-i güher-pâşına Va'dî
Güyâ ki hezâr-ı çemen-i ḥüsn-i edâdur

49

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 16a. 1. Câm ü nâz ü 'işve ruḥsarı ki renk-âmiz ider
Dil niçe keyfiyyet-i nuzzâradan per-hîz ider
2. Aldı gönlüm bir bût-i şîrin ki nûk-ı ḥançerin
Kilik-i naḫş-endâz-ı levḥ sine-i pervîz ider
3. Ḥ'âba varsa ḥasret-i serv-i ḥurâmân ile dil
'Âlem-i rû'yâ mı pür-âşâb-ı rûst-âhîz ider
4. Böyle kim men' eylemez şimşîr-i müjgân çekmeden
Ġamzesünde ḫor ḫarîn çeşmi gibi ḥünrîz ider
5. Mest iderse Ġamzesin çeşm-i şarâb-ı 'işveden
Hep seninçün ḥançerin ey dil o ḥûmî tîz ider
6. Fitne vü âşûb olur zinhâr ḥ'ah-ı ḥançeri
Ḥün-ı dil çeşmin o dem kim mest-i şûr-engîz ider
7. Luḫf-ı çeşmin dil ferâmûş itnese Va'dî n'ola
Her niğehde bir ḥadeng-i nâz ü dest-âvîz ider

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çeşmi o bezmi işvede kim bāde-nüş olur
Hidmet-güzār sāgar-ı hayl-i sūrüş olur
2. Bir kaçre hūn iken gam-ı ebrūlarıyla dil
Deryā gibi temevvüc ider pūr-hurüş olur
3. Dil gerç-i bülbül-i çemen-i iştiyākıdur
Ammā görünce ol gül-i nāzı hamüş olur
4. Bir perdeden iderse eger cilve hūsn ü aşk
Pervāneler de şem' gibi şu'le-püş olur
5. Feyz-i nigāhı hem-ser-i cām-ı hilāl ider
Va'dī o dil ki hāk-i der-i mey-fürüş olur

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çeşmiyle meyl-i ülfet iden mey-perest olur
Rind-i sebū-be-düş ü piyāle-be-dest olur
2. Bir nīze-i kirışmede biñ Rüstemi yıkar
Çeşm-i siyāh-mesti ne pūr-rüz mest olur
3. Luţf it taḥammül eylemez itme itābe dil
Germ olsa bāde cām-ı muşaffā şikest olur

4. Şüfî der-i muġāna ayak seyrin eyle gel
Cem – bār –gāhi gör ki ne cāy-ı nişest olur
5. İtme nigāh-ı lūtfına çendān-ı i'timād
Va'dî o dem ki nergis-i mahmûrı mest olur

52

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 16b. 1. Ser-â pâ şu'leyem aḥker gibi ḥākisterem yokdur
Kef-i düşmen ta'arruz idecek aslā yerüm yokdur
2. Hümā-yı evc-i istignā pesend-i 'ālem-i 'aşkam
Eger çi Tā'ir-i Kudûsi gibi bāl ü perüm yokdur
3. Çemende şîşe pür-mey pür-hevā dil meclis âmāde
Hemān güler gibi sāġar şunar bir dilberüm yokdur
4. Nice dāġ olmayam bu devr-i nā-hem-vārına çerḥur
Mişāli hāle aġuşumda bir meh-i peykerüm yokdur
5. Egerçi ta'b-ı Va'dî gibi bir şimşir-i 'üryānem
Velî ḥün-ı dil-i a'dādan özge cevherüm yokdur

52.Bu gazel N'de yoktur.

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Kazâ-pâder gül-i âşüb-ı çeşm-i fitne -sâzuğdur
Ecel-hayrân tîğ-i gamze-i ser-mest-i nâzuğdur
2. Fiğân it zahm-ı tîğ-i nâzdan âsüdesin ey dil
Seni ol zevkden mâhrüm iden süz u güdâzuğdur
3. Şakın ol şem^c-i nâzı tünd-bâd-ı düd-ı âhuğdan
Ne denlû ser-keş olsa meclis-ârâ-yı niyâzuğdur
4. Açarsa şerha ey dil üstüne bir dâğ olur elbet
Olur ise bi-rahm her çend yine çâre-sâzuğdur
5. Hümâ-yı zülfi gibi evc-i nâz ü işveden Vâ^cdî
Şikâr eylese dil mürgün ço itsün işve-bâzuğdur

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

1. Dil niyâz eylese ruhsâr-ı teri âteş olur
Dile hep nâzları şiveleri âteş olur
2. Şu^e-i şem^c-i cemâli ki âcep âlemdür
Anda pervânelerüñ bâl ü peri âteş olur

53 / 2, "ey" Y'de yoktur.

54.Bu gazel N'de yoktur.

3. Reh-nümâdur dil-i mehcûra çerâğ-ı haseni
°Âşık-ı güm-şüdenünj rāh-beri âteş olur
4. El-hazer süz-ı dil °âşık-ı şeb-hizûnden
Hirmen-i hüsne figân-ı seheri âteş olur
5. Şu°le -nüşân-ı gamuñ meclis-i meyde Va°dî
Bâdesi hün-ı ciger mâ-ğazarı âteş olur

55

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Ol encümende ki peymâne bir karâra döner
Felekde sāğar-ı hürşid-i tâb-dâra döner
- 17a 2. °Aceb mi şem°-i külehdâra dönse pervâne
Kemîne bendesi şâh-ı felek medâra döner
3. Kõsun cefâyı o mah-ı sipihr-i istignâ
Taşavvur eylesün çerh bir karâra döner
4. Düşürmez ise her âşüb-ı nâzı girdâba
Bezimde zevrak-ı sāğar meger ne kâra döner
5. Ne deñlü dönmeşe Va°dî cefâ vü cevrenden
Niyâz-ı °âşıka dönmez o mâh-pâre döner

554 (a) girdâb : gerdân Ü

Bu gazel N'de yoktur.

6. Zuhūr iderse lebden bezmde ey sākī
Şafāda şîr-i terūm cām-ı hoş-güvāre dōner

56

fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn

1. Resm ū rāh-ı ehl-i °aşk ey cān-ı şeydā böyledür
Hāk-ı pāy-ı yāre düşen semt temennā böyledür
2. Mahrem itmez başlasa hūsn-i edāya gamzesün
Şive-i güftār-ı çeşm-i nūkte-pirā böyledür
3. Sen niyāz itdikçe nāz eylerse gel hoş-hātur ol
°Andelibā °ādet-i her şūh-ı ra°nā böyledür
4. Kāni° ol ki luḫfina gāhi °itāb-ı la°line
Māye-i terkib-i cām-ı meclis-ārā böyledür
5. Düşmese zūlf-āsa dil-ārām düşmen-i pāyūne
Dostum incinme hāl-i nā-şikibā böyledür
6. Kimse luḫfin görmedi Va°dī muḫālif devrinūḫ
Dönse dil-h°āh üzrede bu cām-ı minā böyledür
7. Dide-i baḫtum olur bī-dār varsa h°ābe yār
Luḫf-ı te'şir-i hevā-yı bezm-i şaḫba böyledür

56.Bu gazel N'de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Mest-i şahbâ-yı vişâl itmedigin nâz şanur
°Älem-i âbda dil cām-ı lebin âz şanur
2. Dil-i pür-dâg-ı müjeñden nice havf eylesesün
Nize-i sine şikâf ü siper -endâz şanur
3. Cām-ı hürşid ile germ ülfetin ammâ bilmez
Bülbül-i mest-i gülî âyine-i râz şanur
4. N'ola diñlenmese gülşende hezâr-ı bî-dâr
Nâlesün mürg-i çemen nâleme dem-sâz şanur
5. Alsa zülfi nitekim ebr-i kebüter Va'dî
Mürg-i dil cilve-gehin pençe-i şeh-bâz şanur

fa'ilâtün fa'ilâtün fa'ilâtün fa'ilün

- 17b. 1. Hem Meşihâ-dem nesim-i goce hem nev-rüzdur
Bâga gel ey sâkî-i ferhünde-dem nev-rüzdur
2. Dönmesün °ahdünden ey sâkî-i bezm efrüz-nâz
Meclis-i gülşende dönsün cām-ı Cem nev-rüzdur
3. Başlasun ma'zürdur feryâde mestân-ı çemen
Bülbül efgânından olmaz müttehem nev-rüzdur

4. Şâf-dil bir cām tut benden veḫā hengāmıdır
Vāz gel bu kineden ey pūr-sitem nevrüzdür
5. Cām çeksünler yine bî-pāk-rindân-ı cemen
Çekmesünler şıhne havfindan elem nevrüzdür
6. Bir müferreḫ bâde gör Vaḫdî leb-i dilber gibi
Olmasun âyine-i ḫâtırda ğam nevrüzdür

59

fa'ilâtün fa'ilâtün fa'ilâtün fa'ilün

1. °Ādet-i ḫübân kim zülfün perîşân itmedür
Ceyb ü dāmân-ı ḫayâli sünbülîstan itmedür
2. Çeşmi ki sāġar gehi ḫaçeri be-dest olsa n'ola
Meşrebi ol terk-i mestûḡ mey içüp kan itmedür
3. Berḫ-i tîġûḡ kim ḫaç-ı ruḫsâra tâb-endâz ider
Mevce-i deryâ-yı ḫüsnün °anber-efşân itmedür
4. Ağlamak ma'zürdür ey çeşm-i ter ammâ henüz
Hâk-i pâyın kân-ı gevher gevher-i kân itmedür
5. Bâddan gonce perîşân olmasın mı her dili
Rüzġaruḡ şivesi dest ü girîbân itmedür
6. Rişte-i rindân-ı bezm-i aşḫ Vaḫdî cevherin
Cur'a-i sāġar gibi ḫâkiyle yeksân itmedür

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

1. Müje mi çeşmi midür gamze-i fettân midür
Tir mi tîgi midür hançer-i bürrân midür
2. Âlem-i fitnenün ol ma'roke-ârâ-yı hüsni
Rüstem-i Zâli midür Sâmi ü Nerimân midür
3. Bâg-ı aşkun gül-i şad-berg-i neşâti sâki
Sen misün bâde midür sāgar-ı rahşân midür
4. Görünen bilmem o ser-mest-i giribân midür
Gül midür lāle midür çāk-ı giribân midür
5. O ruḥ ol zūlf ü kad gülşen-i hüsniün Va'di
Güli mi sünbūli mi serv-i hırāmân midür

mef'ülü mef'ülü mef'ülü fa'ülün

- 18a. 1. Her çend ki tarḥ-ı sitem ü bî-siper eyler
Başında yine dil o büt-i nāza yer eyler
2. Âşüfte ider nergis-i mesti beni ammā
Bî-tāb ü humār olsa ger āşüfte ter eyler
3. Güyā ki süheyl-i felek-i âlem-i dildür
Her seng-i rehin hün-ı sirişküm güher eyler

4. Çek dürd-i meyi gerdiş-i nüh-sâgarı seyr it
Ol kühl-i cilâ âdemi şâhib nazâr eyler
5. Bî minnet-i sâkî hased ol rinde ki cāmın
Çeşmüm gibi bir bâde-i hün-ı ciger eyler
6. Nuzzâreye ruḥşat mı var ol şu'le-i hüsne
Mürğ-i nazâr-ı °aşıkı bî-bâl ü per eyler
7. Zaḥm-ı müje cân-gâhdur ammâ ki o lebler
Va°dî beni bir sâgar ile bî-ḥaber eyler

62

fa°ilâtün fa°ilâtün fa°ilâtün fa°ilün

1. Çeşmüne hem-meşrebüz hem rind ü hem mestāneyüz
Dil gibi feyz-âşinā hem bâde hem peymāneyüz
2. Ğamzesün itseñ n'ola minnet-keş peymāneyüz
Bâdesi hün-ı cigerden cüş ider meyḥaneyüz
3. Cāna her zaḥm-ı nigāh-ı mest-i dest âvîz iken
Kāküli sevdāsına düşdük °aceb dīvāneyüz
4. Âşinā-meşreb nigāhı gamzesi bigāne hū
Âşināya âşinā bigāneye bigāneyüz
5. Eyledüñ yek-rengi-i hüsniyle Va°dî ittihād
Âyine nür-ı cemāle çin-i zülfe şāneyüz

62.Bu gazel N°de yoktur.

mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Şevk-i gül-i ruhsârıñ ile dâğ-be-dâğuz
Ārām-ı dil-i bûlbûl ü pervâne vü bāğuz
2. Olsak da tehî-dest yine bezm-i çemende
Pür-jâle gül-i ter gibi leb-rîz ayāğuz
3. Hürşîd-ı şubh-gâh cemâlünle uyanur
Demdür ki şeb-i gamda yatur geşte çerāğuz
4. Lutf eyle nigâh eyle gerek eyle tegâfûl
Bî-mâr gözüm hastesiyüz niteki sâğuz
5. Va'dî bu kadar dâğ nedür sînede bilmem
[Ne] lâle-i şahñ-ı çemen ü ne gül-i bağuz

mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Her rûz bahar olsa yine sebz-i ter olmaz
Nağl-i emelüm böyle kalur bār-ver olmaz
2. Pâ-dâş ide güşte-i hicrânına la'lin
Hün-ı dil-i erbâb-ı muhabbet heder olmaz

63.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

3. Bir humdan içer bādeyi erbāb-ı şafā kim
Dürdinde mey-i  aşk gibi derd-i ser olmaz
4. Rindān hilāl-i  adeh n şorma hesābın
 b  alemid r bunda ş mār-ı kamer olmaz
- 18b. 5. Bir  aks ider al fteler n na l-i semendin
Anlarda figān-ı şeb   ah-ı seher olmaz
6. İtme dil-i agāhı ser-i k yına hem-reh
Bu merhalede bedreka v  rāh-ber olmaz
7. Bir dil ki nazār -gerde -i  aşk olmaya Va d 
 yine-i hürşid ise de mu teber olmaz

65

mef l  mef il  mef il  fa l n

1.  rām -geh-i ehl-i şafā h r u has olmaz
B lb llerine gülşen-i  aşkuş kafes olmaz
2.  gah oluruz gelse hadeng n ne taraftan
 Aşk ehline  yine gibi piş   pes olmaz
3. B -nāle gider k yına erbāb-ı muhabbet
Bir k filed r k nda figān   ceres olmaz
4. Gam köşesi  işretine y r n-ı şaf dur
S gar-keşi ol d iren n b 'l - heves olmaz

5. Sākī yine pūr-şevk olalum cām-ı lebûñ sun
La'lûñ gibi peymâne bize feyz-res olmaz
6. Kadr-i sūhan-ı nādire sancakı bilürler
Bülbül gibi her mürğ-i çemen hoş-nefes olmaz
7. Va'dī o hümâyün-ı hümâdur ki tabi'at
Pervâzda 'Ankâ aña pür-meges olmaz

66

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Mişâl-i sâye ehl-i 'aşka kadr ü rif'at el virmez
Ayağın öp vişâl-i yâre hergiz fırsat el vimez
2. Hayâl-i pâ-yı bûsiyle olursun hâk-râh ammâ
Gedâ-yı bî-ser ü sāmâne ey dil devlet el virmez
3. Kenâr ü bûsdan ayrılma gâfil olma ey dil kim
Gariķ-i lücce-i hicrânma ol âfet el virmez
4. Alınmaz hancer-i hün-riz elinden bûse la'linden
O ser-mestiyle ey dil saña fik-i vuşlat el virmez
5. Mişâl-i tize gördükçe irakdan merhabâ eyler
Bize ol fâris-i meydân 'aceb ü nahvet el virmez
6. Yeter sākī bize cām-ı lebûñ bir dest-i bûsunla
Neşât-ı bâdeden iller gibi germiyyet el virmez

7. Hevâ ehlinden el çek fâriğ ol Va°dî ta'arruzdan
Mürîd-i pîr-i °aşka ihtiyâr-ı °uzlet el virmez

67

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 19a. 1. Kemâl-i hayretüm mest-i cemâlün olmayan bilmez
O zevk-i vâlih-i ruhsâr-ı aluñ olmayan bilmez
2. Sevâd-ı lâle-i hüsn ü bahâdan Kays gâfildür
Dimâg âşüfte-i sevdâ-yı hâlün olmayan bilmez
3. Ser-endâz ân-ı °aşkından su'al it luţf-ı refţaruñ
Hırâm ü serv-i nâzuñ pây-mâlün olmayan bilmez
4. Şaķın ey çeşm-i bî-mâr eyleme her-su naţar bâri
Senün luţf-ı nigâhuñ hasta hâlün olmayan bilmez
5. Senün ey sāğar-ı gülgün ü ser-keş tez-i refţaruñ
Harâb üftâde-i zarb-ı ni°âlün olmayan bilmez
6. Lebün şevkıyle süz-ı nâlesün gülşende Va°dînuñ
Hezâr-ı gonce-i bâğ-ı vişâlün olmayan bilmez

67.Bu gazel N'de yoktur.

mef'ulü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Çeşm-i siyâh mest-i mey ü sâgar istemez
Biñ kan ider nigâhı gibi hancer istemez
2. Sâkî elünde tutma yürüt zevrak-ı kadeh
Tûfân olursa 'âlem eger lenger istemez
3. Ol şeh-levend-i nâza ne kimse virür hasen
Sâhib-i cemâl olunca güzel zîver istemez
4. Tenhâda naqd-ı eşki hemân der-miyân idüp
Çekdüm kenâra ol şanemi ister istemez
5. Her âhu gözli dilberi şayduñ bilür bulan
Va'dî tarîk-ı 'aşkda dil rehber istemez

mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Biz 'aşkla hem şive-i engür-siriştüz
Hem şîşe-i vehm sâgar-ı billür-siriştüz
2. Ey h^voce-i Cem mertebe dür eyleme sâyeñ
Bâr-i dil olur şanma bizi nür-siriştüz

68.Bu gazel N'de yoktur.

3. Her t n bize leyle-i kadr olsa  aceb mi
Zülfün  eb-i deyc r ise biz n r-siriştüz
4.  v ze-i h sn nle eger meclis-i meyde
Fery d idersek na ola tanb r-siriştüz
5. Zehr-i siteme itmezüz ey Ő h tahammül
Zinh r ki biz k se-i faĒf r-siriştüz
6. Ol nergis-i b -m r ile bu bezm-i Őaf da
Va d  biz iki ser-ĥoŐ-ı maĥm r-siriştüz
- 19b. 7. Ĥuff Ő ne bilsün Şeref-i Őohbetim z biz
Ĥ rŐid-i cih n-t b gibi n r-ı siriştüz

70

mef l  mefa il  mefa il  fa ul n

1. Hem-reng-i dile b de v  s gar gibi olmaz
Hem-sohbet   hem-s gar dilber gibi olmaz
2.  AŞk ehline serm ye-i cem iyyet-i h t r
Ol zülf-i perŐŐ n   mu anber gibi olmaz
3. Ol Ő ha n zar gayre nig h eyleme ey dil
Hem  yine mir at-ı Sikender gibi olmaz
4. Mey Şun dime ol Ēonce-i Şad-berg aŐılmaz
Bir perde-g Ő  b de-i aĥmer gibi olmaz

5. Her çend ki pür-feyz ü neşât olsa çemende
Va°dî yine gonçe leb-i dilber gibi olmaz

71

fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilün

1. Oldı tã mir'at-ı ruhsârıñ dil-i bî-kînemüz
Şâfdur mihr-i cihân efrûzdan âyinemüz
2. Târ ü pûdın riştesinden eylemiş rez duhteri
Büy-ı mey virse aceb mi hırka-i peşminemüz
3. Olmadan cüste-müjen tiri ider sinemde yer
Oldı güya ol âyine tîr-i nâza sinemüz
4. Oldı bir şîrîn-leb fikriyle dil kân-ı güher
Hâsret-i gencine-i pervîzdür gencinemüz
5. Geçmezüz Va°dî gibi kühne-şarâb ü tâzededen
Oldı bu tarz-ı müselleme âdet-i dîrinemüz

72

mefâ°ilün fe°ilâtün mefâ°ilün fe°ilün (fa°lün)

1. Derûn-ı küşe-nişîn-ı gama hevâ düşmez
Miyân-ı sebze leb-i cãm dil-güşâ düşmez
2. Bu teşne cãna felekden nem-i vefâ düşmez
Lime-i lutf-ı tabi°at gibi sehâ düşmez

3. Bu çeşm-i pür-neme kühl-i cilâdur ammâ kim
Felek müsâ'ade itmez o hâk-pâ düşmez
4. Sipîhrûn olsa hezâr afitâb-ı rahşâni
Hilâl-i yek-şebe-i bahtürme ziyâ düşmez
5. Ne baht olur buña bir mest-i nâzi hançerinûñ
Şahîfe-i dile bir vafk u müdde'â düşmez
6. Dükkân-ı cevheriyân sühanda ey Va'cî
Hemîşe böyle le'lâl-i girân bahâ düşmez
7. Nedür bu havşala kim dilde câm-ı aşkunla
Olursa her ne kadar mest-i sâkiyâ cüşme

73

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 20a.
1. Giryeden hâli degül bu çeşm-i pür-nem bir nefes
Olmadı ammâ gül-i ümmîd-i hurrem bir nefes
 2. Ehl-i aşka kimyâdur mey-fürüşuñ şâbeti
Pâdişâh-ı vakt olur kim olsa hem-dem bir nefes
 3. Bir nefes kaldı hayâtumdan eser görçüm seni
İtne âhenûñ şitâb ey cân-ı âlem bir nefes

72\7: Bu beyit Y'de yoktur.

4. Gayre olmaz şıhhat ü bî-mâri-i °aşık kıyās
Öldür bir kerre gam ger olsa hoş-dem bir nefes
5. Eyerüz Va°dî gibi nâzûk dilüz peymāneyi
Şem° bezm-efrüz bir dem tâc-ı Edhem bir nefes

74

mefâ°ilün fe°ilâtün mefâ°ilün fe°ilün (fa°lün)

1. Ne muktezâ bu kadar bülbüle rızâ-yı kâfes
Bir âh-ı şu°le pesend eylemez berrây-ı kâfes
2. Dili belâsım erbâb-ı dil çeker lâ-büdd
°Aceb mi bülbül eger olsa mübtelâ-yı kâfes
3. İder helâk yine °andelibi hasret-i gül
Eger ki gonçe vü nihâlde olsa cā-yı kâfes
4. Şikeste bâl ü per it tıfl-ı nâzum eyleme tek
Hezâr-ı cāmı giriftâr-ı teng-nâ-yı kâfes
5. Hırâm-ı gülşen-i firdevse nâz ider Va°dî
O denlü bülbül-i cān olmuş âşinâ-yı kâfes

75

fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilün (fa°lün)

1. Pîr-i °aşk itmişiken bir şanem-i nâza heves
Yine bir tâze cüvân sevdüm olup tâze heves

2. Çün nesîm-i ser-i zülf itdi hevâyı âhîr
Cûy-bâr-ı dili her ser ü ser-efrâze heves
3. Pençesünden şakın ey mürğ-i dil ol şeh-bâzuñ
İtme sevdâ-yı ser-i zülf-i füsûn-sâza heves
4. °Ârif oldum ideli hûsn-i edâ-yı çeşmin
Güft-güy-ı nîgeh-i nâdire –perdâze heves
5. Oldı Va°dî ine bir şüh-ı cihân âyinesi
Tütî-i tab°um iderse n’ola îcâze heves

76

mefülü fa°ilâtü mefa°ilü fa°ilün

1. Şâni° ki gûlsitân-ı ruñın hurrem eylemiş
Sünbüllerin o turre-i hamdur ham eylemiş
2. °Aşk °âleminde dilleri leb-rîz ayag idüp
Çeşmin cihân-ı °aşk-ı nâza ham eylemiş
3. °Aynü’l-hayât idüp lebini teşne-dillere
Bir kaçreden o çeşme-i hâzır kem eylemiş
4. Ol rû-yı tâb-nâki gül-i bâğ nâz idüp
Süz-ı niyâz-ı bülbülîni şebnem eylemiş

75\3 (b) füsûn - sâza : semen – sâza Ü

76. Bu gazel Y ve N’de yoktur.

5. İtmiş hat-ı 'izārını şeh-nāme-i hasen
Çeşmin kirişme meclisine Rüstem eylemiş
6. Ser-çeşme-i hayāt idüp gonce la'lini
Ol tıfl nāzını Mesīhā-dem eylemiş
7. Va'dī o nūr-ı meyde hat olfeyz
Gülār-ı hüsni bir çemen-i haram eylemiş

77

mef'âlün mef'âlün mef'âlün mef'âlün

- 20b. 1. Çemen bezminde bilmem mest iken dil ne hatā itmiş
Hele zülfi düşüp pāyma ol servün ricā itmiş
2. Hayālünle gice bezm tertīb eylemiş gönlüm
Lebün endişesin ol bezme cān ü dil-güşā itmiş
3. Sikender gibi seyr eyler cihām rind-i mey-h'ora
Elinde sāğarın āyine-i 'ālem-nümā itmiş
4. İşābet eylemiş tır-i 'itābı sine-i hasma
O terk-i nāvek-endāzum hele def-i belā itmiş
5. Cem'ün kim eylemez Va'dī şenāsın kim harābatı
Mürassa° cāmlardan bir maķām-ı pūr-şafā itmiş

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Ben ol hākister-i aşkum ki itmezsem iyān āteş
Derūnumdan yine hāli degüldür her zamān āteş
2. Yakup hākister eylersün sen ey gül bülbüli ammā
Olur bir nāle-i dil-süz iderse gülsitān āteş
3. Beni bir bezmün ey sākī-i aşk it şu'le-nüşı kim
Ola hem cām anda hem şarāb-ı erguvān āteş
4. Dil-i pür-dāğdandur māye-i ser-çeşme-i çeşmüm
°Aceb mi olsa eşküm gibi çeşmümden revān āteş
5. Berid-i āh ile Va°dī vuşül-ı nāma müşkildür
Me'al-i nāme āteş kâşıd ammā hem-cinān āteş

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Şarāb-ı aşk ile dil bi-mecāl olup kalmış
Şikeste-cām gibi pāy-māl olup kalmış
2. Bülend iderdi hırāmın hümā-yı dil ammā
O dām-ı turrede şikeste-bāl olup kalmış

78.Bu gazel N°de yoktur.

3. Meger ki itdi eder sihri çeşm-i bî-mân
Varınca küyına dil haste-hâl olup kalmış
4. Mişâl-i Kays dil âmed-üd-i hayâli ile
O leylâ reh-güzerinde hayâl olup kalmış
5. Ne tâb-ı dilde ne refâr-ı küy-ı dilberde
Harâb-ı bâde-i bezm-i vişal olup kalmış
6. Yetiş ki Va°dî-i üftâde râh-ı küyünâda
Hevâ-yı kaddûn ile pây-mâl olup kalmış

80

mef'ulü fâ'ilâtün mef'ulü fâ'ilâtün

- 21a.
1. Sevdâ-yı zülfün ile dil pây-mâlün olmuş
Şırdur hevâ-yı aşkun aşüfte hâlün olmuş
 2. Her lâle dâgdâr-ı hâl-i gül-i izârun
Her gonce sine-çâk-ı ruhsâr-ı âlün olmuş
 3. Ol katre kim çekide olmuş kalemden evvel
Hün-ı siyâh-ı dilde rüyünâda hâlün olmuş
 4. Dil olmuş idi fâriğ mahebüb ü meyden ammâ
Gördüm harâb-ı câm-ı bezm-i vişâlün olmuş
 5. Hübân-ı ehl-i aşkun nâz u niyâzı Va°dî
Ol ser ü ser-keş ile hep hasb-ı hâlün olmuş

müfte^cilün mefā^cilün müfte^cilün mefā^cilün

1. Hüsni diger ki viridi ol berg-i gül-i sepide haṭ
Bāg-ı cemālūṅ itdi pūr-sūnbül-i nev demide haṭ
2. Naḡş-ı nigīn-i la^clidür bildigi meşk-ı nāz idüp
Söylen o hoş-nūvise ^carz eylesesün feride haṭ
3. Mu^cciz-i hüsni görüṅ merdüm-i çeşm idi daḡı
Hāl-i ^cizārı tıfl iken şimdi sevād-ı dide haṭ
4. Luṭfi me^cāli tūzi-i haṅçer-i ebruvāni hep
Geldi o mest-i nāzdan nāme-i pūr-keşide haṭ
5. Şun^c-ı Hüdāya kıl naḡar h^vah-ı ^cimād-ı ü mīr eger
Yazmadı böyle mu^cteber hiçbir āferide haṭ
6. Fikr-i haṭ-ı bütānile bu dil-i nev-heves yine
Döndi o tıfl-ı mektebe cem^cide bir ceride haṭ
7. Olsa ^caceb mi Va^cdī-i bī-dile bā'iş-i cünün
Tāze bahār-ı ^cişvedür şimdi o nev-demide haṭ

mefâ'ilün fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün (fa'lün)

1. O mâha sūz-ı dilinden çeküp zebāna şem^c
Derūn-ı âteşin 'arz itdi yāne yāne şem^c
2. Olursa bir dem aña meclisün virmez
O bir demi şanemā 'ömr-i cāvidāne şem^c
3. Ol âteşile ki pervāne oldu hākister
Tırāz-ı hulle-i nāz itdi hūsn ü āne şem^c
4. O şem^c-i nāzuñ ola zinde tāba gūşe-i çeşmi
Niyāz ider ki ide gūşteyi bī-bahāne şem^c
5. İder eşer dil-i pūr-tāba gūşe-i çeşmi
Hādeg-i nāzına olmuş meger nişāne şem^c
6. Sırışk-i dīde vū āhum şer eridür Va^cdī
Derūn-ı kāne güher sakf-ı āsümāne şem^c

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fa'lün)

1. Dāğ dāğ itdi dil-i suhteyi hāşret-i dāğ
Geçmedi minķara ol sīm-i tene minnet-i dāğ

82.. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

83.Bu gazel Y veN'de yoktur.

2. Ser-be-ser pür-gül-i sürh eyledi bāg-ı sīnem
Nev-bahār-ı çemen-ārā gibi cem'iyet-i dāg
3. Nār idersem n'ola dāğunla şeb-i gamda beni
Bī-niyāz eyledi kandil-i mehe himmet-i dāg
4. Döndi gam gecesi fānūs-ı hayāle cismüm
İtdi efrūhte-dil şem'ini germiyyet-i dāg
5. Gül-i şad-bergile āraste güyā Va'dī
Kafesi bülbül-i cān itdi tenüm kesret-i dāg

84

müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün

1. İtdi gören cemālün faşl-ı bahārı ber-ţaraf
Cüy gibi çemen çemen geşt-i güzārı ber-ţaraf
2. Düşdi o zülf-i pür-şiken kaydına tā ki itdi dil
Raht-ı cünümü der-bagal şabr ü harārı ber-ţaraf
3. Ber-ţaraf itse hançer-i nāzı vücüdüm olmaya
Dilden ümīd-i büse vü fikr-i kenārı ber-ţaraf
4. Dillere çeşmi mest olup eylemez oldu iltifāt
İtdi o şāh-bāz-ı nāz şayd ü şikārı ber-ţaraf
- 21b. 5. Dilde nigār-hāne-i aşka hālel irişmeye
Olsa rivāk-ı alemün naqş-ı nigārı ber-ţaraf

6. Feyz-i şabuḥı dā'im ü ḥimmeti ber devām ola
Eyledi pīr-i mey-gede renc ü ḥumārı ber-ṭaraf

7. Ğamze-i yāre dil viren Va'dī-i pūr-heva gibi
İtse 'aceb mi mest olup ğayret ü 'ārı ber-ṭaraf

85

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. Ğubār-ı pāyüḡe çeşm-i cihāniyān müştak
Hırām-ı nāzuḡa 'ālem cihān cihān müştak

2. Bu intizār çekilmezdi bir içim şuya
Cemāl-i Yūsufa olmasa kārvan müştak

3. 'Aceb mi müntezir olsa kapuḡda şāme felek
Tavaf-ı Ka'be-i kūyḡa pāsbān müştak

4. Çemen çemen salın ey reşk-i 'ar'ar ü şimşād
Ki naḡl-i ḡaddüḡe her serv-i ğülsitān müştak

5. Hemīşe olsa n'ola rübe-rāh-i peykānuḡ
O nāz şebnemine ğülşen-i revān müştak

6. Müşerref eyle ḡayālūḡ gibi gam-ābādun
Ki būs-i pākūḡe Va'dī-i nātüvān müştak

85.Bu gazel N'de yoktur.

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Söylet ol tütü-i cāmı la'l-i şekker-bāre baķ
Gör ne  alem gösterir  yine-i ruhsāre baķ
2. H c mihr-i Őubhile Őem -i Şeb-ārā bir midür
 fitāba kıl nazār ol r y-ı pür-envāra baķ
3. Gonce-i Ő k ftede itmiş nühüfte jāleler
La'lini seyr it kemāl-i ķudret-i sitāre baķ
4. Muktezā-yı hüsn-i mihr-efr z-ı dilber böyledür
Gāh r y eline geh h tā-i  anber-bāre baķ
5. Neylesün Va d  reh-ı  aŐkında pāmāl olmasun
Ol nihāl-i nāzı seyr it Şive-i reftāre baķ

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 22a. 1. Rind-i  aŐķ olmak gerek sāġar be-dest olmak gerek
Mey i  p bir gözleri mest ile mest olmak gerek
2.  aŐni-i zaĥm-ı peyk nından āġah olmadım
Navek-end z-ı nigāhı t z-Őast olmak gerek

3. Sīneler mecrūh itmiş bir şanem dirler yine
Ol siyeh-mest-i afet hañçer be-dest olmak gerek
4. Āhir-i bezminde olmuş küh-kenden gūş-zed
Mest-i cām-ı °aşk olan sāgar-şikest olmak gerek
5. Pūr-neşāṭ ammā ki Va°dī lutf-ı meyden bī-haber
Ṭab°-ı şūhem mest-i şahbā-yı elest olmak gerek

88

mef'ulū fa'ilātūn mef'ulū fa'ilātūn

1. Sākī bizi pūr feyz ü neşāṭ eyledi cāmūñ
Da'im ola devr-i kadehūñ feyz-i müdāmūñ
2. Ey serv-kaḍ-i efrāhte-i gülşen-i °işve
Gel revnāk-ı bāğ-ı dil ü cān eyle hūrāmūñ
3. °İşretūñ ile gülşende pūr it cām-ı hilāli
Sākī virelūm hūkmini gel māh-ı tamāmūñ
4. Mey gibi revādūr senūñ ey muṭribi meclis
Ger olsa rivāk-ı dil ü dīdemde maḳāmūñ
5. Va°dī gibi sen de °aceb āvāresūn ey dil
Yokdur heves-i °aşk ile bir yerde devāmūñ

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Seni gözlerdi çokdan bu dil-i bî-mâr hoş geldün
Ferâmuş itmedün ey serv-i hoş reftâr hoş-geldün
2. Hayât-ı tâze virdün mürde-i hicrâne lutf itdün
Beni h'âb-ı 'ademden eyledün bî-dâr hoş-geldün
3. Gönül âyinesüz bir lahza sensüz olmasun meclis
Şafâ geldün gel ey sâkî-i gül ruhsâr hoş-geldün
4. Cüdâyı ol periden müşkil idi gelmesen sen de
'Acéb merdümlük itdün ey gam-ı dil-dâr hoş-geldün
5. Görürsün küyüña âmed-şüdem çün âfitâb ammâ
Dimezsün ey felekden bî-mürüvvet yâr hoş-geldün
6. Bilindi hulf-Va'dî nâme mazmûnından ol şühun
Hele sen ey berid-i şüh ü şîrîn-kâr hoş-geldün

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

- 22b. 1. Bize ne sâgar ü ne bâde-i ruhşende gerek
'Aşk-ı hûbân gibi neşve-i pâyende gerek
2. Olma küstâh-ı nazar-ı nergis-i ser-mest gibi
Meclis-i yârda 'aşk ehli ser-efgende gerek

90.Bu gazel N'de yoktur.

3. Çekmege rıtl-ı girân-ı gamuñ erbâb-ı şafâ
Senden ey çerh bu meyhânedede şermende gerek
4. Meh-ı nev gibi n'ola halka begüşuñ olsam
Baña bir şâh-ı felek-câh saña bende gerek
5. Şîr-i yârâna nazir olmaz egerçi Va'dî
Gazal ammâ olıcağ böyle hoş-âyende gerek

91

mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa'ülün

1. Bülbül-i nefesün nâleme dem-sâz idemezsün
Sen perde-i 'uşşâkdan âgâz idemezsün
2. Mecnûn-ı hayâl eyleme erbâb-ı niyâzi
Ey pîre-zen-i dil çerh bize nâz idemezsün
3. Pervâzi hümâ gibi bülend eyler aña gül
Ey mürğ-i dil ol evcde pervâz idemezsün
4. Ma'zûrsun ey dil tuhaf-ı cân-ı hakîri
Hâk-ı kadem her bût-i tannâz idemezsün
5. Va'dî lebin öpdükçe hemân rıtl-ı girân çeker
Zîrâ bilürin bâdeyi sen âz idemezsün

90/3 (a) "gerek" yoktur.

91.Bu gazel N'de yoktur.

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Tâ mest-i güle 'arz-ı niyâz eyledi bülbül
Her gonceyi bir sāgar nâz eyledi bülbül
2. Nâz itse n'ola gonce-ı nev-reste kenâra
Perverde-i āgüş-ı niyâz eyledi bülbül
3. Ne goceye ne hâra eser itdi çemende
Feryâdını hep cân-güdâz eyledi bülbül
4. Olmadı gülün cilve-ger-ı güş-ı helâli
Her çend leb-i nâleyi bâz eyledi bülbül
5. Yazdı güle esrârını gülşende nühüfte
Her bergini bir gülşen-i zâr eyledi bülbül
6. Va'dî dil-i pür-hūmını bir gonce-i nâza
Hem bāde vü hem cām-ı niyâz eyledi bülbül

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

1. Hem ser-i zūlf-i perîşānıña dil-bendesinün
Serv-i āzādıña biñ cānile hem-bende senün

92.Bu gazel Y ve N'de yoktur

2. Senden itmez güher-i cāmı dirîg ey leb-i yâr
Luţfunı âz mı gördi dil-i şermende senûñ
3. Ser-firâz eylemedûñ devlet-i hüsñünde bizi
Olmadıķ hıdmet-i pâbüsıña erzende senûñ
4. °Ādet ise meyi mehtâbda görmek bizde
Görelüm cam-ı lebûñ ey meh-i tâbende senûñ
5. Baña tih şîşe degül gerçi bu ne cām ammâ
Curfa-ı cām-ı lebûñ itdi ser-efgende senûñ
6. İtdi Va°dî gibi °aşķ ehlini hep mest-i ħarâb
Meclis-i hüsñüñ ola dâ'im ü pâyende senûñ

94

müfte°ilün mefâ°ilün müfte°ilün mefâ°ilün

- 23a.
1. Sâğarın eyleyüp seher Cem gibi pür-şarab gül
Çıkdı serîr-i gülşene şekl-ı fer-âsiyâb gül
 2. Tehniye-i bahâr ider var ise jâleden seher
Eylemiş âb-gîne-i gonceyi pür-gül-âb gül
 3. Bîm-i firâķdan yine kurtılmaz her âyine
İtse hezâr-ı devlet ķurbile kâm-yâb gül
 4. Cām gibi çemende ben bir güle minnet eylemem
Olsa şüküfte °arız-ı yârda bî-hisâb gül

94.Bu gazel N'de yoktur.

5. Kaatre-i jāleden seher bir tolu cām idi meger
Gülşene virmiş ol kadar Cem gibi āb ü tāb gül
6. Reng-i gül-i ruhun yine olmaya bir cemende dil
Olsa bu nüh-fezā eger gülşen ü āfitāb gül
7. Va'dī-i şāf-dil gibi eylese buse-cā n'ola
İtmiş ol asitāne-i devlete intisāb gül

95

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Jāleden mey la'lden peydā kılup peymāne gül
Eylemiş tertüb-i meclis şubḥ-dem şāhāne gül
2. Sākīyā bir cām-ı lebdür rind-i nāzūk- meşrebe
'Ārife bu dehr bāğından yeter bir dāne gül
3. Bir cemendür gerdiş-i sāgarla bezm-i bāde kim
Ol cemenden şākī-i meclis şunar yārāne gül
4. Pertev-i mihr-i ruḥuñ düşdi derūmı sāgara
Girdi mānend-i siyāvüş āteş-i sūzāne gül
5. Gonce vechinden yine çī-i cebīn izhār idüp
Rūy-ı dil göstermez oldı bülbul-i nālāne gül
6. Berg-i sebzi tuhfe-i bezmi kabül itse n'ola
Der-miyān eyler nesi var ise dervişāne gül
7. Oldı Va'dī bir meh-i nāzuñ gönül meftūmı kim
Āfitāb-āsā cemāli şem'ine pervāne gül

mef'ulü fa'ilâtün mef'ulü fa'ilâtün

1. Âh-ı hazîn ü na're-i mestâne bir degül
Süz-ı derûn-ı bûlbûl ü pervâne bir degül
2. Düşmez senûr ile hüblara da'vî-i hüsn
Kadr-i le'âl-i jâle vü dür-dâne bir degül
- 23b. 3. Sûret kabûl ider mi şikest olsa âyine
Zülfünde ıztırâb-ı dil ü şâne bir degül
4. Zâhir peresti görme bir erbâb-ı hâlile
Lü'lü'i eşk ü sübhe-i şad-dâne bir degül
5. Dildür sezâ-yı kûşe-i çeşmi ne 'aql ü hûş
Luţf-ı nigâhe mahrem ü bigâne bir degül
6. Her dil olur mı sâgar-ı giti-nümâ-yı 'aşk
Va'dî sifâl-pâre vü peymâne bir degül

mef'âlün fe'ilâtün mef'âlün fe'ilün (fa'lün)

1. Olur mı dil-i sitem çeşm-i yârdan gâfil
O mest-i işve-i hançer-güzârdan gâfil

97.Bu gazel N'de yoktur.

2. Zamān ü °ayş ü tarabdur şakın şakın olma
Miyān-ı bāğ ü leb-i cūy-bārdan ġāfil
3. Neden olursa olur rind-i °aşk olan olmaz
Düşerse fırsat-ı būs ü kenārdan ġāfil
4. Hemān o zevrakı sūr bir kenāra olma şakın
Bu bahr-ı ġamda ġoñül rüzġārdan ġāfil
5. Seni bu tūre derūnuñdur eyleyen şūfi
Fūrūġ-ı cām mey-i hoş-ġūvārdan ġāfil
6. Olur mı dil tūtalım bir ġazāl-ı vahşidūr
Kemend-i turre-i pūr-piç-i yārdan ġāfil
7. O tıfl-ı nāza nice °arz-ı hāl ider Va°dī
Niyāz-ı °āşık-ı bī-ihtiyārdan ġāfil

fe°ilātūn fe°ilātūn fe°ilātūn fe°ilūn (fa°lūn)

1. Ey meh-i nāz ruħuñ oldu çūn āyine-i dil
Şāfdur cevher-i ġurşīd ġibi sīne-i dil
2. Ala el hātırını merd-i murakka° -pūşuñ
Nemend-i āyinedūr ġırka-i pişīne-i dil

98.Bu gazel N°de yoktur.

98 2 (a) - ala el : el ala Ü

3. °Arz-ı hāle ne hācet o şāh-ı hūsne
Olsa āyine eger sīne-i bī-kīne-i dil
4. Bāde-i °aşk gibi renc-i humānı olmaz
İstemez cām-ı şabāhı mey-i düşīne-i dil
5. Güyiyā cevheri-i kām-ı suhāndur Va°dī
Pūr-güherdür yem-i tab°um gibi gencīne-i dil

99

fe°ilātūn fe°ilātūn fe°ilātūn fe°ilūn (fa°lūn)

- 24a. 1. Nic'olur mihr-i muhabbet bize göster görelüm
Sīneñi aç ne var ey māh-ı mūnevver görelüm
2. Görmedik şūret-i iqbālını çerhuñ vāralum
Nice yüz gösterir āyine-i sāgar görelüm
3. Fitne-i haşrı temāşāya tevekkuf nice bir
Kākülūñ kaddūñ ile eyle berāber görelüm
4. Hükümüñi virdi müjeñ tūri kazā-yı dilde
Ne nakış gösterür ol tīg-ı mücevher görelüm
5. Teşne çok tīgine Va°dī gibi ammā ki hele
Kime iqbāl ider gamze-i dilber görelüm

99.Bu gazel N'de yoktur.

fa'ilatün fa'ilatün fa'ilatün fa'ilün

1. Sırr-ı la'lûñ mahrem-i cân olmayınca bilmedüm
Vâkıf-ı esrâr-ı pinhân olmayınca bilmedüm
2. Gülsitân-ı dilden itmiş tır-i müjgânun gezer
Gül gibi her gonce-i handân olmayınca bilmedüm
3. Bahr ider dirlerdi gevher-pâş-ı çeşmüm 'âşıkı
Seyl-i eşk-i dide ân olmayınca bilmedüm
4. Gör perîşân olmanun zevkin ki cem'iyet nedür
Mübtelâ-yı zülf-i hübân olmâyınca bilmedüm
5. Va'dî-i mu'ciz demün kâdr-i dür-i güftârım
Âşinâ-yı bahr-ı 'irfân olmayınca bilmedüm

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. İçüp meyhânedede bî-hüde kendüm bî-şü'ür
Ferâmüş eyledüm peymâne-i la'lin kuşür itdüm
2. Düşürdüm kaşd-ı mürğ-i câna âhir herçi-bâd-â-bâd
Hele düşmen kolundan ol gözi şeh-bâzı dür itdim
3. Ne idi rûzgâr-ı ıztırabum zülf-i dilberde
Düşelden hançer-i ser-tîz-i müjgâna huzür itdüm

4. Yine zülfün gibi ben bulmadum bir cāy-ı āsāyiş
Mişāl-i Kays egerçi niçe vādiden mürür itdüm
5. Şafā bezimde Va^cdī pertev-i ruhsār-ı şākiden
Elümde sāgar-ı hürşid-veş leb-riz-i nūr itdüm

102

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa'ülün

- 24b. 1. Her mürğ-i dili şayda mühim-söz degülsün
Sen fehm-i hayāl itdigi şah-bāz degülsün
2. Āgüş-ı hayāle alamaz bül-heves-i 'aşk
Bu bāğda ol serv-i ser-efrāz degülsün
3. Yārān-ı şafā çok görür olmuş mey-i nābı
Ey rıtl-ı girān sen de bize āz degülsün
4. Sīnemde karar eyledi hep tiz-i nigāhı
Ey gānze hele sen galat-endāz degülsün
5. Va^cdī teref-i ehl-i niyāzı ne bilürsün
Sen hāk-reh-i her şanem-i nāz degülsün

102.Bu gazel N'de yoktur.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Leblerün fikriyle dil meyhâne olsun olmasun
Zevkden hâli degül peymâne olsun olmasun
2. Eyleme mestâne teşrif-i temennî ey gönül
Tek hemân gelsün o şeh mestâne olsun olmasun
3. Gezmesün âvâre dil eyle muḳayyed zülfüne
Beste-i zencîrûñ it dîvâne olsun olmasun
4. Şem°-i bezm-efrüz-ı çerh çâr-mîn olmuş ola
Mürğ-i zerrîn bâl ü per pervâne olsun olmasun
5. El-amân bilmez mişâl gamze-i hancer-i be-kef
Çeşm-i hūnı meşrebi mestâne olsun olmasun
6. Pür – neşâfuz cur°a-i cām-ı lebüñle biz yine
Bezmimizde bâde vü peymâne olsun olmasun
7. Rişte-i müjgâne çek eşk-i nedâmet cevherin
Elde Va°dî sūbhe-i şad –dâne olsun olmasun

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Zevkum o kadar dâg-i cünün eyledi efzün
Dīvāneligüm görse olur dâg-ı Felātün
2. İtdi gözin ārām-geh-i Leylî hayālî
Her çend ki ārām-geh-i Kays idi hāmün
3. Çün gamze-i ser-mest-i kadeh düşmez elinden
Tâ oldı gönül nergis-i mahmürına meftün
4. Hâli kommun tîg-i müjeñ mülket-i hüsni
Çeyş-i hat-ı nev-hizün ide belki şebihün
- 25a. 5. Tâ çend dem-i vuslat ola perde-i hicābum
İtmez mi dahı ref'-i hicāb ol leb-i mey-gün
6. Meyhāne °aceb kân-ı güherdür ki yitişmez
Bir taşı bahāsına çihil-hāne-i Kārün
7. Gülşende hırām eylese çün fahte Va'dî
Her serv okur kaddine bir mışra°-ı mevzün

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Dil fikr-i zahm-ı tîgün ile rahat olmasun
Ey şeh-levend-i nâz saña zahmet olmasun

2. Olsun mı dāğ-ı hasret ile ey felek gönül
Bir āfitāb-ı nāz ile germ-ülfet olmasun
3. Hem cām ider o leble-i hem bāde şohbete
Ādem nice o şüh ile hem-şohbet olmasun
4. Tā öyle kıl men° ki beni saña bakmadan
Biñ hasret ile bir nigehe ruḥşat olmasun
5. Ser –rişte virme bu ciger-i pāre pāreye
Sīnemde şarma yaraların ėadet olmasun
6. Pervāne gibi mahv-ı vücūd ile peykerün
Ol şem°-i bezm-i nāza gönül şiklet olmasun
7. Gam-ı gülşende zār kılm bülbül-i dili
Va°di o gonce-i çemen nahvet olmasun

106

mef'ülū mefā'ilün fa'ülün

1. Çerḥun ne mehi ne aḥterisün
Hürşid-i sipihr-i dilberisün
2. Ey gül-i çemen melāḥatün sen
Bir lāle ruḥı semenberisün

106.Bu gazel N°de yoktur.

3. Ādem nice diler bu dek olmaz
Güyā ki melek yahūd perīsūn
4. Hübāna naẓar cihān-ı hūsnūḡ
Şāyeste-i tāc ũ efserisūn
5. Dehrūḡ bu reviş bu gösterişle
Rüstem gibi bir dilāverisūn
6. Āyine-i cām elūḡde Va°dī
Bezm °āleminūḡ Sikenderisūn

107

mef'ulū fa'ilatūn mef'ulū fa'ilatūn

- 25b.
1. Bālā-yı nergisinde güya ki tār-ı gīsū
Olmuş kenārı ejder ārām-gehi āhū
 2. Naqş-ı cihān-i hūsne rengīn-i lāle-rūyı
Olmuş sevād-ı lāle ol hāl-i °anberīn bu
 3. Ebrū-yı çīn-i cebīn seyr eyle gāfil olma
Hālī degüldür ey dil ol çīn çīn ebrū
 4. Zülfi misāl-i ejder hañcer miyānı bekler
Vuşlat degül müyesser yār ile bir ser-i mü
 5. Hālī ruḡıyla Va°dī olmuş nigāhı nāzı
Hengāme-gāh-ı hūsne şimşīr-i bāz-ı Hindū

mütefâ'ilün fa'ülün mütefâ'ilün fa'ülün

1. Dili pâre pâre şanma ser-i zülf-i şânedür bu
Ser-i zülfe şâne tîr-i müje ki nişânedür bu
2. N'ola elde cām tutsam mey içüp müdām tutsam
O tabîb-i cāna virdüm dime ki bahānedür bu
3. Getürüp peyām-ı zülfin beni hoş-dimāg kılduñ
Getür ey sabā revānem saña müjde kânedür bu
4. O günü te'emmül itkim ola şem'a düdü hâ'il
Gül ile gurûrı serden düşürür zamānedür bu
5. Der-i mey-fürüşa şām ü seher ol ki hâzır ey dil
Cem ider melā zamānın 'aceb âsitānedür bu
6. Çü mey-i rakîk-i vaşf-i leb-i nâzükünde Va'dî
Söze yok nihāyet ammā katı nâz-kānedür bu

109*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

1. Olma eyrind-i perākende tabî'at her şü
Olur âmāde yine bezm-i şafā cām ü sebū

108 \ 1. (a) dil : dili Ü

109. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

* Bu gazelde mahlas yoktur. Gazelin makra beyti eksiktir.

2. Dest-i berdâste-i bârgeh-i Mevlâ ol
Böyle kalmaz açılır üstine bir kanlu kapu
3. Oldı erbâb-ı bezm gerçi perişân ammâ
Bir gün olur yine şâkî vü sebû hem-zânû
4. Böyle kalmaz felegün gerdiş-i nâ-hem-vârî
Devr ider yine murâd üzre bu çerh-i mînû
5. İçilür mey saçılır pây-ı ‘arûs-ı çemene
Yine gülşende teh-i cür‘a-mişâl-i lû‘lû’

110

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Ne hâşıl eyledi Efrâsiyâb u Key bu meclisde
Bu bed –mest –i câh bül-heves tâkey bu meclisde
2. Tenük zırafâna cünbüş itmezüz biz yine ey şâkî
Olursa mâhdan sâgar-ı şafağdan mey bu meclisde
3. Felek kıdd-i hamîdüm çeng idüp bir câm-ı gam şındı
Revâdur olsa ger âh-ı hazînem ney bu meclisde
4. Mey-fürüş-ı bâkî hiçe say âlâm-ı âfâkı
Şunarsa cam-ı mey-i sâkî pey-ender-pey bu meclisde
- 26a. 5. Oyalandırma vâ‘iz cennet-i evşâfla rindânî
Müheyyâdur mey ü sâgar gibi her şey bu meclisde

6. Niyâz-ı rıtl ile bār-ı dîl olmam sâkî-i bezme
Yeter Va'dî baña bir sâgar-ı pür-mey bu meclisde

111

mefâ'ilûn mefâ'ilûn mefâ'ilûn mefâ'ilûn

1. İçüp şevk-ı ruhuñla bāgda peymāne peymāne
Gül evrākı gibi her cur'asın döksem giribāne
2. Şafā-yı cām-ı la'lin bulmadı bir meclis-i meyde
N'ola sâgar gibi devr itse dîl meyhāne meyhāne
3. Yolun uğrarsa bizden ey şābā 'aşk ile lutfeyle
Çemen bezminde yārān-ı şābā-yı cām-ı gerdāne
4. Gehī pervāne gāhi gönderir pür-süz bir nāme
Huzur-ı şem'a hālin 'arz icer ya'nī ki pervāne
5. Elūñden cām gitmez dāğ-ı 'aşk-ı yār gön'lünden
'Aceb 'ālemdesün Va'dî levendāne vü rindāne

112

mef'ülû mefâ'ilû mefâ'ilû fa'ülûn

1. Müjgānlaruñ olsa reg-i cāna hālide
Fevvāre gibi cüş ide hūnābe-i dīde
2. Aldım haber-i hākrehin bāc-ı şabādan
Müjde saña ey dīde hūnbār-ı cehīde

3. Sihr eylese nakkâşları yazmaya çinün
Çeşmün gibi bir âhu-yı dūnbâle keşide
4. Dâğı ciğer-i güşteleri çekdi zebâne
Pirâmen-i küyında degül lâle demide
5. Leb-rîz ola çün kâse-i ser-bezm-i fenâda
Tigün ki ide ol büt-i ser-mest-i keşide
6. Va'dî hased ol zinde ki bir gül hevesiyle
Hem mest ola hem perde-i nâmûs-ı deride

113

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Güş it figân-ı aşığı bak rüy-ı zerdine
Kıl şerbet-i vişâlün eyle çâre derdine
2. Zinhâr olma merhale-sâz-ı cihân-ı aşk
Şâyed taḥammül itmeyesün germ ü serdine
3. Çeşmi aceb mi şaff-şiken rüzgâr ise
Rüstem taḥammül etmez o mestün neberdine
- 26b. 4. Zâhid ko ta'mî âlem-i aşkun şakın şakın
Ser-bâz-ı küh-sârına şahrâ-neverdine
5. Va'dî çemende bir kadeḥ-i zer nigâr gör
Bakma bu kâse-i felegün lâceverdine

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Geh şîşeye geh cām-ı ziyā –güstere şunma
Şüfî çek elün göz göre âteşlere şunma
2. Mağşûduñ eger bir gül ise ol bezminden
Ammā kef-i sākîde olan sāğara şunma
3. Cā'iz ki ola mazhar-ı āşār-ı celāli
Zinhār yazup nāme o meh-peykere şunma
4. Girme bir avuç kanıña sāğar gibi ey dil
Meclisde şaķın cām-ı leb-i dilbere şunma
5. Kādr-i leb-i mey-gūnuñını Va'di bilür ancak
Sāğar gibi her kadrini bilmezlere şunma

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Ne kuvvet kühken kim şarf iderdi bî-sütün üzre
Yer eylerdi °aduv her zarbına dāğ-ı derün üzre
2. Meger hākisterümden şerer-i peyveste olmuştur
Degüldür mihr-i °ālem-tāb-ı çerh-i nīlgün üzre
3. Hayāl-i °arızuñ çeşmümde ol kim cilve-ger kılmış
Muhabbet-gülşenin tarh eylemiş deryā-yı hün üzre

4. Gönlümde dāğ şanma oldı şāh-ı ʿaşk-ı müstevlī
Taşarruf mihrīdür gencīne-i şabr ü sükūn ūze
5. Medār-ı feyz olmaz bir tolu peymāne gör Vaʿdī
Bu nakş-ı lāceverdi kāse-i çerh-i nigūn ūzre

116

feʿilātūn feʿilātūn feʿilātūn feʿilūn (faʿlūn)

1. Tīgine hañçerine gamze-i mestānesine
ʿAşık oldım o şehūñ tarz-ı levendānesine
2. Sākīyā devr-i kadeh devr-i kamerdür şimdi
Zāhidūñ elemi zikr şubhe-i şad-dānesine
3. Kafes-i miñnet olur bülbüle gül sensiz
Şalsa gül-būn ne kadar şāhların lānesine
4. Feyz yokdur bu toköz cāmdan erbāb-ı dile
ʿAşık ola mey-gedenūñ bāde vū peymānesine
- 27a. 5. Özge terkīb müferrehdür o lebler Vaʿdī
Nʻola terfīb -i ʿilāc eylese dīvānesine

mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa'ülün

1. Cem gitdi ise zīnet ü āyīn yerinde
Yāqūt-ı mey ü sāgar-ı zerrīn yerinde
2. Zaḥm-ı ser-i Ferhād degül cāy-ı ta'accüb
Olsa n'ola ol şīve-i şīrīn yerinde
3. Nāz ile ḥırām itse kıyāmet kopar ammā
Başsaḡ yine seyyāre vü pervīn yerinde
4. Maḥbüb-ı gāzab-nāk gerek olsa 'aceb mi
Zülfi gibi ebrūda olan çīn yerinde
5. Sirāyet eser ḥançerini sīnede Va'dī
Her luḡfin ider gānze-i pūr-kīn yerinde

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fa'lün)

1. Felek 'işreti devr eylese cām olsa bize
Ki helāl olsa gehi māh-ı tamām olsa bize
2. Neylerüz serv-i ḥırāmānımı şahn-ı çemenūḡ
Gülşen-i sīnede bir serv-i ḥırām olsa bize

117.Bu gazel N'de yoktur

118.Bu gazel N'de yoktur

3. Dā'imā hūn-ı ciger-nüş iderüz hem-dem olan
Çeşm-i dıber gibi mest-i müdām olsa bize
4. Telh-i güftār olan dilbere mā'il degilüz
Bir şeker-leb büt-i şirîn-kelām olsa bize
5. Dinlesün nālesini bülbul-i bāğın Va'dī
Şahn-ı gülzārda bir hūb-ı maķām olsa bize

119

mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn

1. Firāz-ı tavr ķanda tāb-ı rü'yeti ķanda ben ķanda
Tecellā-yı cemāl-i yāre tāķat ķanda ben ķanda
2. Ne mümkin küşe-i dāmāna ruķsat cilve-gāhında
O serv-i gülşen-ārā-yı melāķat ķanda ben ķanda
3. Beni şeh-rāh-ı aşķ-ı yārda Kays'a kıyās itme
O bī-sāmān-ı vādī-i muķabbet ķanda ben ķanda
4. N'ola olsam bu bezmün rind-i dürd-āşāmı ey sākī
Şarāb-ı şāf ķanda cām-ı işret ķanda ben ķanda
5. O ser-mest-i şarāb-ı işve ben bī-tāb-ı cām-ı ğam
Hevā-yı bezm-i ülfet ķanda sohbet ķanda ben ķanda
- 27b. 6. İderdüm hāk-ı pāyın tāc-ı ser yüzler sürüp amma
Mücevher efser ol eklil devlet ķanda ben ķanda

7. Olurdu kākül-i dilberle pervāz eylemek Va°dī
Hümā-yı evc-gāh-ı kadr ü rıf°at kanda ben kanda

120

mef°ülü mefā°ilü mefā°ilü fa°ülün

1. Ey mest-i mey-i nāz yeter pey-siper eyle
Pā-mālūñ olan dillere hūsn-i nazar eyle
2. Çün jāle derūnında yer it ol gül-i nāzuñ
Her dāğ ki kor sīneñe cānuñda yer eyle
3. Farķ olmaya tā nūr-ı nıgeh hāk-i rehinden
Bir mertebe ey °aşķ beni bī-haber eyle
4. İtdünse eger ol ham-ı ebrū ile ülfet
Sīneñ hedef-i tūr-i kazā ü kader ülfet
5. Bī-tābdur ol nergis-i ser-mest emin ol
Ammā nıgeh-i nāzdan ey dil hāzer eyle
6. Bū-dārı ķo çeşmi gibi dil kār-ı güherdür
Ey tıg-i tegāful eser eyle eser eyle
7. Yārān-ı pesend it güher-i tabuñı Va°dī
Vaşf-ı leb-i dilberde sözüñ muhtaşar eyle

120.Bu gazel N°de yoktur

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. İrüp faşl-ı çemen her gül olup peymâne gülşende
Şilâ-yı aşk ider bülbül seher rindâne gülşende
2. Cem-i vaqt eyleyüp bir cām ile her gonce-i mesti
Şabâ tertîb-i bezm itmiş yine şâhâne gülşende
3. Dimâğın eylemiş muhtel hevâ-yı sünbül-i zûlfun
Gezerüz bî-haberle cûlar olup dâne gülşende
4. Gönüller mürgini şayd itdi çün zûlf-i 'araç-rîzûn
Olup her sünbül -i pür jale dām ü dâne gülşende
5. Mişâl-i hüsrev-i hâver çemende cām-ı zer-güster
Hırâm it gül gibi sāgar be-kef mestâne gülşende
6. Ne bilsün sînede dil ü rûyn ol büt güş-zed olmaz
Kâfesde nâle-i bülbül gül-i handâne gülşende
7. Muraşşâ^o nahle beşzer hüsrev-i gül bār-gehinde
Le'âl-i jâle zeyn olmuş nihâl-i bâne gülşende
8. Yine bu tās-bâz-ı çerh uçurdu beyze-i jâle
Döküp âlât-ı efsûnün seher meydâne gülşende
- 28a. 9. Hased ol müflis-i 'ayyâşa Va^odî gonce-leblerle
Ola güller gibi destinde pür-peymâne gülşende

121\3. Beyit Ü'de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Gelse bezmane o şanem vaşına ikdām itme
Rām olur bir iki peymānede ibrām itme
2. Dest-i simīnine zer sun zehebi bāde gibi
Naqd-ı kālā-yı vişālin mey-i gül- fām itme
3. Verün ey serv-kağ-i efrāhte bāğ-ı ruğı
Dāğ-ı derdün gibi her sīnede ārām itme
4. Ey hağ-ı sebz olup ser-zede-i bāğ-ı ruğı
Tire- bahtum gibi rüşen günüm ihşām itme
5. Ne hümāme aña ne nāme taħammül eyler
Yazup ol āfete sūz-ı dilün i'lam itme
6. Sāğār-ı la'lüñi bī- minnet-i sākī lutf it
Meclis-i meyde bizi muntazır-ı cām itme
7. Hiç olsun mı hümā şayd-ı zülfe Va'dī
Gösterüp san'at ile kaddüñi ham dām itme

Mefa'ilün fe'ilatün mefa'ilün fe'ilün (fa'lün)

1. 'İtāb-ı la'lüñi cān-ı nizāre gösterme
O hān-mānı od eyler şerāre gösterme

123. Bu kaside N'de yoktur.

2. Bünüm tek eyleme şeydâ ehâli-i çemeni
O nev-demide hatıun sebza-zâne gösterme
3. Derünün eylesesün dâg-ı âteş-i hasret
Çemende gül-ruhuñı lâlezâre gösterme
4. Nicesi anuñ ey dil şakın şikâyet olur
İderse sîneñi şad- pâre yâre gösterme
5. °Azîz tuğ getürürse şabâ ayağı tozun
O küñli çeşm-i bed – rûzgâre gösterme
6. Degül o gül – ruha pûşide haşm yanında
Nühüfte dâğlaruñ âşikâre gösterme
7. Görince şerm ile yâkût sürh olur Va°dî
Bu silk-i nazmı dür-i şâh-vâre gösterme

124

fa'ilatün fa'iatün fa'ilatün fa'ilün

1. İtmez ol şimşîr-i ber kef âyine ruhsarına
İtmeyince şâne göñlüm °anber- bârına
- 28b. 2. Gerçi ol âşüb-ı dil-i tıfl-ı nev-resdür dahı
Karşu turmaz Rüstem ammâ nergis-i hün-h'ârına

124\2. (b) . karşıur:karşu Ü

3. Her h̄ammın biñ h̄āne küllāb itmiş āşüb-ı hasen
Dil niçe bend olmasun ḡisū-yı müşḡin-tārına
4. Vālih-i h̄üsnüñ yine mah̄rūmdur d̄idārdan
Yazsalar her çend-i nakşuñ d̄ide-i h̄ün-bārına
5. °Ālem-i vaşlmdadur ol āfetüñ cāy-ı nazār
Bağmazuz biz şive-i güftārına ref̄tārına
6. Neylesün Va°dī sözin hem silk-i pervīn itmesün
Muntazırdur gerden-i zühre dūr-i güftārına

125

fā°ilātūn fā°ilātūn fā°ilātūn fā°ilūn

1. Oldı t̄ā ḡamzeñ gibi mesti müselleme çes̄müñe
Şundi dil peymānesin hem ḡamzeñe hem çes̄müñe
2. T̄ig ü h̄ancer ber-kef olsunlar gerek sāğar be-kef
Karşu t̄urmaz ḡamzeñe Sührāb ü Rüstem çes̄müñe
3. Meclis-i h̄üsne hemān sen t̄āze revnağ vir olur
Ḡamzeñe Cemşid sāķi bezm-i Cem çes̄müñe
4. Bī-mey ü peymāne ey sāķi °accep meyhānedür
Mest olur ḡamzeñ gibi bağdıqça ādem çes̄müñe

5. Neylesün dil virmesün Va[°]dī nigāh-ı mestine
Ġamzene olmuş cihān āşüfte [°]ālem çeşmüñe

126

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fa'lün)

- 29b 1. Çın idüp zülfüñi dām itme dil-i meyyāle
Şayda tedbīr neden mürġ-i şikeste –bāle
2. Germ-i refīār gel ey mest-i çemānum bāġa
Eyler efzün gülün revnaġ-ı hūsn-ı jāle
3. Fītne-i hāl-i ruḡın hīç hayāl itmez mi
Açılır bād-i şabāya gül-i dāġın lāle
4. Sebeb-i bezm-i vişāl olsa hilāl-i sāġar
Der-kenār eylesem ol māhi mişāl-i hāle
5. Eylemiş bülbüli çendān ki haste ġam-ı gül
Kalmamış tāb o bī-çārede ancak nāle
6. [°]Aceb ālüfte [°]aceb rind kadeḡ-peymādur
Nergis-i meste nazār bezm-i çemende lāle
7. Mūnkir-i [°]ālem-i āb olma şaġın ey zāhid
Hāne-i zūhdi virür seyle mey-i seyyāle
- 30a. 8. Oldı dil bu çemenün ġonce-i hūn –āşāmı
Sāġarın eyledi pūr-lāle gibi pergāle

126\1. (b) . neden:nedür Ü

9. Virmezin zevk-i vişāle ğam-ı zülfün virse
İtimād eyleme Va'di-i perīşān –hāle

127

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Oñulmaz dilde zahm-ı hancer-ı müjgān-ı hūn-h'āri
Meger hem-şohbet olmuş zülf-i müşgīn-i siyeh –kārī
2. Görünmezdi çıkıp zīri külehden zülf-i pūr-çini
Anı baştan çıkarmış mest iken üşkūfte destārī
3. Elinden cām gitmez bir nigāh-ı iltifat itmez
İlahi kimsenün 'ayyāş ü bī-rahm olmasun yāri
4. Ayak bas sen olurlar naqd-ı cāna sāgar-ı la'lün
Bilür ey muğbece ol gevherün kadrin harīdārī
5. 'Aceb mi olsa ki bālını ger şem'i şeb efrūzı
Sebū-yı bādedür bī-mār-ı 'aşkuñ yār-i ğam-h'ārī
6. Degüldür Kays-ı bī-pervā cūdā dildārdan tenhā
Ĝam-ı Leylī kōmazdı yalnız ol 'aşık-ı zārī
7. Sūhan bezminde ol āvine-i Va'di mu'cizden
Birez söylet yine ol tūti-i pākīze-ğūftārī

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Hırām itsek gehi ğam-hāneye mestāne olmaz mı
Elün öpsem düşüp pāyiğe küstāhāne olmaz mı
2. Benümle çünki sen hem-şoĥbet ü sāgar olmazsun
Lebünle olsa dil hem bāde hem peymāne olmaz
3. Lebünle cān olup me'nūs eyler ber-taraf cismüm
Olunca cān cāna pīrehen yābāne olmaz mı
4. Şafā olmaz bilürsin şoĥbet-i yārāndan sensüz
Şafā -baĥş olsan ey şākī gelüp yārāne olmaz
5. Kōma elden dil-i şad-pāremi āyine olmaz
O zūlf-i pūr-ĥam ü pūr-piç ü tābe-şāne olmaz mı
6. °Aceb mi olsa Va°dī fende dilber olsa dil anda
Her ol meclis ki anuĥ şem° ola pervāne olmaz mı

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Çeşmine hem-reng ol mestāne bilsünler seni
Hem ħadeĥ anuĥla hem peymāne bilsünler seni

128. Bu kaside N'de yoktur.

129. Bu gazelin birinci beyitten sonrası Y'de yoktur.

129. Bu kaside N'de yoktur.

2. °Arsa-i °aşkında na°l-i rahşuñ ile bāz-gūn
Būlbūl ol gūl şevkına pervāne bilürler seni
3. Mest-i °aşk setr hāl olmaz tecāhūl gibi hīç
Āşinā ol çeşmine bī-gāne bilsūler seni
4. Zūlfini dām eyle çeşmile nihāni şohbet it
Sen esīr-i bāde ol dīvāne bilsūnler seni
5. Ğamzesiyle hūn-ı dil nūş eyle Va°dī °ārif ol
Mūbtelā-yı kūşe-i meyhāne bilsūnler seni

130

mef'ulū mefa°lū mefa°lū fa°ulūn

- 34a Ü 1. Virmez dil-i ğam-kīnende āb teselli
Sākī eger itmezse mey-i nāb teselli
2. Bir ğam –zede-i gūşe-i ebrū-yı bütānın
Virmez bize bu mescid ü mihrāb teselli
 3. Feryādı қо dil-dār-ı dil itmez bu çemende
Kān ağlasa būlbūl gūl-i sīr-āb teselli
 4. Çöz tügmelerin nāz ile göster
İtsūn bizi ol sīne-i pūr –tāb teselli
 5. Ey muṭrub-i bezm itme hırāşīde derūnum
Eylər bizi ne nağme ne mızrāb teselli

130.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

6. Va°dī gibi biz nāz iderüz atlas-ı çarha
Eyler mi bizi bister-i sincāb teselli

131

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün (fa°lün)

- 36a Ü 1. Açılup bezm-i çemende gül-i sīrāb gibi
Şun lebün bu dil-i ser-mest-i mey-i nāb gibi
2. Şarılur yāre diyu Rüstem-i gamzeñ nice bir
Çāk ide sīnemizi sīne-i Sührāb gibi
3. Gülşen-i dil ne kadar hurrem olurdu tīgün
Aksa turmasa niyāmından eger āb gibi
4. Serkeş olsun o boyı servi bulaydum tenhā
Şarılaydum aña bir bir vech ile leblāb gibi
- 30.b 5. O dañı merdüm-i çeşmümle olur hem-pehlü
Bir gice gelse hayālün gözüme h°āb gibi
6. Gam hücum itse hemān mey iç efendi hele ber
Bulmadım def°-i gama çāre mey-i nāb gibi
7. Her şeb-i °ayş ki Va°dī ire pāyāna hemān
Ele cām al yine hürşīd-i cihān-tāb gibi

131.Bu gazel N°de yoktur.

131.Bu gazelin ilk dört beyiti Y°de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Tîzdür ğamze gibi nergis-i hûn-rîz dahı
Cāna geçmekde müjen hançer-i ser-tîz dahı
2. Lâle -hîz olsa n'ola hâki gül-i zahmında
Dâğdur küh-kene sîne-i pervîz dahı
3. Gitmedi cevrün ile süz-i muhâbet dilden
Âteş-i dâğ-ı derünüm şerer-engîz dahı
4. Bir kadeh meyle harâb itdi leb-ün dünyâyı
Yine o cām-ı leb-â -leb yine lebrîz dahı
5. Geldi hat gerçi ruh-ı dilbere Va'dî ammâ
O çemen tâb-ı mey nâz ile gül-hîz dahı
6. Gerçi pür gird ü ğubâr idi cîrân-ı nazmı
Oldu pür der ü 'arak -hâne-i şeb -dîz dahı

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Çekmeden hançerin ol gözleri mestâne dahı
'Arz ider hûn-ı dilin şîşe ü peymâne dahı

132.Bu gazel N'de yoktur.

2. Sîne-çāk idi o maḥmūr gözün ḥaste gönül
Mest olup şunmadın al ḥançeri mürgâne daḥı
3. Ḥātırum kaldı didüm zülf-i perîşân olmuş
Kalmaz ey bād-ı şabā zülf-i perîşâne daḥı
4. Şebnemün eyledi üftâdeligün gülşene fâş
Bu kadar düşmez idi gonce-i ḥandâne daḥı
5. Şem'a-tâb efgen idi mîhr ü muḥabbet Va'đi
İtmedin sāye-perin üstüne pervâne daḥı

134

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Pür itmiş gonceler gülşende cām gül-bün-i efrüzi
Yine olmuş şafâ-yı ḥâtır ehl-i 'işrete rüzi
2. Seḥer bezm-i çemende bûlbûlün nev-rüz-ı faşından
Gülün der-ḥâtır olmuş devr-i cām-ı meclis efrüzi
- 31a. 3. Nikâb almış seḥer çün pençe-i ḥür gül-cemâlınden
Hezârun sibkat imiş bād-ı şubḥa âh-ı pür-süzi
4. Yine bire bezm tertîb eylemiş bu şubḥ-dem kim gül
Ne oldu Ḥusrev-i ḥâver zemîne ne Cem'e rüzi
5. 'Aceb mi dürd-i cāmı ḥāk-pāyi olsam ey Va'đi
O rindün kim geçe 'ayş ü şafâ ile şeb ü rüzi

134.Bu gazel N'de yoktur.

fa'ilatün fa'ilatün fa'ilatün fa'ilün

- 36b Ü 1. Bāde kim dāğ-ı gül-i hürşiddür her katresi
Saykal āyīne vü ümīddür her katresi
2. Ser-girānuz küşe-i vahdette ol meyden giriz
Āfitāb-ı 'ālem-i tecrīddür her katresi
3. Cām-ı dil bir bādeden pürdür ki zıkr-i Allah ile
Nür pāş-ı halka-i tevhīddür her katresi
4. Biz o meyden yine nīm-niyāb olduk lebün
Rind-i 'aşka bāde-i cāvīddür her katresi
5. Āfitābı eyledün bir bāde-i peymāne kim
Gerden-i nāhīde mürvariddür her katresi
- 37a. 6. Māye lendüm bir şarāb-ı nābdan Va'dī ki biz
Gevher-i gencīne-i Cemşīddür her katresi

mef'ülü mef'ülü mef'ülü fa'ülün

- 34b Ü 1. Meyhānede peymāne yatırdıkda külāhı
Çalsun başına çarh-ı denī sāğar-ı māhı

135.Bu gazel N'de yoktur.

136.Bu gazel Y'de yoktur.

2. Dil olsa siyeh mest-i mey-i nâz ‘aceb mi
Bir bâdesi çok mey-gededür çeşm-i siyâhı
3. Olmuş hat-ı la’li çemen-i hüsn ü bahânun
Ser-çeşme-i Hızırla ber-âverde giyâhı
4. Tıflı sebak-âmuz mıdur âşüb-ı kıyâmet
Olmuş o kadar fitnede üstâd-ı nigâhı
5. Tâ olmaya güm-râh gamun her gice sensüz
Dil-i âh-ı şerer-bârın ider meş’al-i râhı
6. İtme şakın ey muğpeçe âzürde
Dil-i haste-i ‘aşkun felege çıkmasun âhı
7. Bûs eylese her çend ruhun yine bezm de
Va’dî ————— olur âyine-i ‘afv-ı günâhı

137

mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fa’ülün

1. Ol serv-i hırâmun heves-i cilve-i nâzi
Tâ haşr ider muntazır-ı erbâbı niyâzi
2. Pâyine düşermiş ser-i Mahmüd’ı Ayâz’un
Tasvîr iden hançer-i müjgân-ı Ayâz’ı
3. Mesti komaz ol hâlde seylâb-ı serişki
Çeşmüm gibi ter-dâmen olur yine namâzi

137. Bu gazel Y’de yoktur.

4. Rüstem gibi bir meclisidür ma[°]reke-ārā
Şeh-nāme-i hüsnuñ nigeh-i [°]arbede-sāzı
5. Devr olmaz idüm ben hele Leylī nazarından
Kays'un n'ola vādide degülse tekü tāzı
6. Va[°]dī şeref-i küyını [°]uşşaka su'āl it
Erbāb-ı harābāt bilür kadr-i Hicāzı

138

fe[°]ilātün fe[°]ilātün fe[°]ilātün fe[°]ilün (fa[°]lün)

1. Gül-i hürşid gibi ol ruḥ-ı tábında beni
Eyledi bülbül-i ser-mest bu gülşende beni
2. Bilmedüm ben dahı [keyfiyyet-i] nuzzāre nedür
İtdi tā cām-ı mey-i [°]aşk-ı-efgende beni
3. Uyanup [°]ālem-i vaşında [°]itāb eylemedin
Luḫfuñ ey mest senüñ eyledi şermende beni
4. Ben ele almaz idüm cām-ı hilālī ammā
Ser-girān itdi felek bir meh-i nāzende beni
- 35a Ü. 5. Ḥasret-i yār ile bī-tāb ü tüvānum ey ḡam
İntizār ile helāk eyleme gel sen de beni
6. Yeter āşuftegi-i zülfi yeter ey Va[°]dī
İtme min-ba[°]d perişān ü perākende beni

138.Bu gazel Y ve N'de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Rind-i aşkun ki der-i mey-gededür cāy-gehi
Yeter ol dīde-i mestün baḡa cām-ı nigeḡi
2. Tuḡfe-i cān ile ḡāk-i der-i dil-dāra
Varma zinhār gōḡül pūr-heves ü dest-[gehi]
3. Meded öldürdi bizi minnetün ey bād-ı şabā
Gelmeden dīde-i pūr-ḡūna daḡı ḡāk-rehi
4. Tıtdı her çend gōḡül dāmen-i istignāyı
Bir kemend oldı aḡa her ḡam-ı zülf-i siyehi
5. Virmiş āyine-i ruḡsār yine bir ḡüsn daḡı
°Aks-i zülf-i siyehi sāye-i pūr külehi
6. Dil-i şad-pāre gibi olmaz ele nāzından
Şunsa meşşāta eger āyine-i mihr ü mehi
7. Yüridür naḡl-i cefā bile pūr olsa Va°dī
Her boyı servün olur ḡülşen-i dil cilve-gehi

139. Bu gazel Y' de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

1. Pirehenden görünürse ne °aceb sım-i teni
Nürdur nūra nice mā'il olur pıreheni
2. Vaşf idenler dehenin gonce dımişler ammā
Goncede kaçre-i şeb-nemdür o şūhuñ deheni
3. Rişte-i zūlfine ruşsatı vir bād-ı şabā
Olma ey dil şakın ūftāde-i çāh-ı zekānı
4. Munker-i hūsn-i bütān olma virür mi hälet
Eylesün āyine her çend gül ü yāsemeni
5. Gösterür rüy-ı luřf zūlfı alınca gönölün
Şonra bir ejder-i bī-cān olur her şikeni
6. Hūn-ı °uşşāk ile fi-l-hāl gül-i sūrhe döner
Her kaçan kimse o ser-mest kabā-yı çemeni
7. İtse ragbet n'ola bārān ü şafā Va'dī'nün
Sāğar-ı mey-gede-i hūsn edādur sūhanı

140. Bu gazel Y'de yoktur.

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 35b Ü 1. Pür eyle hilâl-i kadehe bāde-i nābı
Devr eylesün ol mäh-ı temām 'ālem-i ābı
2. Biz şışeden a'lā görürüz bādeyi olmaz
Rez duhterine mānî-i nuzzāre nîkâbı
3. Gösterdi bize āyine-i cāmda gördük
Tāc-ı Cem'i bir lāle-şitān üzre ḥabābı
4. Yārāna şun ol yer daḥı tāc-ı Cem'i görmez
Sākī o girān-māye olan la'l-i müzābı
5. Pür-lebleri sevḳ ile dil-i ümmīd ki Va'dī
Devrān bize çok görmeye bir şışe-i şarābı

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Çeşmi ki mey-i işve vü nāzdan ola mesti
Zühhāddan olur āb-ı ruḥı bāde-peresti
2. Meyhānede bir cām-ı kadr münkir olamam
Yek-pāre bu ne şışe eger bulsa şikesti

141. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

142. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

3. Ol cām ki her cur'ası bir 'ālem-i dildür
Rehn olsun aña mā-melek-i 'ālem-i hesti
4. Her serde yer it hāk-i der-i pīr-i muġan
Āün nevsve-i mev' rābıadur rıf'ata ðesti
5. Va'dī o bütün mey-gede-i kūşe-i çeşmi
Añdurdı dil-i meste dem-i bezm-i elesti

143

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fa'lün)

1. Saña ol serv-i ser-efrāz kenār olsun mı
Ey dil-i zār hümā hiç şikār olsun mı
2. 'Aşka düşdikçe fikr-künān eylersün
Lücce-i 'aşk u muhabbetde kenār olsun mı
3. Baña çāk itme giribānı şabr it dırsün
Sīne-çākünde senün şabr karar olsun mı
4. Güle 'arz eylesesün hālını ammā n'itsün
Bülbül-i zār-ı sitem-dīde-i hār olsun mı
5. Egilür mi ne kadar virse o gül şeftālu
Hiç nahı-ı çemene hāsılı bār olsun mı
6. Leb-i zahmurn tıtalum bir yire gelmez Va'dī
Sāgar-ı.....ham-yāze medār olsun mı

143. Bu gazel Y ve N'de yoktur.

müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün

- 36a Ü 1. Eyledi va'de büse-i la'lin eşer bilür medi
Gülşen-i ârzüda bir gönce-i ter bilürmedi
2. Vakt-ı nuzzâre havf-ı dil dîdeden oldu muzmehil
Geldi hurûşa lücce-i 'aşk-ı güher bilürmedi
3. Olmadı reng-i bâde-i nâb ruhunda cilve-ger
Pertev-i âfitâbdan nür-ı kamer bilürmedi
4. Zülfi şebinde âh kim bir meh-i nâz ü 'işvenûğ
Necm-i sitâre virmedi tâb-ı seher bilürmedi
5. Bâdiye-i cünûna tâ şaldı o zülf-i müşg-sâ
Va'dî-i nâtüvândan hiç haber bilürmedi

mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

- 33a. 1. Ey bād-ı şubh düşmez 'arz-ı niyâza tenhâ
'Arz eyle iştiyâkum ol serv-i nâza tenhâ
2. Bî-âh ü nâle gitme zinhâr küy-ı yâre
Düşvârdur 'âzîmet semt-i Hicâz'a tenhâ

145. Bu gazel N ve Ü'de yoktur.

3. Hürşid olup sipihre şaldı cihana pertev
°Arz eyleyince dāğın Mahmūd Ayāz'a tenhā
4. Biñ cān ile olurdum ol meste şem°-i meclis
Olsa eger ki ruḥşat sūz u gūdāza tenhā
5. Hālūñ bilür mi olsa ger bu °alī zamāne
Söyle hemān derdūñ bir çāre-sāza tenhā
6. Pervāne oldı Va°dī her encümende āhir
Virdüm niyāz-ı nāmum ol şem°-i

146

mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn

1. Olur var ise māni° rüyına zūlf-i dü-tādan tut
O gence dest-res mümkin degülse ejdehādan tut
2. Gönül-ārām tutmazsa o zūlf-i ḥam-be-ḥamdan bil
İki zūlfın eger bir yirde bulmāsūñ şabādan tut
3. Şerersüz reviş olmak ihtimālin kim virür şem°a
Olursa yār bī-gāne nifāk-ı āşinādan tut
4. Yeter tutduñ gönülde fikr-ı ferdā-yı ğam-efzāyı
Bir iki cām ğam-fersā bu bezm-i pūr-şafādan

146. Bu gazel'in ilk iki beyti Ü 'de "nazım" biçiminde verilmiştir. Parçanın ilk iki beytinden sonrası yoktur. \Ü. 37a

1462. (b) bulmazsūñ; görmezsūñ Ü

146. Gazel N ve Ü'de yoktur.

5. Yeter naḳş-ı ḥabāb-ı cām Va°dī ehl-i idrāke
[Bu] bezm-i bī-beḳāda çetr-i ārāmuḡ hevādan tut

147

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Ol mest-i 'işve-ger ki gözi ḥançerindedür
Zahm urmaḡ ise sīneme ḳaşdı yerindedür
2. Olmaz mı bī-tekellūf eger eylesen nazār
Sākī o gevherī ki Cem'ün efserindedür
3. Bir meyden oldı mest girān seriçe kūh-ken
Ol bādenün henüz ḥumārı serindedür
- 33b. 4. Peyveste şāne ile gül-i şubḥ-ı zūlfünçe
Ḥüsni o nāz-ı sūnbūlinün zīverindedür
5. Lāle-ruhunda şanma ki ḥāl-i siyāḥıdur
°Anberdür ol ki ḥüsn ü bahā micmerindedür
6. Bir āfitābuḡ oldı gönül mübtelāsı kim
Çün māh-ı nev-i müdām eli ḥançerindedür
7. Ḥāne ḥarāb sākī-i meclis fūrūzdur
Va°dī ne bāde sende ne ḥod-sāḡarındadır

147. Gazel Ū'de yoktur.

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. O dil kim zaḥm-ı tûğ-i gamzesinden ihtirâz eyler
Ne keyfiyyetle çeşm-i mestine 'arz-ı niyâz eyler
2. Ne baht-ı bî-medetden dâd ü ne dil-dârdan şekvâ
Bu yitmez mi başa kim ben niyâz itdikçe nâz eyler
3. Gönül seyr-i ruḥundan kaldı fikr-i bûs-ı la'liyle
Naşib-i merdûm-i kâmil 'ibânı hırş-ı az eyler
4. 'Aceb Mecnûn imiş kim Kays-ı gâfil kurb-ı vuşlatdan
Koyup Leylî kenârın deşt ü derde terk ü nâz [eyler]
5. Lebünden câm şun eyle havâle tûğ-i müjgânun
Ki Va'dî mest olur bir cur'a-i meyden keşf-irâz eyler

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Gam sînede câm-ı tarab-ı Cem'le bilinmez
Çokdur yüregüm yâresi merhemle bilinmez
2. Hüsni yine ma'lûmdur olmazsa 'arâk-rîz
Kâdr-i gül-i ter kaṭre-i şebnemle bilinmez

148. Gazelin ilk iki beyti Ü' de nazım biçimindedir. İlk iki beytinden sonraki kısmı yoktur.

149. Bu gazel Ü' de yoktur.

3. İrdüm ser-i küyına nebā ile kedersüz
Ālām-ı sefer-i hem-reh ü hem-demle bilinmez
4. Haṭ gibi nihāyeti var esbāb-ı cemāle
Luṭf-ı çemen-i hüsn siper-i gamla bilinmez
5. Gül gibi güşāde dile şor bāde sefāsın
Va°dī hele bu ṭab°ı ferāhemle bilinmez

150

mef°ülü mefā°ilü mefā°ilü fa°ülün

- 34a
1. Ruḥsārūṇa gül-sīneçe berg-i semen °aşık
Olmış kad-i mevzūnūṇa serv-i çemen °aşık
 2. Çāk itme girbānıṇı āh eyleme dirsün
Ya n°eylesün Yūsuf gül-i pūrehen °aşık
 3. Leb teşne iken Hızr gibi āb-ı ḥayāta
Şimşir ki āzürde dil olmak neden °aşık
 4. °Arz itse n°ola ḥūn-ı dilin zülfiçe nāfe
Olmış aṇa miskīn meger çinden °aşık
 5. Tīgünle yeter men° beni seyr-i ruḥūndan
Olsun mı seni ey büt-i nāzum seven °aşık
 6. Kılssa nazar ammā ki Felātūn-ı cihādur
Mecnūn da olsa yine dilber seven °aşık

150. Bu gazel N ve Ū'de yoktur.

7. Va°di gibi elden komasun zevrāk-ı cāmı
Ol mest-i mey-i nāzı kenāra çeken °aşık

151

mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün

1. Komaslar kām elem tā seyr-i hāl-i °amberīninden
Şikāyet şāneden feryād-ı zūlf-i çīn çīninden
2. Melāhat cūy-bārı dur ki kılmış mevcler peydā
O mestūn ey dil olma muztārib-ı çīn-i cebinden
3. Olup mürğ-i şānemūn lā-mekānından dil āzurde
Şafā-yı sine hāşıl itdi dāğ-ı dil nişīninden
4. Bilürsin berg-i ter sedd-i reh olmaz seyl-i kühsāra
Şakın ey gül hezāruñ berk-i āh-ı āteşīninden
5. Yazup sırr-ı lebine nāme yār urmuş hātem-i la°llün
Görince vākıf oldım sırtına nakş-ı nigīninden
6. Tağayyūr mi gelür sūz-ı dil pervāneden şem°a
Olur hāndan o gül-i ruñ °aşkuñ hazīninden
7. Yine bir dil-rūbaVa°dī°nūñ
.....zevrāk bu nev-peydā zemīninden

151 Bu gazel Y°de yoktur.

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Düşüp sevdâya seyr-i hatt-ı sebz ü gül-izârından
Dimâg-ı aşûfte 'âlem -i hüsnuñ bahârından
2. Varılmaz küy-ı yâre güstegân dâğ-ı 'aşkından
Muhabbet-i gülistanınuñ geçilmez lâle -zârından
- 34b. 3. Kenâr ol 'aşık-ı mehcürdan 'âr eyleme gör kim
Meh-i nev-hâlenüñ bir gice devr olmaz kenârından
4. Yine bir fitneden hâlî degül gâfiley dil
Şikenler rişte-i zülfinde rüy-ı tâb-dârından
5. O çeşm-i mestün aldan ma nigâh-ı luţfina Va'dî
Bu deştün gâfil olma âhu-yı merdüm şikârından

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

1. Ey bād yolun kākül-i cānāne düşerse
Her tārına yüz sūr nitekim şāne düşerse
2. Āyine ki toz konmadan ey şem° kırmaz
Dāmāniña hākister-i pervāne düşerse

152. Bu gazel Ū'de yoktur.

153. Bu gazel Ū'de yoktur.

3. Hıdmetde kusūr eylemezüz hāne senindūr
Biñ nāz ile bir cilve-i mestāne düşerse
4. Rindān tehi kāse-i dervīş-i nihāndur
Sākī nazār it bir tolu peymāne düşerse
5. Cibrīl'de olsa olur āşūftesi Va°dī
Mestāne ser-i zūlf-i girībāne düşerse

154

mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn mefā'ilūn

1. N'ola olmazsa sensüz ey perī-ruhsār bir yerde
.....
2. Olur pervāne-i şem°-i cemāli her büt-i nāzūk
°Aceb mi itmese ārām-ı dil her bār bir yerde
3. Hāset ol meste kim bī-tā ü cām-ı °aşk kūyında
Kıla bir yerde hūn-ālūde ser destār bir yerde
4. Ne fikr eylersūn ey dil °ākl ü hūşuñ hīç
O zūlf-i pūr-şiken ol turre-i tarrār bir yerde
5. Geçilmez küşe-i çeşminden olma gāfil ey Va°dī
Nıgeh bir yerde rehzen gamze-i hūn-h°ār bir yerde

154. Bu gazel Ū'de yoktur.

Kıf'a-ı Kebire

Fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül

- 31.a 1. Hoşā beyt-i 'ālī ki olmuş anuñ
Deri būs-ı cāy-ı havās ü 'avām
2. Huceste-serā kim sezādur eger
Felek ferş ü 'arş yerin olsa bām
3. Bulur rıf'at eylerse tāvus-ı çerh
Eger cilve safkında şekl-i [cām]
4. Çü bāğ-ı İrem gerçi hurrem velī
Mīsāl-i haram vāci'ül-ihtirām
5. Şabā gelse pīrāmeninden seher
Olur būs-ı Firdevs ile pūr-meşām
6. Peyāmı riyāz-ı cināndan virür
Fezasında bād-ı huceste-peyām
7. Dir idüm aña şām-ı cennet-mekān
Olaydı eger şubh-ı cennetde şām
8. İde sāhibine..... mübārek anı
Hüdāvend-i 'ālem Hüdā-yı enām
9. Virüp hükmini her dem nev-bahār
Mu'ammer ile tā-be rüz-ı kıyām

Kıf'a-ı Kebire ,N ve Ū'de yoktur.

10. Du'ā ile tāriḥın itdi raḳam
Feleklerde Va'dī kemīne ḡulām
11. Zihī dil-güşā cā vū devlet-serā
Zihī beyt-i ma'mūr ü 'ālī maḳam

Rubā'ī

1.2.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

3.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa' ü

Tārik-i şebüm vaqt-ı seher kıl yā Rab
Äyīnemi bī-gerd-i keder kıl yā Rab
Ol dem ki olam ḳāf ile perdāz-ı fenā
Hüsni 'amelüm zād-ı sefer kıl yā Rab

Rubā'ī

1.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

2.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa' ü

- 31b Ey sāye-i Yezdān ü penāh ālem
'Ayš ü nefes ey hüsrev -i pākīze-şiyem
Bu ḡülşeni Allah te'ālā a'lam
Yemin ḳademün eyledi şād ü hurrem

Bu sayfadaki rubailer Ü' de yoktur.

Rubā'ī

1.2.4.b Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa°

3.b Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa° üi

Mey sāğar-ı billür ile hoşdur hoşdur
Bir gözleri maḥmür ile hoşdur hoşdur
Gel bezme yine perde-nüvāz ol muṭrib
Meclis def ü tanbür ile hoşdur hoşdur

Rubā'ī

1.2.4.b Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa°

3.b Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa° üi

Şāyeste-i ḥān-ı ni°em eyle yā Rab
Şarāb-ı zülāl-i kerem eyle yā Rāb
Luṭf u kereme gerçi ki lāyık degülüm
Ammā baḡa luṭf it kerem eyle yā Rab

Rubā'ī

1.2.3.4.b Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa°

Eylersen eger fikr-i sevāb ey sāķī
Güller gibi ṭut cām-ı şarāb ey sakī
Māh-ı Felek-i bezm-i şafādur sāğar
Ser-püşın aḡa itme hicāb ey sāķī

Rubā'ī

1.2.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

Meclis mey-i gül-fām ile hoşdur hoşdur
Bir gözleri bādām ile hoşdur hoşdur
Kaşr-ı Cem'e cām olmasa olmaz sākī
Ol cāy-ı şafā-cām ile hoşdur hoşdur

Rubā'ī

1.2.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

Bezm-i tarab āheng ile hoşdur hoşdur
Ya'nī ki def ü çeng ile hoşdur hoşdur
Meysüz ne kadar 'ālem olur meclisde
Meclis mey-i gül-reng ile hoşdur hoşdur

Rubā'ī

1.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

2.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa' ü

Küstāhlara [āteş-i düzah] yā Rab
Defterde olan cürm ü günāh ise sebab
Yakma bu siyeh nāma bī-nār-ı gāzaba
Yak defter-i a'mālimi āteşlere hep

Bu sayfadaki rubailer N ve Ü'de yoktur.

Rubā'î

1.2.3.4.bMef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa°

- 32a Ol pādīşeh-i nāz ile ülfet besdür
°Aşk ehline bu mertebe ruḥşat besdür
Üftādesiyüz bir şeh-i hüsnüñ biz kim
Hāk-i kademi tāc-ı sa°ādet besdür

Rubā'î

1.2.3.4.bMef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa°

Hoşdur o şeh-i nāz ile ülfet hoşdur
Rümāl-i der-i devlete ruḥşat hoşdur
Serden geçene kūyı °aceb meskendür
Va°dī bize vādī-i selāmet hoşdur

Rubā'î

1.2.3.4.bMef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa° ü

Ey nāh-ı felek menzil ü hürşid maḥal
Eyle girih-i gonce-i endişemiḥal
Yüz sürmege dāmānuḡa ruḥşat yoḡ ise
Yoḡ mu o der-i devlete rü-māl maḥal

Bu sayfadaki ilk iki rubai N'de vardır diğerleri yoktur.

Bu sayfadaki rubailer Ü'de yoktur.

Kıt'a

Mef'ulü fa'ilâtü mef'ülü fa'ilün

Eyvân-ı gülsitânda yakup lâle
Gül şâhidine gonceyi zarf-ı gülâb iden
Eyle fezâ-yı sînemi ol serde cülve-gâh
Ey şâh-râh-ı aşka vücûdum turab iden

Kıt'a

Mef'ulü mef'ülü mef'ülü fa'ülün

Bî-dâd ider bende-i dergâhını bilmez
Feryâd-ı şeb ü âh-ı seher-gâhını bilmez
Dil virme şağın dürd-i şarâb-ı siteminde
Ol terk-i siyeh-meste ki Allah'mı bilmez

Kıt'a

Germiyyet-i hevâ ile bir mertebeye
Kâf-ı rutûbet eyledi kim âfitâb
Dil teşne muhabbete kaldı içirmeden
Âb-ı zülâl hançerin ol çeşm pür-îtab

Beyit

Mef'ulü mef'ülü mef'ülü fa'ülün

Bakdıkça gelür hâtıra ol çîn-i cebîne
Bu sîne-i şad-pâre vü ol hançer-i kîn

Bu sayfadaki kıt'a ve beyit N ve Ü' de yoktur.

Beyit

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

- 32b Gelse gül gonce ile bezm-i meye  ar olmaz
Düş-ı yārān sebük –ruĥa sebū-bār olmaz

Beyit

Şafā-yı hātırı teshīre bezm-i meyde hemān
Kadeĥ du'āsına meşĥul oldu hep yārān

Beyit

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Çomaz tāc-ı gurūrı başdan dil-dāruĥ ey bülbül
Küleĥ-sāy olsa çerhe āh-ı āteş-bāruĥ ey bülbül

Beyit

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Leylī saçuĥ taşavvurı ey pür-füsün beni
İtdi siyāh-mest-i şarāb-ı cünün beni

Kıt'a

Efsūs ki ey  aşık-ı āvāre saĥa
Rāhat ola bir ser-i hevāsında hırām

Bu sayfadaki ilk beyit N'de vardır, diĥer parçalar yoktur.

Bu sayfadaki parçalar Ü'de yoktur.

Sen nāle vü efgānda meclis meclis
Çaldurmada ol ehl-i usül ile müdam

Kıt'a

mef'ulü fā'ilātü mefa'ilü fā'ilün

Bir mest-i nāzuñ olduñ ise dil-rübüdesi
Ālüde olma neşve-i cām-ı sefāhate
Ne mışri pāre vir ne kıl hemān
Tertib-i bezm-i bāde yeter düşme zahmete

Kıta'at

mef'ülün mefa'ilün mefa'ilün mefa'ilün

37a Ü Olur var māni^c rüyına zülf-i dü-tādan tut
O gence dest-res mümkün degülse ejdehādan tut
Gönül-ārām tutmāzsa o zülf-i ham-be-hamdan bil
İki zülfin eger bir yirde görmezsen şabādan tut

Nazım

mef'ülün mefa'ilün mefa'ilün mefa'ilün

O dil kim zaħm-ı tı-i gamzesinden ihtiraz eyler
Ne keyfiyyetle çeşm-i mestine 'arz-ı niyāz eyler
Yine baht bī-mededden dād dil-dārdan şekvā
Bu yitmez mi baña kim ben niyāz itdikçe nāz eyler

Bu sayfadaki ilk kıt'a Ü'de yoktur.

Bu sayfadaki ilk kıt'a hariç diğer parçalar Y'de yoktur.

Bu sayfadaki parçalar N'de yoktur.

Nazım

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Peygām-ı la'lin ol şanemün kâne söyleme
Esrāra vâkıf eyleme yābāne söyleme
Söyle nigāh-ı mestine rāz-ı dilün şaḫm
Dīvāne olma anı perişāne söyleme

Rubā'iyāt

1.2.3.4.b Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fâ'

Eyle kalemüm bülbül-i güyā yā Rab
Her bir sūhanum bir gül-i ra'nā yā Rab
Kıl sāgar-ı hürşid-i sipihr tab'um
Peymāne gibi encümen-ārā yā Rab

1.2.3.4.b Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fâ'

Zār-ı dil olur fāş sirişk-i terden
Reng-i mey-i gülgun gibi sāğardan
Ġāfil degilüz subhedden ammā şüfi
Döker alamaz cām-ı leb-i dilberden

Bu sayfadaki parçalar N ve Y'de yoktur.

2.3.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

1.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa' ü

37a Ü Ey dil yine rām olmaz o hürşid-i seher
Olsağ da seher dest bir efrāşte ger
Mehcūruz o lebden ki hayāt-ı ābıdur
Şimşir-i du'āmızda bezm olmaz eser

Rubā'iyāt-ı lāle

1.2.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

Pür olsa Süheyl ile bu çerh-i mīnā
Olmaya Süreyyā'sına mīrūñ hemtā
Evrākda la'lin kadehde haqqā
Tāc-ı Cem ü hem mīr-i 'ālemden zībā

1.3.4.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilün fa'

2.b Mef'ülü mefa'ilü mefa'ilü fa' ü

Gerçi girih-i sūnbül-i zūlfūñ mergub
Ammā ki benefş-i haţuñ ondan dahı hūb
Her sūrete peyvend-i mümkin kılmış
Mümtāz-ı cihān olsa n'ola şehr āşüb

Bu sayfadaki parçalar Y'de yoktur.

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

°Alisün muhterem-i °alem o rüşen-i güherin
Kim ki seyr itse Süreyyâ'sı mînâda eger
Sine-i çerhde Pervîne ider mi ragbet
Olsa la'lin -kadeh silk-i le'al-i yekser

Ebyât-ı lüle

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

Bâg-ı kadrinde.....şevketi var
Hayl-ı ezhâra meger oldı Süreyyâ ser-dâr

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fa'lün)

38a.

Buldı eşküfe yine revnağ u fer
Oldı ezhâra Süreyyâ ülker

Târîh-i Süreyyâ

Oldı Süreyyâ makbül-ı °alem

1081

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Bilindi herkesin vech-irüy-ı maksûdı
Kabül-ı iştirāk itmiş behişt-ārâ-yı mevlüdü

fa'ilatün fa'ilatün fa'ilatün fa'ilün
Dil-nüvâz olmuş mişâl-i zülf-i yâr 'aşk
Sünbül-i hoş-büya bed-vechile dirler dil-nüvâz

mef'ülü mef'ailü mef'ailü fa'ülün
Gerçi ki hilâl ol kameruñ ra kaşı ammâ
Âyine-i ruhsarına bakdum iki günlük

Velehü

1

1.2.4.b Mef'ülü mef'ailü mef'ailün fa'

3.b Mef'ülü mef'ailü mef'ailü fa' ü

Ol şâha yüzün hâk-i der eyle Va'dî
Hâk-i derini tâc-ı ser eyle Va'dî
Resm-i kadem-i pâkine şâh-ı rüsûlün
Çeşmün şadefin pür-güher eyle Va'dî

2

1.2.b Mef'ülü mef'ailü mef'ailün fa'

3.4.b Mef'ülü mef'ailü mef'ailü fa' ü

Ey muşir-i sipihr-i kerem ey mâh-likâ
İhsân ki yok gerçi ki gâyet ammâ
Teşrif-i şefâ'atle beni rüz-ı cezâ
Çün mâh-ı nev-rûza kıl engüşt-i nûma

* Bu parçalar Y ve N'de yoktur.

2. Parçanın beyiti nüshada iki kez yazılmıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

A. Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Mahmut YÜCEL
Doğum Yeri ve Tarihi : Yumurtalık , 1976
Medeni Hali : Bekâr
Adres : Kırmızıdam Köyü Yumurtalık, Adana

B. Eğitim Durumu

(1998-2001) Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
(1994-1998) Lisans : Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
(1989-1993) Lise : Adana Anafartalar Lisesi
(1986-1989) Ortaokul : Adana Anafartalar Ortaokulu
(1981-1986) İlkokul : Kırmızıdam Köyü İlköğretim Okulu

C. İş Durumu

Görev Yaptığı Yer
(1998 - ?) : Solaklı İlköğretim Okulu Yüreğir, Adana

Hâlen aynı okulda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaktayım.